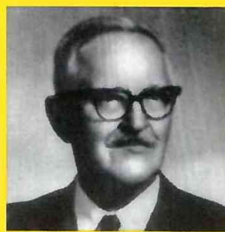
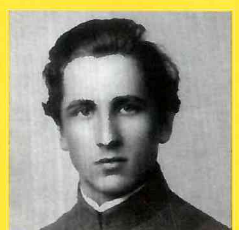

Bernardas Aleknavičius
Vincentas Aleknavičius

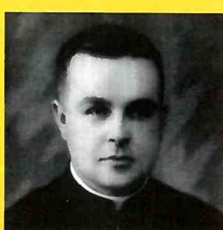
NOVUŽĖS KRAŠTO VAIKAI

3

Bernardas Aleknavičius
Vincentas Aleknavičius

NOVUŽĖS KRAŠTO VAIKAI

Bernardas Aleknavičius
Vincentas Aleknavičius

NOVUŽĖS KRAŠTO VAIKAI

3

XIX – XX a. iškilieji zanavykai

leidykla Ramona

Marijampolė, 2002

UDK 929(474.5)
Al-69

Skiriama
Lietuvos vardo paminėjimo tūkstantmečiui

Knygos išleidimą parėmė

Juozas Gerulaitis
*
Šakių rajono savivaldybė
*
UAB „Statversas"
*
UAB „Garsų pasaulis"
*
Prekybos tinklas
MAXIMA MEDIA MINIMA T MARKET

ISBN 9986-851-76-9 (3 dalis)
9986-851-27-0 (bendras)

© Bernardas Aleknavičius
© Vincentas Aleknavičius

© Leidykla „Ramona", 2002

Kur bėga Šešupė, kur Nemunas teka,
Tai mūsų tėvynė, graži Lietuva.
— —
Apsaugok, Aukščiausis, tą mylimą šalį,
Kur mūsų sodybos, kur bočių kapai!

Maironis

Kai Tautos atgimimo dainius Jonas Mačiulis-Maironis dar buvo Stanislovas Zanavykas, tai kraštą tarp Nemuno ir Šešupės jis LIETUVA vadino. Apie tos Maironio Zanavykų Lietuvos laikų žmones ir pasakojama trečiojoje knygoje „Novužės krašto vaikai".

Autoriai

Zanavykų skausmo akmenėliai...

Pranas UŽUPIS

Mokytojas Pranas Užupis gimė 1895 metais Advernų kaime, Sintautų valsčiuje, ūkininko Antano Užupio ir Antaninos Liudžiūtės-Užupienės šeimoje. Buvo ketvirtas vaikas iš aštuonių – keturių brolių ir keturių seserų. 1903 metais mirus motinai, visus mažamečius vaikus išaugino ir išauklėjo tėvas – geras ir tvarkingas ūkininkas.

Pranas baigė Sintautų pradžios mokyklą, vėliau mokėsi Marijampolės ir Vilkaviškio gimnazijose, kartu ir mokytojaudamas.

Prasidėjus Pirmajam pasauliniam karui, buvo mobilizuotas į rusų kariuomenės aprūpinimo gurguolę ir arkliais vežiojo amuniciją iki Gumbinės. Prie Mozūrų ežerų pateko į vokiečių nelaisvę. Iš lagerio grįžo po dvejų metų. Įsteigus Šakių „Žiburio" gimnaziją, buvo vienas iš pirmųjų jos mokytojų. Liko nevedęs.

1921-1926 metais studijavo mediciną Münchene.

Mirė P.Užupis 1939 metų balandžio 1-ąją. Palaidotas Mūro Strėvininkuose (Kaišiadorių r.). Antkapinį paminklą pastatė giminaitis kunigas Juozas Vailokaitis.

P.Užupis Müncheno universiteto Medicinos fakultete 1922 metais po pirmųjų egzaminų

Altoniškių kaimo laukai

Lietuvos kariuomenės savanoris Antanas Kudirka gimė 1894 metais Murinų kaime, Žvirgždaičių valsčiuje, stambaus ūkininko šeimoje. Kadangi mokyklos arti nebuvo, tai skaityti lietuviškai pramoko namuose. Vėliau lankė Meištų pradinę rusų mokyklą, gerai išmoko rusiškai.

Pradėjus kurti Lietuvos kariuomenę, 1919 metais tapo savanoriu. Dalyvavo kovose su bermontininkais, su lenkais kovojo ties Giedraičiais. Grįžęs iš kariuomenės, gavo žemės, vedė kaimynę Aldoną Ramanauskaitę iš to paties Murinų kaimo ir ūkininkavo Ramanauskų ūkyje.

Mirė Antanas Kudirka 1944 metų spalio 30-ąją. Palaidotas Paluobių kapinėse.

A.Kudirka

Antano Kudirkos ir Aldonos Ramanauskaitės sutuoktuvės 1924 metais

Aldona Ramanauskaitė-Kudirkienė, Antanas Kudirka. Stovi Antano broliai: buvęs savanoris Pranas Kudirka ir mokytojas Justinas Kudirka 1928 metais

Ūkininkas Vincas Kudirka gimė 1895 metais Murinų kaime, Žvirgždaičių valsčiuje, gausioje šeimoje. Vaikai buvo dviejų motinų. Iš pirmosios santuokos – Jonas ir Marcelė. Iš antrosios – Vincas, Antanas, Pranas, Justinas ir Kazimieras. Justinas (1901-1985) tapo mokytoju, Kazimieras (1906-1994) – kunigu. Broliai Vincas, Pranas ir Justinas 1919 metais savanoriais įstojo į besikuriančią Lietuvos kariuomenę ir kovėsi su Nepriklausomybės priešais. Grįžęs iš karo, V.Kudirka vedė Antaniną Šipailaitę iš Rudžių kaimo, paveldėjo tėviškę ir ūkininkavo. Antrasis pasaulinis karas ir Lietuvą užgriuvęs bolševikmetis šeimą išblaškė po įvairius pasaulio kraštus, o ūkį sunaikino. Su paskutiniaisiais tremtiniais 1952 metais Vinco šeima buvo išvežta į Sibirą, Irkutsko sritį. Tremtyje mirė dukra Aldona, dukra Genovaitė grįžo į Lietuvą.

Vincas Kudirka mirė 1988 metų vasarą. Palaidotas Šakių kapinėse.

Lietuvos kariuomenės savanoris V.Kudirka 1920 metais

Antaninos Šipailaitės ir Vinco Kudirkos sutuoktuvės

Antanas AUGUSTAITIS

Atsargos leitenantas Antanas Augustaitis gimė 1895 metais Voverių kaime, Sintautų valsčiuje, prie Novos prigludusioje senoje Augustaičių giminės sodyboje. Net trys Augustaičiai iš šios sodybos buvo pasirinkę kunigystės kelią. Šiuo keliu svajojo eiti ir Antanas.

1912 metais baigęs Marijampolės gimnazijos penkias klases, pradėjo studijuoti Seinų kunigų seminarijoje. Po trejų metų (1915) iš seminarijos savo noru išstojo, o 1916-aisiais buvo mobilizuotas į carinės Rusijos armiją.

1918 metais grįžo į Lietuvą. Dirbo tėviškėje. 1919-ųjų sausį savanoriu įstojo į besikuriančią Lietuvos kariuomenę. Baigė Lietuvos karo mokyklos I laidą. Leitenantas A.Augustaitis 1922-1924 metais tarnavo Pirmajame pasienio pulke ir buvo Trečiojo bataliono 3-iosios kuopos vadas.

Išėjęs į atsargą, gyveno Šedvygų kaime (Griškabūdžio vls.), ūkininkavo, o žmona mokytojavo. Šeimoje augo trys sūnūs: Algimantas, Sigitas ir Zigmas. Vadovavo Šaulių sąjungos Griškabūdžio šaulių būriui. 1932-aisiais buvo išrinktas Griškabūdžio valsčiaus viršaičiu. Lietuvą okupavus bolševikams, 1941 metų birželio 14-ąją su šeima ištremtas į Sibirą. Nuo šeimos buvo atskirtas ir įkalintas Rešiotų (Krasnojarsko kr.) lageryje, kur 1942 metų kovo 10-ąją mirė badu.

P.S. Biografija parašyta remiantis gen. Kubiliūno 1932 metais išduota atestacija, 1941 metų lapkričio 12-ąją Rešiotų lageryje (Rusija) atlikto tardymo protokolu ir mirties aktu Nr.209.

A.Augustaičio gimtinė Voverių kaime 2000-aisiais metais

Juozas MATULAITIS

Mokytojas Juozas Matulaitis gimė 1896 metų sausio 15-ąją Norvaišų kaime, Būblelių valsčiuje, ūkininko šeimoje. Pradinę mokyklą baigė dar prieš Pirmąjį pasaulinį karą. Susikūrus nepriklausomai Lietuvai, lankė Naumiesčio mokytojų kursus ir 1922-aisiais buvo paskirtas Pajevonio (Vilkaviškio aps.) pradžios mokyklos vedėju. Įsteigė V ir VI skyrius, Pajevonyje organizavo jaunųjų ūkininkų ratelius, mokė pažangaus ūkininkavimo. Kartu su kun. M.Sakevičiumi įsteigė kooperatyvą „Skalsa" ir smulkaus kredito bankelį „Talka". Propagavo kooperatyvus. Buvo renkamas „Lietūkio" centro revizijos komisijos nariu.

Brendo dr. Vinco Kudirkos pažiūrų įtakoje, dažnai pritardavo socialdemokratams bei valstiečiams liaudininkams, nors nė vienai partijai nepriklausė.

Vaikams paaugus, 1935 metais persikėlė gyventi į Kybartus. Būdamas tiesus ir nesistengdamas įtikti kitaip mąstantiems, kai kurių dešinės pakraipos politikų buvo apšauktas bedieviu ir netgi bolševiku. Dirbo skurdžioje Kybarčiukų pradinėje mokykloje. Sovietmečiu buvo Kybartų centrinės mokyklos vedėjas. Lietuvą okupavus vokiečiams, daugiausia nukentėjo nuo savų tautiečių ir buvo ištremtas į Pilviškius.

Mirė Juozas Matulaitis 1944 metų lapkričio 5-ąją Vokietijoje. Palaidotas Drezdeno kapinėse.

Mokytojas J.Matulaitis apie 1939 metus

Naumiesčio mokytojų kursų klausytojai 1922 metais. Iš kairės sėdi: J.Matulaitis ir Kregždys. Stovintis – neatpažintas

Pranas PRANAITIS

Visuomenininkas Pranas Pranaitis gimė 1896 metų sausio 25-ąją Žuklijų kaime, Paežerėlių valsčiuje. Įsigijęs miesto apželdinimo techniko specialybę, 1915-1917 metais dirbo Vilniaus miesto magistrate, 1924-1931 metais tarnavo Naumiesčio policijoje, 1931-1940 metais buvo savivaldybės sekretorius, o 1942 02 01 - 1944 07 31 laikotarpiu – Kudirkos Naumiesčio burmistras. Dirbdamas savivaldybėje vadovavo Vinco Kudirkos paminklo statybai, suprojektavo skverą ir rūpinosi jo įrengimu. Artėjant antrajai bolševikų okupacijai, pasitraukė į Vakarus, vėliau apsigyveno Jungtinėse Amerikos Valstijose.

Mirė Pranas Pranaitis 1980 metų lapkričio 30-ąją Detroite (JAV).

Vytauto Didžiojo paminklas Kudirkos Naumiestyje

Paminklas dr. Vincui Kudirkai Kudirkos Naumiesčio aikštėje Nepriklausomybės metais

Kazimieras Viktoras BANAITIS

Kompozitorius Kazimieras Viktoras Banaitis gimė 1896 metų kovo 5-ąją Vaitiekupiuose, Sintautų valsčiuje, Nepriklausomybės Akto signataro Saliamono Banaičio ir Marijos Pranaitytės-Banaitienės šeimoje. 1908-1914 metais mokėsi Kauno gimnazijoje ir Ipo muzikos mokykloje. 1915-1916 metais mokytojavo Kauno „Saulės" gimnazijoje, kartu vadovaudamas ir mišriam chorui. 1919-1921-aisiais tarnavo Lietuvos kariuomenėje. Karo mokykloje vadovavo IV laidos kariūnų chorui. 1921 metais išvyko į Prahą studijuoti kompozicijos, o 1922-aisiais persikėlė į Leipzigą studijuoti filosofijos, meno istorijos, kompozicijos, fortepijono ir muzikos pedagogikos. Nuo 1928 metų – Kauno valstybinės muzikos mokyklos mokytojas, nuo 1937-ųjų – konservatorijos direktorius.

1944 metais pasitraukė į Vakarus. 1945-1949 metais vadovavo Mueldorfo lietuvių pabėgėlių stovyklos chorui. 1949-aisiais atvyko į JAV. Įsteigė privačią muzikos studiją. Muzikos klausimais bendradarbiavo „Lietuvos aide", „Lietuvoje", „Sekmoje dienoje", „Vaire", „Naujojoje Romuvoje" ir kituose leidiniuose. K.V.Banaičio kūryba gausi. Sukūrė sonatų, preliudų, solo dainų, operą „Jūratė ir Kastytis" ir kt. 1993 metais Čikagoje 500 egz. tiražu buvo išleistas K.V.Banaičio kūrinių rinkinys „88 liaudies dainos". Daugelis kūrinių tebėra rankraščiuose.

Kazimieras Viktoras Banaitis mirė 1963 metų gruodžio 25-ąją Brooklyne (JAV).

K.V.Banaičio kūrinio su autoriaus autografu faksimilė

Pirmyn, į kovą už Tėvynę

Maironio žodžiai

K.V.Banaitis

Kazimieras JABLONSKIS

Savanoris Kazimieras Jablonskis gimė 1896 metų kovo 19-ąją Žemojoje Panemunėje, Paežerėlių valsčiuje. Jo tėvas Antanas Jablonskis (mūsų kalbininko Jono Jablonskio brolis) buvo Žemosios Panemunės dvaro spirito varyklos vedėjas. Anksti netekęs tėvo (mirė 1911 m.), Kazimieras Peterburge įstojo į vairuotojų kursus ir baigęs vežiojo žymų dvarininką M.Komarą. Pirmojo pasaulinio karo metais buvo mobilizuotas į rusų kariuomenę, tarnavo inžineriniame pulke vairuotoju.

Grįžęs iš Rusijos, 1919 metų pradžioje savanoriu įstojo į Lietuvos kariuomenę ir buvo nukreiptas į besikuriančią autokuopą. Visas tolimesnis K.Jablonskio gyvenimas iki pat 1941 metų buvo susijęs su Lietuvos kariuomene. Tapęs Generalinio štabo vairuotoju, po frontus vežiojo Lietuvos kariuomenės vadą gen. Silvestrą Žukauską, kitus aukštuosius karininkus. Pasibaigus Nepriklausomybės kovoms, liko kariuomenėje ir toliau dirbo Generalinio štabo vairuotoju. Jam teko vežioti visus Lietuvos prezidentus, daugelį ministrų, visus kariuomenės vadus. Kelionių metu K.Jablonskis su visais laisvai bendravo, išsakydavo savo nuomonę. Prezidentą Antaną Smetoną ne kartą vežė į jo tėviškę Užulėnio kaime švęsti Antaninių.

1940 metais teko vežioti ir J.Paleckį, gen. V.Vitkauską, gen. F.Baltušį-Žemaitį, J.Macijauską. Iš Vilniaus į tėviškę Rokiškyje vežė ir aviacijos generolą Jakovą Smuškevičių.

K.Jablonskis

K.Jablonskis su šeima svečiuose pas gimines 1938 metais

Politrukas J.Macijauskas įskundė J.Smuškevičių už tai, kad jis pagyrė Lietuvos karo aviaciją, lėktuvus ANBO, o Rokiškyje su rabinu ir su tėvais kalbėjo žydiškai. Grįžusį į Maskvą gen. J.Smuškevičių 1941-aisiais sušaudė kaip užsienio šnipą, o vėliau Rokiškyje sovietai jam pastatė paminklą.

Generolą F.Baltušį-Žemaitį 1940 metų vasarą, taip pat J.Macijausko lydimą, vežė į tėviškę Upyną Žemaitijoje. Tėvas, stambus ūkininkas, garbingiausioj vietoj seklyčioj už stalo pasodino kleboną, o sūnaus paklausė: *Kai buvai mažas, mišioms tarnavai, o dabar kam tarnauji?*

Paskutinis, kurį teko vežioti K.Jablonskiui, buvo Raudonosios armijos 29-ojo teritorinio šaulių korpuso vado pavaduotojas generolas majoras F.Rozanovas. Ta paskutinė kelionė vyko 1941 metų birželio 22-ąją iš Vilniaus į Varėnos poligoną. Ties Valkininkais netikėtai pasirodė vokiečių motociklininkai. F.Rozanovas įsakė grįžti į Vilnių. Vilniuje gen. Rozanovas nuėjo į korpuso štabą, o K.Jablonskis pas susibūrusius sukilėlius. Su grupe kariškių jie nuginklavo sutrikusią komendantūros kuopą, pilies bokšte iškėlė trispalvę ir Raudonosios armijos daliniams neleido atsitraukti Antakalnio gatve.

Vokiečių okupacijos metais K.Jablonskis dirbo pas savo giminaitį (pusseserės Onutės Jablonskytės vyrą) Vilniaus miesto vyriausiąjį architektą Vytautą Landsbergį-Žemkalnį. Oficialios jo pareigos buvo vairuoti įstaigos mašiną ir kūrenti krosnis, o neoficialios – prižiūrėti pastate slepiamus žydus.

Antrą kartą Lietuvą okupavus rusams, iki 1944 metų Kalėdų K.Jablonskis dirbo Aukščiausiosios tarybos prezidiumo vairuotoju, vėl vežiojo J.Paleckį.

1944 metų pabaigoje buvo suimtas, kalėjo Lukiškių kalėjime. 1945 metų birželio 6-ąją nuteistas aštuoneriems metams lagerio ir penkeriems tremties. Kalėjo ir tremtį atbuvo Kazachstane.

Nors palūžusios sveikatos, sužalotom rankom, tačiau optimistiškai nusiteikęs, 1966 metais K.Jablonskis grįžo į gimtąjį kraštą. Apsigyveno pas dukterį Genovaitę Vilkijoje. Iki gilios senatvės puikiai atsiminė visus įvykius, pokalbius, datas, mokėjo įdomiai pasakoti.

Mirė Kazimieras Jablonskis 1982 metų rugsėjo 5-ąją. Palaidotas Vilkijos kapinėse.

Lietuvos kariuomenės generalinio štabo autobūrys apie 1928 metus. Antras iš dešinės sėdi K.Jablonskis (greta vado)

Penta

Julija JABLONSKYTĖ-PETKEVIČIENĖ

Dailininkė Julija Jablonskytė-Petkevičienė gimė 1896 metų balandžio 8-ąją (kovo 27-ąją) Mintaujoje (Jelgavoje), Latvijoje, ten kur jos tėvas kalbininkas Jonas Jablonskis dirbo gimnazijos mokytoju. 1914 metais baigė Gardino mergaičių gimnaziją, o 1915-aisiais Voroneže jau mokė lietuvių pabėgėlių vaikus lietuvių kalbos. 1916-aisiais metais Maskvoje įstojo į Stroganovo meno mokyklą ir dirbo karo pabėgėlių šelpimo komitete.

1918 metais grįžo į Lietuvą, mokytojavo Telšių gimnazijoje. 1919-aisiais susituokė su teisininku Tadu Petkevičiumi. 1921-1922 metais teko gyventi Anglijoje, vėliau įsikūrė Kaune. Užsiiminėjo vertimais. 1927 metais J.Petkevičienė įstojo į Kauno meno mokyklą, kurią baigė 1936-aisiais. Įsigijo tapytojos specialybę.

Okupavus Lietuvą bolševikams, jos sūnus Justinas atsidūrė Vakaruose. 1945 metais buvo suimtas ir įkalintas vyras prof. T.Petkevičius.

Mirė Julija Jablonskytė-Petkevičienė 1987 metų sausio 29-ąją. Palaidota Kauno Petrašiūnų kapinėse.

J.Jablonskytė-Petkevičienė

Rašytojo K.Puidos gimtinė Šėtijų kaime

Juozas ZUBRICKAS

Gydytojas Juozas Zubrickas gimė 1896 metų gegužės 22-ąją Turčinų kaime, Būblelių valsčiuje. Mokėsi Vilkaviškio gimnazijoje, kurią 1918 metais baigė Voroneže. Nuo pirmųjų gimnazijos klasių priklausė ateitininkams. Voroneže suorganizavo keturiolikos asmenų pirmąjį lietuvių skautų būrį. Kartu su kitais Voronežo lietuviais moksleiviais, 1918 metais mitinge reikalavo paleisti suimtus Lietuvių Tarybos narius, todėl buvo areštuotas ir kalintas. Grįžęs į Lietuvą buvo Vilkaviškio apskrities Darbo ir socialinės apsaugos inspektorius. Kurį laiką dirbo Spaudos biure. Šakių apskrityje organizavo šaulius ir pavasarininkus, aktyviai reiškėsi Krikščionių demokratų partijos veikloje.

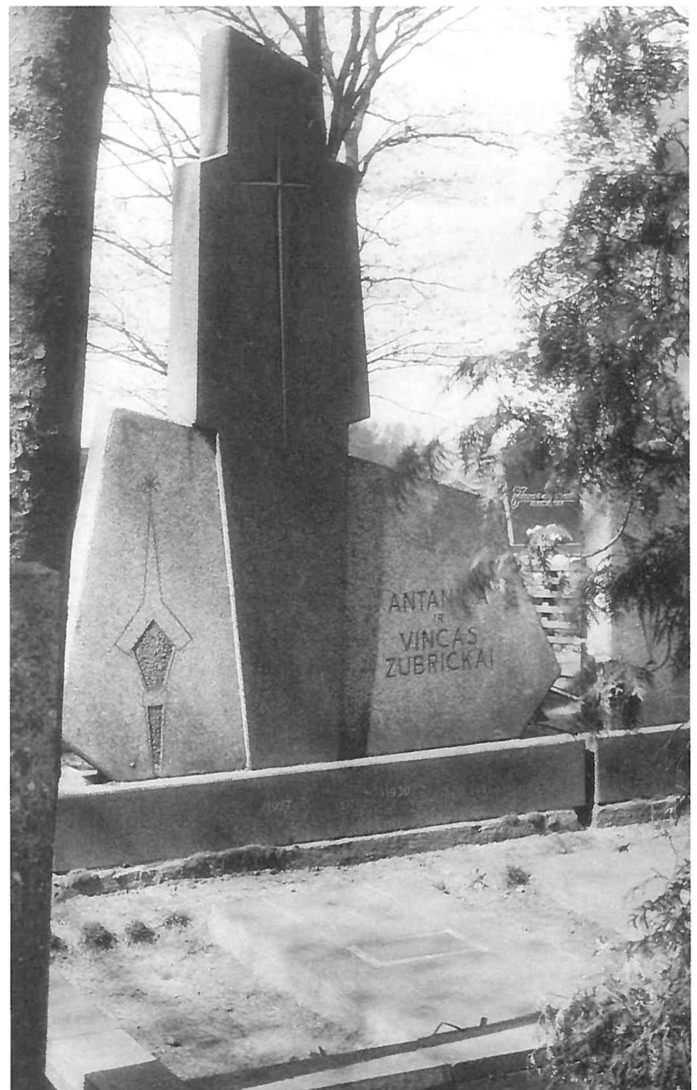
1929 metais baigė Berlyno universiteto Medicinos fakultetą. Studijuodamas (1925-1926) buvo Berlyno lietuvių studentų draugijos pirmininkas. Medicinos praktika vertėsi Kybartuose, buvo Kybartų miesto gydytojas. Vadovavo Kybartų sporto klubui „Sveikata". 1941 metais bolševikų kalintas Kauno kalėjime, iš kurio išsilaisvino prasidėjus vokiečių-sovietų karui, 1944-aisiais pasitraukė į Vakarus. 1951 metais išvyko į JAV. Dirbo gydytoju Kankakos ligoninėje.

Mirė Juozas Zubrickas 1976 metų gegužės 12-ąją.

J.Zubrickas

Zubrickų kapai Kudirkos Naumiesčio kapinėse

Zigmas RUDAITIS

Gydytojas Zigmas Rudaitis gimė 1896 metų gegužės 29-ąją Opšrūtų kaime, Barzdų valsčiuje. 1922 metais baigė medicinos mokslus Charkove (Ukraina). 1930-1931 metais specializavosi Paryžiaus universiteto klinikose. 1923-1930 metais dirbo Panevėžio apskrities ligoninėje asistentu. 1932-1936-aisiais – Šiaulių miesto ligoninės Chirurgijos skyriaus vedėjas. Buvo Lietuvos Raudonojo Kryžiaus ligoninės traumatologijos ir ortopedijos skyrių vedėjas.

Karo metais pasitraukė į Vakarus. 1949-aisiais nuvyko į Jungtines Amerikos Valstijas, dirbo ligoninėse, vėliau vertėsi privačia medicinos praktika.

Mirė Zigmas Rudaitis 1976 metų liepos 7-ąją Jungtinėse Amerikos Valstijose.

Panevėžio miestas, kuriame dirbo gydytojas Z.Rudaitis

Valentinas GUSTAINIS

Žurnalistas, publicistas Valentinas Gustainis gimė 1896 metų liepos 15-ąją Vinkšnupių kaime, Griškabūdžio valsčiuje. Po Pirmojo pasaulinio karo studijavo Heidelbergo, Lietuvos ir Sorbonos universitetuose. 1922 metais – vienas iš Neo-Lithuania korporacijos steigėjų, o 1925-1926 metais – jos pirmininkas. 1925-1932 metais dirbo dienraščio „Lietuvos aidas" vyriausiuoju redaktoriumi. 1939-1940-aisiais – ELTA direktorius, faktiškasis „Jaunosios Lietuvos" redaktorius. Bendradarbiavo „Vaire", „Naujojoje Romuvoje", „Židinyje", „Tautos ūkyje". Parašė ir išspausdino „Lenkai ir Lenkija" (1937), „Prancūzija" (1938).

1940 metais Lietuvą okupavus bolševikams, persikėlė gyventi į savo ūkį Žemojoje Panemunėje, iš kurios 1941 metais birželio 14-ąją su šeima buvo ištremtas į Sibirą. 1946-aisiais įkalintas Barnaulo kalėjime. 1956 metais grįžo į Lietuvą ir apsigyveno Griškabūdyje. Čia gyvendamas parašė savo atsiminimus „Be kaltės" apie penkiolikos metų laikotarpį, praleistą Sibiro tremtyje ir lageriuose. Jie buvo išleisti 1989 metais, o 1991-aisiais pasirodė V.Gustainio filosofiniai „Raštai" bei atsiminimų knyga apie Lietuvos spaudą „Nuo Griškabūdžio iki Paryžiaus".

Mirė Valentinas Gustainis 1971 metų spalio 11-ąją. Palaidotas Griškabūdžio kapinėse.

V.Gustainis

V.Gustainio kapas Griškabūdžio kapinėse

V.Gustainis su žurnalistais ir svečiais. Iš kairės sėdi: dr. M.Zivas, dr. E.Turauskas, J.Kardelis, dr. J.Purickis, K.Skalbe, direktorius R.Berzinš, dr. Helman Ad. Erss, J.Paleckis. Stovi: F.Kirša, J.Trasuns, V.Gustainis, J.Karklinš ir J.Jaunsudrabinš

Valentinas Gustainis moterų draugijoje

Jonas KERUŠAUSKAS

Savanoris Jonas Kerušauskas gimė 1896 metų liepos 27-ąją Lekėčių kaime ir valsčiuje, gausioje šeimoje. Trys šios šeimos vyrai buvo savanoriai, o broliai Jonas ir Stasys iš fronto grįžo su Vyčio Kryžiaus ordinais. Jonas karinę tarnybą pradėjo 1919 metų sausio 9-ąją. Pirmąjį kovos krikštą patyrė prie Žiežmarių kovodamas su bolševikais. Vėliau kovojo Kėdainių apylinkėse ir prie Obelių. Už narsumą mūšiuose su bolševikais Latvijos teritorijoje, netoli Eglainės geležinkelio stoties, J.Kerušauskas buvo apdovanotas Vyčio Kryžiaus ordinu. Šiose kautynėse jis buvo sužeistas, bet pasveikęs vėl grūmėsi su priešu prie Dauguvos krantų, o taip pat su bermontininkais prie Radviliškio. Į atsargą išleistas 1921 metų sausio 14-ąją. Keletą metų tarnavo vidaus policijoje. Gyveno Aukštuosiuose Šančiuose. Aktyviai dalyvavo Savanorių kūrėjų ir Šaulių sąjungų veikloje. Tolimesnis likimas nežinomas.

J.Kerušauskas

Rūdšilis. Peršautas beržas

Antanas LAPINSKAS

Savanoris Antanas Lapinskas gimė 1896 metų liepos 26-ąją Balčių kaime. Vaikystėje dvi žiemas mokėsi pas kaimo daraktorių ir pramoko skaityti bei rašyti. Prasidėjus Lietuvos kariuomenės kūrimui, 1919 metų pradžioje savanoriu įstojo į kariuomenę. Netrukus dalyvavo kautynėse su bolševikais, bermontininkais ir lenkais. Už narsumą buvo apdovanotas Vyčio Kryžiaus ordinu. Į atsargą išėjo turėdamas jaunesniojo puskarininkio laipsnį.

1922 metais vedė Oną Kuncaitytę iš Bedalių (Šakių vls.), kur ūkininkavo 30 ha žemės ūkyje. Dirbo ir Šakių valsčiaus Kredito bankelyje. Buvo vienas šviesiausių žmonių apylinkėje. Visus savo vaikus stengėsi išleisti į aukštuosius mokslus. Bet šiuos gerus norus sujaukė bolševikų okupacija.

Mirė Antanas Lapinskas 1985 metų sausio 4-ąją. Palaidotas Šakių kapinėse.

A.Lapinskas

A.Lapinsko vestuvės 1922 metais

Juzė URBANTAITĖ

Mokytoja Juzė Urbantaitė gimė 1896 metų spalio 7-ąją Naumiestyje (dabar Kudirkos Naumiestis). Dirbo Zanavykų krašto pradžios mokyklose.

Kartą viena partizanų ryšininkė pasakė: *Turėjome nuostabią mokytoją Juzę Urbantaitę, kuri mūsų jaunose širdutėse įžiebė begalinę meilę savo tėvynei. Ir šios mokytojos dėka tokia buvau jaunystėje, tokia likau ir senatvėje.*

1941 metų birželio 14-ąją okupantai mokytoją, kartu su broliu Juozu ir broliene Irena, ištrėmė į Sibirą. 1943 metų sausio 27-ąją Ypatingojo pasitarimo nuteista dešimčiai metų lagerio. Buvo kalinta Kraslage (Krasnojarsko kraštas). Atgavusi laisvę, 1956-aisiais grįžo į Lietuvą ir apsigyveno Kudirkos Naumiestyje. Sirgo Parkinsono liga.

Juzė Urbantaitė mirė 1978 metais, palaidota Kudirkos Naumiesčio kapinėse.

J.Urbantaitė

Urbantų kapavietė Kudirkos Naumiestyje

Zanavykų šauliai ir šaulės

Lietuvos šaulių sąjunga – nepartinė sukarinta organizacija, kurią, atgavus Lietuvai nepriklausomybę, įkūrė Vladas Pūtvys-Putvinskis. Šios organizacijos vadovybėje yra buvę ir ne vienas zanavykas, o ir organizacijos istoriją parašė ne kas kitas, bet iš Plokščių kilęs istorikas kun. Jonas Matusas. Šaulių organizacijai nemažai davė ir iš Sintautų valsčiaus Papartynų kaimo kilęs Šaulių sąjungos pirmininko pavaduotojas Pranas Klimaitis, kuris 1923 metų žygyje į Klaipėdą ėjo sukilimo vado pavaduotojo pareigas. Zanavykams puikiai žinomas šaulių organizatorius iš Paežerėlių valsčiaus Jokūbonių kaimo kilęs Vladas Išganaitis, kuris nuo 1920 metų organizavo šaulius įvairiuose Zanavykų valsčiuose. Jo iniciatyva 1925-aisiais Griškabūdyje suorganizuotas 200 šaulių būrys, 1930 metais Lukšiuose – 230 šaulių būrys, 1935-aisiais Plokščiuose jo vadovaujamas šaulių būrys padidėjo iki 275 vyrų. Apsigyvenęs Gelgaudiškyje, V.Išganaitis vėl telkė šaulius. Čia įkūrė net šaulių dragūnų būrį. Jo vadovaujami vyrai buvo ginkluoti šautuvais ir nuolat lavinosi ginti tėvynę. Naujus šaulių būrius suorganizavo Žygėnuose, Maštaičiuose, Narkūnuose, Jotyškiuose, Valenčiūnuose, Branduoliškiuose ir kitur. 1937 metais Gelgaudiškyje pradėjo statyti Šaulių namus.

Nuo vyrų neatsiliko ir zanavykės. Aktyviai šaulių organizacijoje veikė iš Sirvydų kaimo (Lekėčių valsčiaus) kilusi Lukšių pradinės mokyklos mokytoja Marytė Tamulaitytė, Kudirkos Naumiesčio šaulės, vadovaujamos mokytojos Juzės Urbantaitės, ir kiti padaliniai.

Kudirkos Naumiesčio šaulės su savo vadove J.Urbantaite

Juozas ERETAS

Žymus kultūrologas profesorius Juozas Eretas (Ehret) gimė 1896 metų spalio 18-ąją Bazelyje (Šveicarija). 1918 metais filosofijos daktaro laipsniu baigė Fribourgo universitetą. 1916-1918 metais dalyvavo Lietuvių informacijos biuro veikloje. 1919-aisiais apsigyveno Lietuvoje. 1922 metais priėmė Lietuvos pilietybę. 1919-1920 metais dirbo Lietuvos užsienio reikalų ministerijos Informacijos departamento direktoriumi, 1920 metais įkūrė telegramų agentūrą ELTA ir buvo jos direktorius. 1922-1940-aisiais dėstė Kauno universiteto Teologijos-filosofijos fakultete, 1923-1924 metais buvo Seimo narys. Vienas katalikų jaunimo organizacijų kūrėjų ir vadovų. Kartu su K.Dineika 1922-aisiais įkūrė Lietuvos gimnastikos ir sporto federaciją, 1923-iaisiais – Lietuvos sporto lygą. Redagavo „Lietuvos katalikų mokslo akademijos suvažiavimo darbus", kelis periodinius leidinius.

1925 metų pavasarį J.Eretas vedė buvusią savo studentę zanavykę Oną Jakaitytę ir nuo to laiko savo vasaras susiejo su Zanavykų kraštu. Atostogaudamas žmonos tėviškėje, profesorius dirbdavo visus pasitaikiusius darbus, kiekvieną rytą į Sintautų pieninę vežiodavo pieną. Visi jo vaikai save laikė zanavykais.

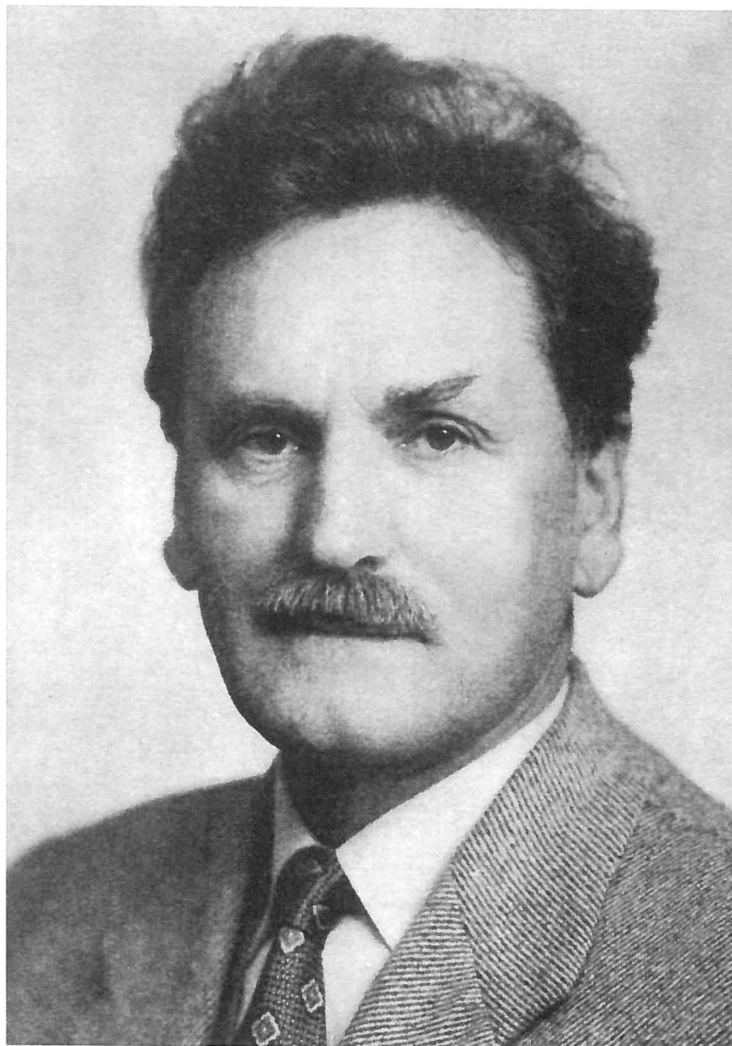
1941 metais J.Eretas su šeima paliko bolševikų okupuotą Lietuvą ir grįžo į Šveicariją. Jo indėlis lietuvių kultūrai – didžiulis. Parašė publicistinę knygą „Lietuvos praeitis, dabartis ir ateitis" (1919), literatūrologijos darbų, sporto populiarinimo knygų. Grįžęs į savo gimtinę palaikė glaudžius ryšius su lietuviais.

Mirė prof. Juozas Eretas 1984 metų kovo 19-ąją Šveicarijoje.

Laikinoji Sintautų bažnytėlė. Dabar parapijos salė

Prof. J.Eretas

Šakių ateitininkai 1930 metų vasario 21-ąją švenčia dešimties metų jubiliejų. Dešinėje stovi (su lazda) Jonas Matijošaitis, antras iš dešinės sėdi prof. J.Eretas. Nuotrauka iš Matijošaičių šeimos albumo

L.K.J. „Pavasario" I Panemunės rajono suvažiavimas 1926 metų balandžio 6-ąją Žemojoje Panemunėje. Nuotraukos centre – prof. J.Eretas

Pranas JUCAITIS

Filosofijos ir chemijos mokslų daktaras Pranas Jucaitis gimė 1896 metų gruodžio 5-ąją Kiaulupių kaime, Sintautų valsčiuje. 1915 metais baigė Suvalkų gimnaziją. Grįžęs iš Rusijos, mokytojavo Vilniaus, vėliau dirbo Šiaulių gimnazijose. 1919 metais buvo paskirtas Lietuvos pasiuntinybės sekretoriumi Šveicarijoje. Iki 1924 metų studijavo. 1930-aisiais Munsterio universitete gavo filosofijos daktaro laipsnį.

Nuo 1924-ųjų – Lietuvos žemės ūkio akademijos docentas, nuo 1932-ųjų – Chemijos katedros vedėjas. 1941-1944 metais buvo Vytauto Didžiojo universiteto profesorius, Technologijos fakulteto dekanas.

1944 metų vasarą pasitraukė į Vakarus. 1946-1947-aisiais metais Vokietijoje ėjo Pabaltijo universiteto Chemijos skyriaus dekano pareigas. 1948-1951 metais – JAV Cannon College dėstytojas, nuo 1951-ųjų – mokslinių tyrimų chemikas. Buvo Bostone leistos „Lietuvių enciklopedijos" chemijos skyriaus redaktorius.

Dr. Pranas Jucaitis mirė 1986 metais JAV.

P.Jucaitis

Vytauto Didžiojo universiteto rūmai Kauno Aleksote (sugriauti karo metais), kur dirbo P.Jucaitis

Bronius BAJERČIUS

Majoras Bronius Bajerčius gimė 1896 metų lapkričio 28-ąją Pajotijų kaime, Plokščių valsčiuje. 1921 metais baigė Karo mokyklos IV laidą. Tarnavo 2-ajame Kunigaikštienės Birutės ulonų pulke. Netrukus buvo paskirtas Antrojo eskadrono vadu. 1926 metais baigė Aukštuosius karininkų kursus. Už pavyzdingą tarnybą apdovanotas Vytauto Didžiojo ir DLK Gedimino ordinais.

1944 metais traukiantis į Vakarus, šeima liko Lietuvoje, todėl senatvėje teko gyventi vienam. Mylėjo jaunimą, o ypač skautų organizaciją, kuriai dažnai skirdavo ir dalį nelengvai uždirbtų pinigų.

Mirė Bronius Bajerčius 1993 metų sausio 1-ąją senelių prieglaudoje Bostone (JAV).

B.Bajerčius

Šaunūs Lietuvos kariuomenės raiteliai

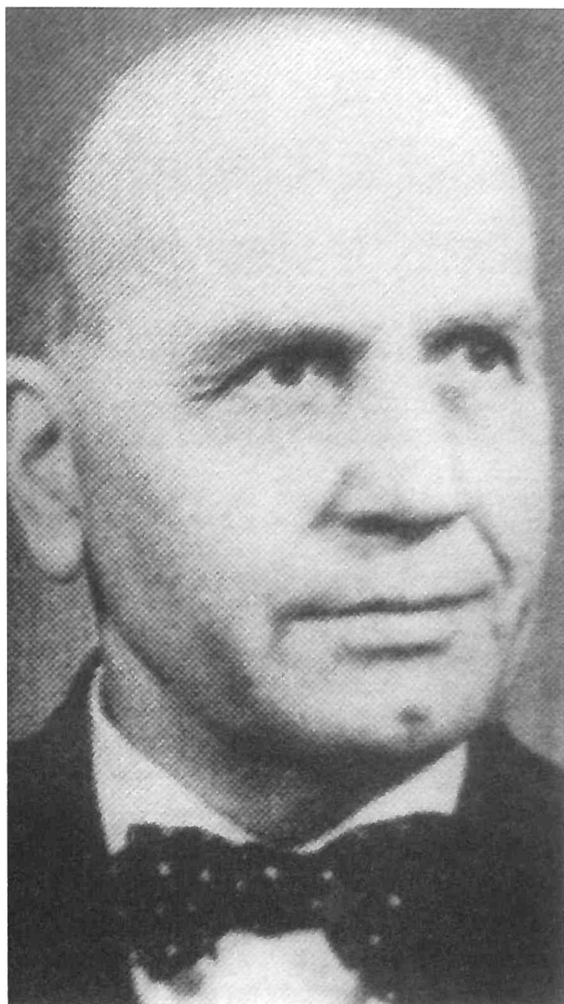
Juozas SAKALAS

Poetas Juozas Sakalas gimė 1896 metų gruodžio 14-ąją Vilkeliškiuose, Sintautų valsčiuje. Gimnaziją baigė 1917-aisiais Voroneže. 1924 metais Berlyno universitete įgijo teisės mokslų daktaro laipsnį. 1924-1925 metais – Seimo narys, Užsienio reikalų ministerijos tarnautojas Lietuvoje ir pasiuntinybėse, Klaipėdos gubernatūros patarėjas, Užsienio reikalų ministerijos juriskonsultas, Lietuvos delegacijų įvairių derybų sekretorius ir pirmininkas. 1933 metais buvo vienas iš Didžiosios Lietuvos ir Klaipėdos krašto kultūrinio bendradarbiavimo sąjungos steigėjų ir pirmosios jos valdybos narys. Vėliau ši sąjunga išaugo į Vakarų sąjungą. J.Sakalas kartu su Dasaičiu išleido eilėraščių rinkinį „Padangėse" (1921), o emigracijoje – knygą „Saulėtekio skrydis" (1966).

1944 metais pasitraukęs į Vakarus, dirbo pabėgėlių stovyklose, daugiausia švietimo srityje.

Mirė dr. Juozas Sakalas 1984 metų kovo 14-ąją Münchene (Vokietija).

J.Sakalas

Klaipėdos krašto gubernatūra, kurioje dirbo J.Sakalas

Bronius BERNOTAVIČIUS

Savanoris Bronius Bernotavičius gimė 1896 metų gruodžio 1-ąją Kriūkuose, Paežerėlių valsčiuje. 1919 metų sausio pradžioje savanoriu įstojo į Lietuvos kariuomenę. Tarnavo Marijampolės batalione, iš kurio išaugo Šeštasis pėstininkų pulkas. Teko dalyvauti kautynėse su visais Lietuvos nepriklausomybės priešais. Nugalėjus bolševikus ir bermontininkus, 1920-aisiais kovėsi su lenkais Alytaus ir Varėnos frontuose. Čia pateko į lenkų nelaisvę, tačiau pabėgęs atsidūrė pas savuosius. Už drąsą ir pasižymėjimą kautynėse apdovanotas Vyčio Kryžiaus ordinu. Apdovanojimo lape rašoma: *Skyrininkas Jonas Kerušauskas ir eilinis Bronius Bernotavičius visą laiką kautynėse pavyzdingai veikė su kulkosvaidžiu. 1919 m. rugpjūčio 29 d. Pristane buvo sužeistas, bet nepaliko savo vietos ir kovėsi, kol pasibaigė kautynės.*

Tolimesnis likimas nežinomas.

B.Bernotavičius

Boleišių šaulių būrys, pasižymėjęs kautynėse su lenkais

Kunigunda ŽIEVYTĖ

Mokytoja Kunigunda Žievytė gimė 1896 metais Kuodžių kaime, Sintautų valsčiuje. 1910 metais baigusi pradžios mokyklą, įstojo į „Saulės" mokytojų parengiamuosius kursus. Vėliau mokėsi Marijampolės „Žiburio" gimnazijoje. Besimokydama Marijampolėje, iki 1922 metų gyveno pas brolį kunigą Antaną. Baigusi „Žiburio" gimnaziją, buvo paskirta Jurbarko „Saulės" gimnazijos mokytoja. 1924 metais pradėjo studijuoti Lietuvos universiteto Teologijos-filosofijos fakulteto Filosofijos skyriuje, bet, baigusi tris kursus, dėl ligos ir lėšų stygiaus iš universiteto išstojo. Buvo paskirta mokytoja į Beižonių pradinę mokyklą Trakų rajone. 1941 metais mokytojauti persikėlė į Kudirkos Naumiestį. Antrosios bolševikinės okupacijos metais mokytojauti neleido, tad ji gyveno iš menkos pašalpos.

Mirė Kunigunda Žievytė 1964 metais. Palaidota Kudirkos Naumiestyje.

K.Žievytė

Nemunas netoli Plokščių

Pranas PRAPUOLENIS

Savanoris Pranas Prapuolenis gimė 1896 metais Tupikuose, Žvirgždaičių valsčiuje. 1919 metais savanoriu išėjo ginti tėvynės. Jo sesuo Juzė Prapuolenytė-Staugaitienė dažnai prisimindavo, kad lydint į Naumiestį tris brolius savanorius – Antaną, Praną ir Joną, šie pro ašaras dainavo: *Oi, ūžia, švilpia blogas oras ir vėtros medį bando raut, o narsūs Vytauto bajorai pradėjo karan brolius šaukt...* (P.Vaičaitis).

Kai viskas laimingai baigėsi, savanoriai sugrįžo į gimtuosius Tupikus. Netrukus Pranas gyventi ir mokytis išvažiavo į Kauną. Čia, kaip buvęs savanoris, gavo žemės, pasistatė namą. Dirbo Hidrometerologijos stotyje. Vedė Liudą Šidiškytę iš Jonučių kaimo (Kauno aps.), užaugino šaunų, darbštų sūnų Aidutį.

Mirė Pranas Prapuolenis 1970 metais Kaune. Palaidotas Jonučių kapinėse.

P.Prapuolenis

Smalininkų vandens matavimo stotis

Ona UŽUPYTĖ-LIŪDŽIUVIENĖ

Ūkininkė Ona Užupytė-Liūdžiuvienė gimė 1896 metais Švediškių kaime, Lukšių valsčiuje, Onos Vailokaitytės-Užupienės ir Petro Užupio vienuolikos vaikų šeimoje. Iš devynių dukrų buvo vyriausia. Labai rūpinosi savo sesutėmis ir jaunesniuoju broliu Viktoru, kuris tapo teisininku. Ištekėjo už ūkininko Juozo Liūdžiaus.

Ona Liūdžiuvienė buvo labai išmintinga. Turėjo storą sąsiuvinį savo atsiminimų, rašė dienoraštį. Bolševikų išvaryta iš savo ūkio, kurį laiką gyveno Panevėžiuke.

Mirė Ona Užupytė-Liūdžiuvienė 1965 metais. Palaidota Lukšių kapinėse.

O.Užupytė-Liūdžiuvienė 1956 metais

Onos ir Juozo Liūdžių kapas Lukšių kapinėse

Devynios gulbelės

Lukšių valsčiaus Švediškių kaimo ūkininkai Ona Vailokaitytė-Užupienė (1872-1925) ir Petras Užupis (1860-1936) išaugino gausią šeimą. Užaugo du broliai sakalėliai ir devynios gulbelės.

Užupių sodo gale stovėjo didelis medinis kryžius, prie kurio pasimelsti susirinkdavusios ir šios gulbelės: mokytoja Stasė Bubienė, agronomė Marija Polteraitienė, ūkininkė Pranutė Pavalkienė, agronomė Regina Muralienė, ūkininkė Bronė Puidokienė, mokytoja Kunigunda Keblinskienė, ūkininkė Ona Liūdžiuvienė, ūkininkė Petrutė Naujokaitienė ir gailestingoji sesutė Antanina Naujokaitienė. Atėjo laikas, ir gulbelės, palikusios gimtąjį lizdą, pasklido po pasaulį. Sovietmečiu, kaip ir tūkstančiai Lietuvos sodybų, Užupynė sunyko. Atkūrus Lietuvos valstybę, buvusios sodybos vietoje vėl pakilo naujai pastatytas kryžius, kuris tyliai byloja, jog čia kažkada gyveno žmonės...

Lukšių parapijos moterys visuomenininkės su savo pirmininke O.Liūdžiuviene. Iš kairės: Pranė Adomaitienė iš Miliškių, Daminika Adomaitienė iš Šiopininkų, Marcelė Bartkuvienė iš Bartkų apie 1935-uosius metus Lukšiuose

Švediškių Užupytės: S.Bubienė, M.Polteraitienė (abidvi sėdi priekyje), P.Pavalkienė, R.Muralienė, B.Puidokienė, K.Keblinskienė, O.Liūdžiuvienė, P.Naujokaitienė, A.Naujokaitienė

Viktoras MATUSEVIČIUS-MATŪNAS

Mokytojas Viktoras Matusevičius-Matūnas gimė 1896 metais Eiciūnų kaime, Paežerėlių valsčiuje, vidutinio ūkininko dešimties vaikų šeimoje. Vaikams ūgtelėjus, žiemą tėvai juos išveždavo į kaimo mokyklą. Viktoras ir jo sesuo Elena Matusevičiūtė-Merčaitienė (1901-1970) tapo mokytojais. Viktoras, baigęs Veiverių mokytojų seminariją, dirbo Sirvydų ir Pavilkijo pradinių mokyklų vedėju, buvo aktyvus šaulys ir kitų lietuviškų organizacijų narys. Mokytojaudamas maždaug už 10 kilometrų nuo tėviškės, savo ūkyje Eiciūnuose lankydavosi retai. Dirbdamas Sirvydų pradinės mokyklos vedėju apie 1938 metus sulietuvino pavardę ir tapo Matūnu. Buvo vedęs Noreikų kaimo (Paežerėlių vls.) ūkininkaitę Onutę Nenortaitę.

1941 metų gegužės 26-ąją Sirvydų pradinės mokyklos vedėjas buvo suimtas ir įkalintas Kauno sunkiųjų darbų kalėjime, iš kurio 1941-ųjų birželio 23-iąją jį išlaisvino Kauno sukilėliai. Grįžęs į laisvę, dirbo Pavilkijo pradinės mokyklos vedėju.

Vyriausiasis sūnus Algimantas 1943 metais sukūrė šeimą, dukra Gražina mokėsi Vilkijos gimnazijoje, o jauniausias sūnus Vygantas kartu su vienu šios knygos autorių (B.Aleknavičiumi) kurį laiką sėdėjo viename suole, kai mokėsi Lekėčių pradinės mokyklos penktame skyriuje.

Antrosios bolševikų okupacijos metais mokytojas V.Matūnas vėl buvo suimtas ir ištremtas į Sibirą. Tolimesnis jo likimas nežinomas.

Vyriausiasis mokytojo sūnus Algimantas 1945 metais išėjo į rezistencinį karą ir tapo Tauro apygardos Vytauto rinktinės vadu. Brolio pėdomis pasekė ir sesuo Gražina bei dar tik paauglys Vygantas. Visi jie žuvo už tautos laisvę ir nepriklausomybę.

Mokytojas V.Matūnas su savo vaikais Gražina, Algimantu, Vygantu (ant tėvo rankų) prie žmonos karsto Paežerėliuose 1935 metais

Lekėčių valsčiaus visuomenininkai apie 1937 metus

Pirmoje eilėje iš kairės į dešinę sėdi: Sirvydų pradinės mokyklos vedėjas Viktoras Matusevičius-Matūnas (1896-?), rusų suimtas, kalintas, į Lietuvą negrįžęs; Lekėčių urėdijos darbuotojas Stasys Povilaitis (1911-1993); Lekėčių kooperatyvo parduotuvės vedėjas, šaulių būrio vadas Jonas Guoga (1910-1997), kalintas Sibire.

Antroje eilėje sėdi: E.Damijonaitienė, Sibiro tremtinė; Endzelienė; Lekėčių pradinės mokyklos vedėjas Juozas Damijonaitis (1900-1976), politinis kalinys, Sibiro tremtinys; Antosėlė Urbaitytė-Purtulienė (1909-1944), kilusi iš Kuro kaimo; Lekėčių nuovados viršininkas, Vyčio Kryžiaus ordininkas Jonas Prasauskas (1897-1965), politinis kalinys, Sibiro tremtinys; Birutė Šaparaitė (g. 1923); Kuro pasodės eigulys Jančius.

Trečioje eilėje: policininkas Endzelis; pašto viršininkas Antanas Gintneris (1901-1971), kilęs iš Meištų, Būblelių vls.; Gabrinė Langytė; neatpažintas; Olesė Nėniūtė iš Kuro kaimo; neatpažintas; Elena Langytė-Tamulaitienė; Vaclovas Puskunigis (1912-1943), sirgo džiova, nusišovė; Jadvyga Tamulaitytė-Stankevičienė (1906-1954) iš Jančių; Leonas Rakauskas (g. 1913) iš Paryžiaus kaimo; Albina Vaidelytė (1918-1977) iš Šėtijų; Norbertas Mikuckas (1900-1949), laisvės kovotojas; Albina Tamulaitytė (g. 1914) iš Jančių; neatpažintas; kooperatyvo buhalteris Vladas Purtulis (1908-1994); Norbertas Puida; Juozas Vilimas (1900-1971); Stasys Biliotaitis (1919-1989).

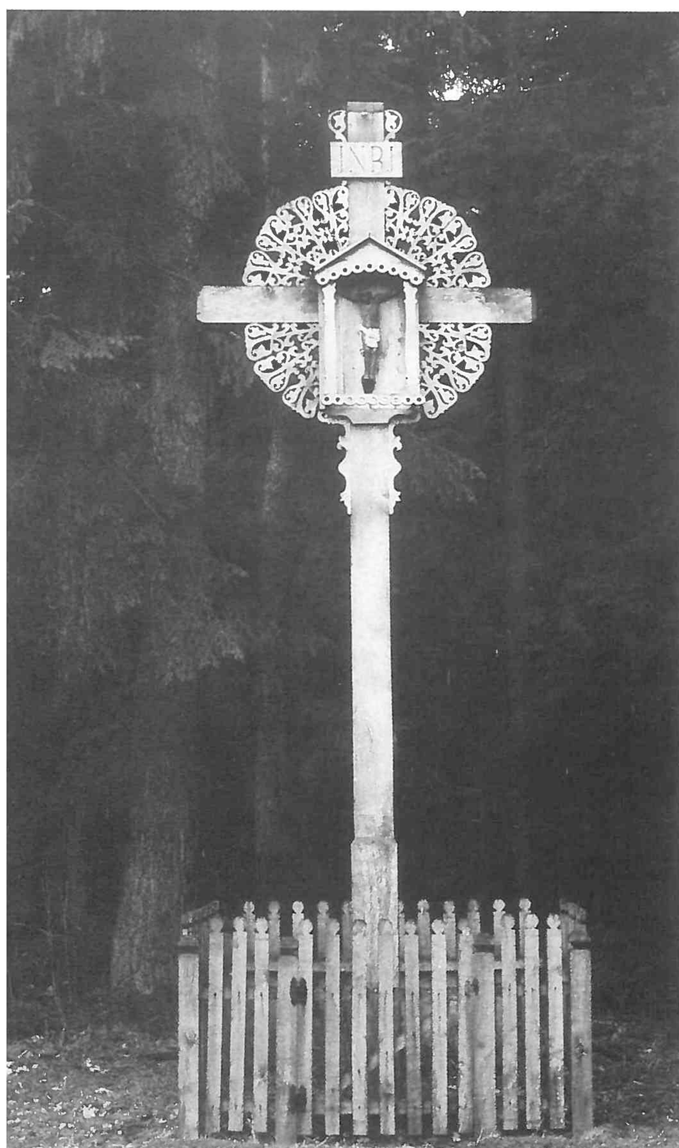
Ketvirtoje eilėje: Kazys Puskunigis; neatpažintas; Lekėčių valsčiaus savivaldybės sekretorius Pranas Klimaitis, kilęs iš Sintautų valsčiaus; Bernasius Rinkevičius (1914-1967); Stasys Pikčilingis (1901-1990) iš Šėtijų; Antanas Tamulaitis (Monopolčikas, 1883-1965), kilęs iš Pažiegždrių; Lekėčių nuovados daboklės sargas Jonas Stanislovaitis (1915-1982), Sibire kalintas dešimt metų; Jonas Vitkauskas (1881-1967) iš Zizų kaimo.

Juozas STUMBRAS

Teatralas Juozas Stumbras gimė 1896 metais Sutkuose. Kaune dirbo spaustuvėje. Nuo 1910 metų pradėjo vaidinti „Dainos" draugijos spektakliuose, 1919-aisiais dirbo Tautos teatre, vėliau – pas režisierių Antaną Sutkų „Vilkolakyje". Baigęs A.Sutkaus vaidybos studiją, nuo 1923 metų dirbo režisieriaus padėjėju Kauno valstybiniame operos ir baleto teatre. Pastatė A.Rubinšteino „Demoną", Dž.Rosinio „Sevilijos kirpėją" ir kt. Nuo 1957 metų teatre jau nedirbo. Tolimesnis likimas nežinomas.

Lietuvos nepriklausomybės dešimtmečio paminėjimo kryžius Sutkuose

Jonas AŠTRAUSKAS

Ūkininkas, partizanų rėmėjas Jonas Aštrauskas gimė 1896 metais. Gyveno Kerutiškės kaime, Plokščių valsčiuje. Buvo pavyzdingas ūkininkas, Plokščių valsčiaus viršaitis. Antrosios bolševikų okupacijos metais aktyviai rėmė laisvės kovotojų sąjūdį. 1946 metų vasario 23-iąją čekistų suimtas ir kalintas Šakiuose, Kaune, Vilniuje. 1946 metų spalio 11-ąją karo tribunolo nuteistas dešimčiai metų lagerio ir penkeriems tremties. Iš Lietuvos į lagerį išvežtas 1947 metų liepos 30-ąją. Kalintas Karlage (Karagandos sritis), Taišetlage (Irkutsko sritis), 1953 metų spalio 22-ąją pervežtas į Kamyšlagą (Omsko sritis). Iš tremties paleistas 1956 metų kovo 29-ąją. Į Lietuvą grįžo 1966 metais. J.Aštrausko šeima į Sibirą buvo ištremta 1949 metais.

Mirė Jonas Aštrauskas 1984-aisiais.

Liūdi Rūdšilio pušys...

Jurgis DULAITIS

Ūkininkas Jurgis Dulaitis gimė 1896 metais. Gyveno Senųjų Vedegiškių kaime, Paežerėlių valsčiuje. Jurgio Dulaičio sūnus Juozas Dulaitis 1940-1943 metais, studijuodamas Vytauto Didžiojo universitete, įsijungė į LLA kovotojų gretas. Sūnaus pasirinkimui tėvas neprieštaravo. Kai 1944 metų gruodžio 18-ąją Juozas Dulaitis su kitais desantininkais (V.Adomaičiu, B.Zokaičiu ir V.Svilu), vokiečių lakūnų padedami, nusileido netoli Lekėčių, kartu buvo išmestas ir nemažas krovinys ginklų. Jurgis Dulaitis parašiutininkams tuomet tuos ginklus padėjo ne tik paslėpti, bet ir juos perduoti Zanavykų partizanams. Visa tai pastebėjo pikta pašalinė akis. Neapsieita be išdavystės.

1944-ųjų gruodžio 25-ąją, šv. Kalėdų dieną, Jurgis Dulaitis NKVD kareivių savo namų kieme buvo nušautas.

Žiema Lekėčių valsčiaus Jančių kaime

Kun. Vincas BIRBILAS

Tautosakininkas, kunigas Vincas Birbilas gimė 1897 metų sausio 8-ąją Urvinių kaime, Griškabūdžio parapijoje. Mokytis pradėjo pas kaimo daraktorių. Baigęs Griškabūdžio pradinę mokyklą ir Vilkaviškio gimnaziją, nuo 1914 metų pradėjo studijuoti Seinų kunigų seminarijoje, bet dėl prasidėjusio karo mokslą teko baigti jau Gižuose. Studijavo ir Kauno universitete.

Kunigu įšventintas 1922 metų rugsėjo 15-ąją. Nuo 1925-ųjų buvo Pakuonio, o nuo 1927 metų – Pajevonio parapijų vikaras. 1932-ųjų sausio 6-ąją paskirtas Santaikos (Alytaus aps.) parapijos klebonu. Čia 1937 metais pradėjo statyti mūrinę bažnyčią, bet nebaigė. Nuo 1951-ųjų pabaigos – Keturvalakių parapijos klebonas. 1958 metų vasario 3-iąją kun. V.Birbilą ištiko infarktas.

Kunigas V. Birbilas buvo aistringas kraštotyrininkas ir tautosakos rinkėjas. Jo surinkta tautosakos medžiaga dabar saugoma Lietuvių literatūros ir tautosakos institute Vilniuje. Spaudoje pradėjo bendradarbiauti nuo 1919 metų. Daug rašinių, ypač sovietinių metų, yra likę rankraščiuose, tarp jų ir dviejų dalių „Santaikos parapijos istorija", autobiografinė apybraiža „Gervėnų parapija", „Griškabūdis 1669-1963", „Senosios giesmės (kantičkos)" (136 giesmės su gaidomis), „Urvinių kaimo senosios dainos" (130 dainų su tekstais ir gaidomis). Visas rašytinis kunigo palikimas (nekonfiskuotas KGB) saugomas Griškabūdžio parapijos archyve.

Griškabūdžio kapinėse kun. V.Birbilo antkapiniame paminkle įrašyta: *A.A. Vincas Birbilas 1897-1966 Gervėnų klebonas*. Gervėnų klebonas – tai jo slapyvardis. Paminklą statėsi pats, o ir mirties datą nusistatė, deja, netiksliai, nes randama jo rašinių ir po tariamosios mirties datos.

Kun. V.Birbilas 1931 metais

Kun.V.Birbilas

Tėviškė mana...

Agota TUMOSAITĖ-PRŪSAITIENĖ

Dainų atlikėja Agota Tumosaitė-Prūsaitienė gimė 1897 metų vasario 2-ąją Duobiškių kaime, Sintautų valsčiuje. Šeimoje buvo vyriausia. Tėvams anksti mirus, jai teko rūpintis jaunesniaisiais savo broliukais ir sesutėmis. Nelengvas gyvenimas jos laukė ir vėliau. Vyras buvo mažaraštis darbininkas, savo žemės neturėjo. Gyveno Jurbarke, vėliau pas dukrą Elektrėnuose.

Nuo vaikystės Agota mokėjo daug dainų apie knygnešius. 1958 metais A.Tumosaitės-Prūsaitienės atliekamas dainas užrašinėti pradėjo jos dukra Sofija Aganauskienė. Iš viso užrašytos 59 dainos, o 1991 metais Kaišiadoryse išleistame leidinėlyje „Knygnešių dalia" yra 26 jos dainos.

Mirė Agota Tumosaitė-Prūsaitienė 1972 metų gruodžio 14-ąją. Palaidota Abromiškių kapinėse (prie Elektrėnų).

A.Tumosaitė-Prūsaitienė

Slavikai

1996-ųjų rugpjūtį, šv. Roko atlaidų metu, Sutkuose pagerbtas šviesus kun. Broniaus ir Jono Paukščių atminimas

Sutkai. Čia ilsisi Lūšnos Paukščių giminė

Kun. Bronius PAUKŠTYS

Kunigas salezietis Bronius Paukštys gimė 1897 metų vasario 15-ąją Kurynės kaime, Lekėčių valsčiuje. 1911 metais Paukščiai savo ūkelį Kurynėje pardavė ir persikėlė į Lūšnos kaimą. Iki 28-erių metų B.Paukštys mokytojavo Lukšių valsčiuje, buvo nepakeičiamas kaimo jaunimo švietėjas, įvairių renginių režisierius, o 1925-ųjų rudenį įstojo į saleziečių organizaciją ir išvyko mokytis į Italiją. 1931-1935 metais mokėsi tarptautiniame saleziečių teologijos institute Torine. 1935-ųjų liepos 7-ąją buvo įšventintas į kunigus. 1935-1937 metais redagavo Torine leistas „Saleziečių žinias".

Grįžęs į Lietuvą 1937-aisiais metais buvo paskirtas pirmosios saleziečių įstaigos Vytėnuose administratoriumi, o po metų buvo perkeltas į Kauną ir tapo Švč. Trejybės parapijos saleziečių oratorijos administratoriumi. Nuo 1942 metų – Kauno Švč. Trejybės parapijos klebonas.

Antrojo pasaulinio karo metu išgelbėjo apie 200 žydų tautybės vaikų. Už šį žygdarbį jam po mirties buvo suteiktas Pasaulio teisuolio vardas. Bolševikai su šiuo kilniaširdžiu kunigu stengėsi kaip galima greičiau susidoroti. 1944 metais jis buvo ištremtas į Sibirą, iš kurio, praradęs sveikatą, grįžo tik 1956-aisiais. Dėl savo aštrių pamokslų vėl buvo priverstas slapstytis. Vėliau, būdamas altaristu, apsigyveno Simne, bet ir čia KGB jo nepaliko nuošalyje.

Mirė kun. Bronius Paukštys SDB 1966 metų gruodžio 17-ąją Kaune. Palaidotas Sutkuose, greta tėvų.

QUICONQUE SAUVE UNE VIE SAUVE L'UNIVERS TOUT ENTIER

תעודת כבוד

DIPLÔME D'HONNEUR

Le présent Diplôme atteste qu'en sa séance du 23 février 1977 la Commission d'Hommage aux Justes des Nations, établie par l'Institut Commémoratif des Martyrs et des Héros Yad Vashem, sur la foi des témoignages [illegible] a rendu hommage à

Bronius Paukštys

qui, au péril de sa vie a sauvé des Juifs persécutés pendant la période de l'Holocauste en Europe. Lui a décerné la Médaille des Justes parmi les Nations et l'a autorisé à planter un arbre en son nom dans l'Allée des Justes sur le Mont du Souvenir à Jérusalem.

Fait à Jérusalem, Israël, le 5 avril 1982

POUR L'INSTITUT YAD VASHEM

POUR LA COMMISSION DES JUSTES

QUICONQUE SAUVE UNE VIE SAUVE L'UNIVERS TOUT ENTIER

Pasaulio teisuolio diplomas – kun. Broniui Paukščiui

Kun. B.Paukštys SDB

Kun. Klemensas PUSDEŠRIS

Kunigas Klemensas Pusdešris gimė 1897 metų vasario 22-ąją Kidulių valsčiaus Jokeliškių kaime. 1912-1915 metais mokėsi Jurbarke. 1919-aisiais Marijampolėje prie „Žiburio" gimnazijos baigęs mokytojų kursus, įstojo į Kunigų seminariją.

Baigęs Seinų kunigų seminariją Gižuose, kunigu buvo įšventintas 1923 metų liepos 15-ąją. Dirbo Kalvarijoje vikaru ir gimnazijos kapelionu. 1928-1933 metais – Slavikų, 1933-1938 metais – Sintautų vikaras. 1939-1943-aisiais – pirmasis Ąžuolų Būdos parapijos klebonas ir bažnytinių trobesių statytojas. 1943 metais buvo paskirtas Žemosios Panemunės klebonu. Čia dirbo iki 1949-ųjų, po to suimtas ir ištremtas į Sibirą. Buvo didelis labdarys, visuomenės veikėjas, spaudos bendradarbis.

Kun. Klemensas Pusdešris mirė 1953 metų lapkričio 6-ąją Vorkutoje (Rusija). Palaidojimo vieta nežinoma.

Paminklo Žemojoje Panemunėje fragmentas

Kun. K.Pusdešris

Petras ANDRIULAITIS

Puskarininkis Petras Andriulaitis gimė 1897 metų vasario 18-ąją (kitais duomenimis – 1899 m. spalio 14 d.) Turčinų kaime, Būblelių valsčiuje. Mokėsi Veiverių mokytojų seminarijoje. Prasidėjus Pirmajam pasauliniam karui, mokslą nutraukė ir grįžo į namus. 1918-aisiais Marijampolėje pradėjus veikti mokytojų kursams, juos lankė ir P. Andriulaitis. 1919 metų sausį kursų lankytojai savanoriais įstojo į besikuriančią Lietuvos kariuomenę. P.Andriulaitis pateko į Antrąjį pėstininkų pulką. Baigęs puskarininkių mokyklą, 1919-ųjų gegužę jau kovėsi su bolševikais, pelnė Vyčio Kryžiaus ordiną. Iš bermontininkų vadavo Radviliškį, o 1920 metų rudenį kautynėse su lenkais buvo kontuzytas ir pateko į nelaisvę. Buvo išleistas, bet susirgo šiltine ir du mėnesius gydėsi karo ligoninėje.

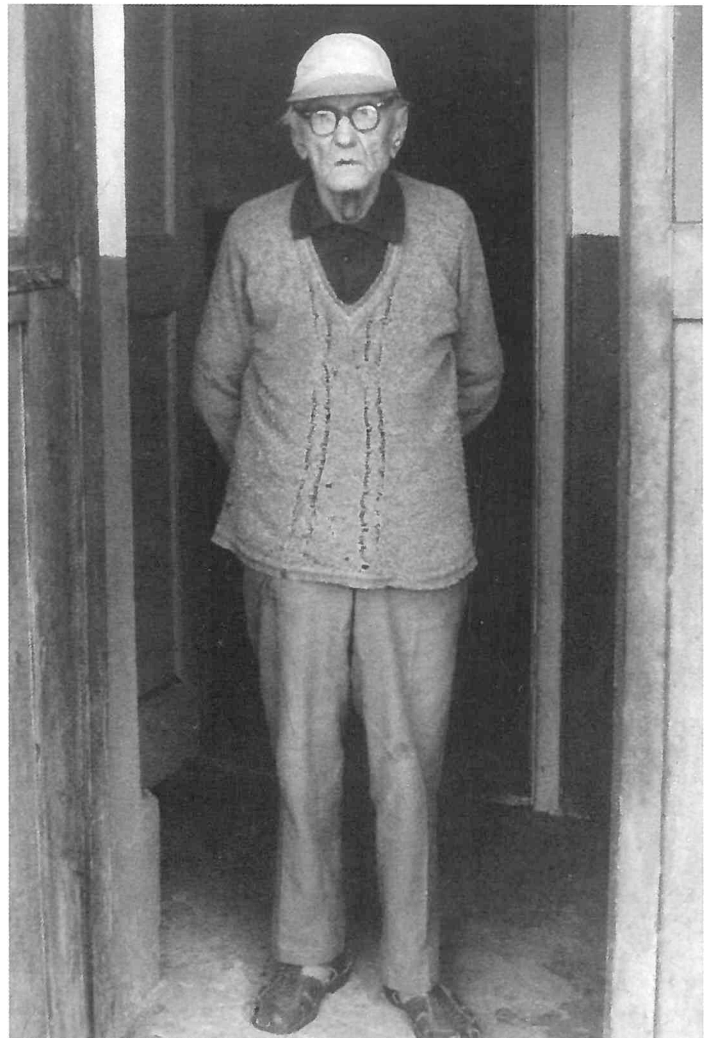
1921 metų gegužę išėjo į atsargą ir grįžo gimtinėn. Įsijungė į Šaulių sąjungos veiklą. 1923-iaisiais dalyvavo Klaipėdos sukilime. Jų būrį į Klaipėdą vedė būsimasis Atlanto nugalėtojas Steponas Darius. 1924-aisiais P.Andriulaitis dirbo Šakių pasienio policijoje sargybos viršininku, vėliau, 1936 metais, įsidarbino Klaipėdos uosto muitinėje. Kai 1939-aisiais vokiečiai užėmė Klaipėdą, grįžo į Zanavykus. Kurį laiką dirbo Kudirkos Naumiesčio muitinėje. Rusams ją uždarius, ūkininkavo. 1949 metais P.Andriulaitis buvo ištremtas į Sibirą. Dirbo Krasnojarsko srities miškuose. Į Lietuvą grįžo 1956-aisiais, dirbo Gelgaudiškio plytinėje.

Mirė atšventęs savo šimtmečio jubiliejų.

P.Andriulaitis šaulio uniforma

P.Andriulaitis 1995 metais Gelgaudiškyje

Pranas DUOBA

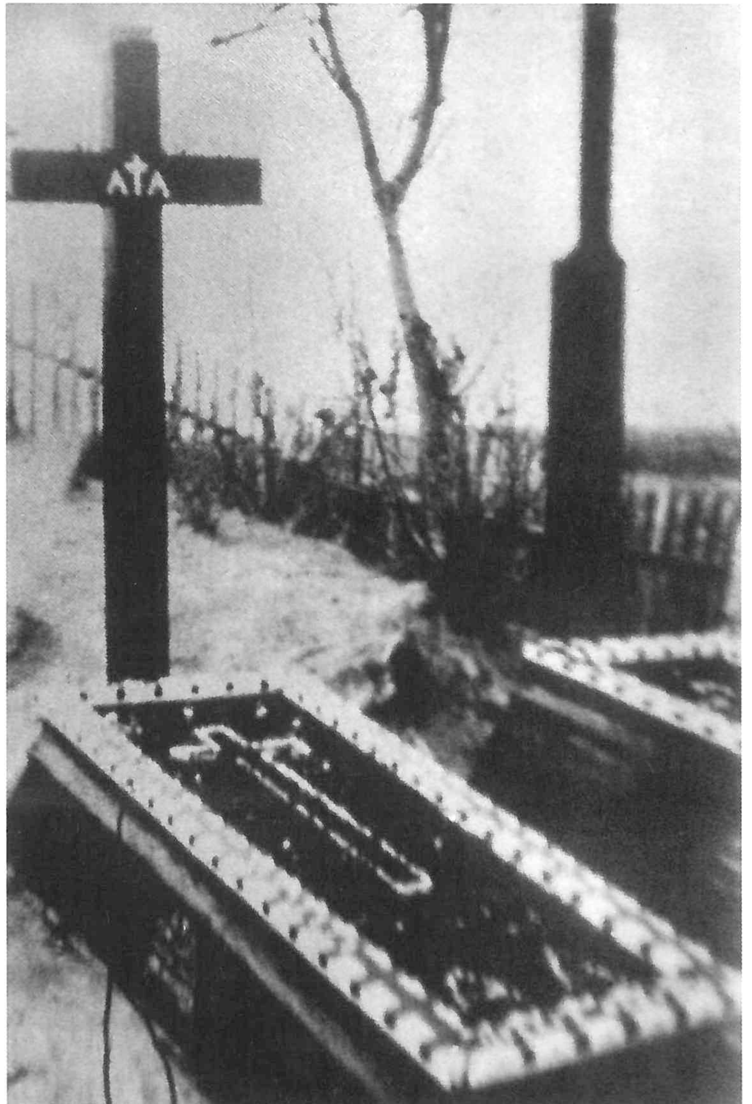
Ūkininkas Pranas Duoba gimė apie 1897 metus Veršių kaime, Sintautų valsčiuje. 1947 metų lapkričio 24-ąją kartu su visa šeima buvo ištremtas į Sibirą. Pakeliui į ištrėmimo vietą, 1947-ųjų gruodžio 23-iąją Tiumenėje mirė žmona Petronėlė Duobienė. P.Duoba tremtyje dirbo medkirčiu Baikalovo rajono Bačalino gyvenvietėje (Rusija).

Mirė Pranas Duoba 1953 metų gegužės 19-ąją Bačaline. Palaidotas Kulimiesovo kaimo kapinėse.

P.Duoba Sibire

P.Duobos kapas Kulimiesovo kaime

Vytautas PETRAITIS

Inžinierius Vytautas Petraitis gimė 1897 metų vasario 27-ąją Antkalniškių kaime, Plokščių valsčiuje. 1927 metais baigė Grenoblio universitetą Prancūzijoje, įgijo inžinieriaus elektriko diplomą ir gamtos mokslų licenciato laipsnį. 1928-1941 metais dėstė Kauno aukštojoje technikos mokykloje. 1944 metų antroje pusėje pasitraukė į Vakarus.

1948-aisiais išvyko į Jungtines Amerikos Valstijas. 1948-1951 metais dirbo Quincy kolegijos instruktoriumi ir vienoje Čikagos firmoje braižytoju. Buvo Lietuvių profesorių draugijos Amerikoje, Amerikos lietuvių inžinierių ir architektų sąjungos, Amerikos inžinierių elektrikų draugijos narys. Bendradarbiavo „Vienybėje", „Technikos žodyje". Parašė knygą „Kintamosios srovės pagrindai", kurią 1939 metais išleido Kauno aukštoji technikos mokykla. Tolimesnis likimas nežinomas.

Zanavykų panemunės

Augustinas STEPAITIS

Savanoris-kūrėjas Augustinas Stepaitis gimė 1897 metų kovo 9-ąją Kriaučiūniškės dvare, Šakių valsčiuje. Savanoriu įstojo į Lietuvos kariuomenę. Dalyvavo Nepriklausomybės kovose. Pasižymėjo kautynėse su bermontininkais, buvo apdovanotas Vyčio Kryžiaus ordinu.

Išėjęs į atsargą, apsigyveno Tauragėje. Vertėsi prekyba ir dalyvavo Šaulių sąjungos veikloje. Pirmosios sovietinės okupacijos metais kalintas Kauno sunkiųjų darbų kalėjime. Prasidėjus sovietų-vokiečių karui, išėjęs iš kalėjimo, aktyviai dalyvavo sukilime.

Augustinas Stepaitis mirė 1943 metų spalio 28-ąją Tauragėje.

Paminklas V.Pūtviui-Putvinskiui Tauragėje

Kun. Juozas VALAITIS

Kanauninkas Juozas Valaitis gimė 1897 metų balandžio 30-ąją Pusdešrių kaime, Slavikų valsčiuje. Baigęs pradžios mokyklą, persikėlė gyventi į Šveikšną pas savo dėdę dr. Juozą Rūgį, mokėsi progimnazijoje. Ją baigęs, įstojo į Kunigų seminariją, kuri Pirmojo pasaulinio karo metais buvo Petrapilyje.

Grįžęs į Lietuvą, 1920-ųjų gegužės 9-ąją buvo įšventintas į kunigus. Primicijos vyko Slavikų bažnyčioje. Vikarauti buvo paskirtas į Aukštąją Panemunę, kur klebonavo būsimasis Telšių vyskupas Justinas Staugaitis. Kai kun. J.Staugaitis tapo Telšių vyskupu, kun. J.Valaitį pakvietė eiti Telšių vyskupijos kanclerio pareigas. Statant Telšių vyskupijos Kunigų seminariją, kun. J.Valaitis porą kartų vyko į Ameriką rinkti Seminarijai lėšų. Vėliau vyskupo prašė, kad jį paskirtų klebonu. Gavo Rietavo parapiją, taip pat buvo ir mergaičių Žemės ūkio mokyklos mokytojas. Vėliau klebonavo Gaurėje, iš kurios buvo ištremtas į Sibirą. Grįžęs iš tremties, dirbo Panevėžyje, Mažeikiuose, Tauragėje, Klaipėdoje.

Mirė kanauninkas Juozas Valaitis 1979 metais. Palaidotas Šilalės bažnyčios šventoriuje.

Kan. J.Valaitis

Brolių kunigų Juozo ir Felikso Valaičių kapas Šilalės bažnyčios šventoriuje

Daugailių kapinėse apie 1922 metus buvo pašventintas kryžius Broniaus Sidaravičiaus broliui, Vyčio Kryžiaus ordininkui Jurgiui Sidaravičiui

Sidaravičiai Liepalotuose prie lėktuvo, kuriuo iš Kauno atskrido karo lakūnas B.Sidaravičius

B.Sidaravičiaus nuotraukos

Bronius SIDARAVIČIUS

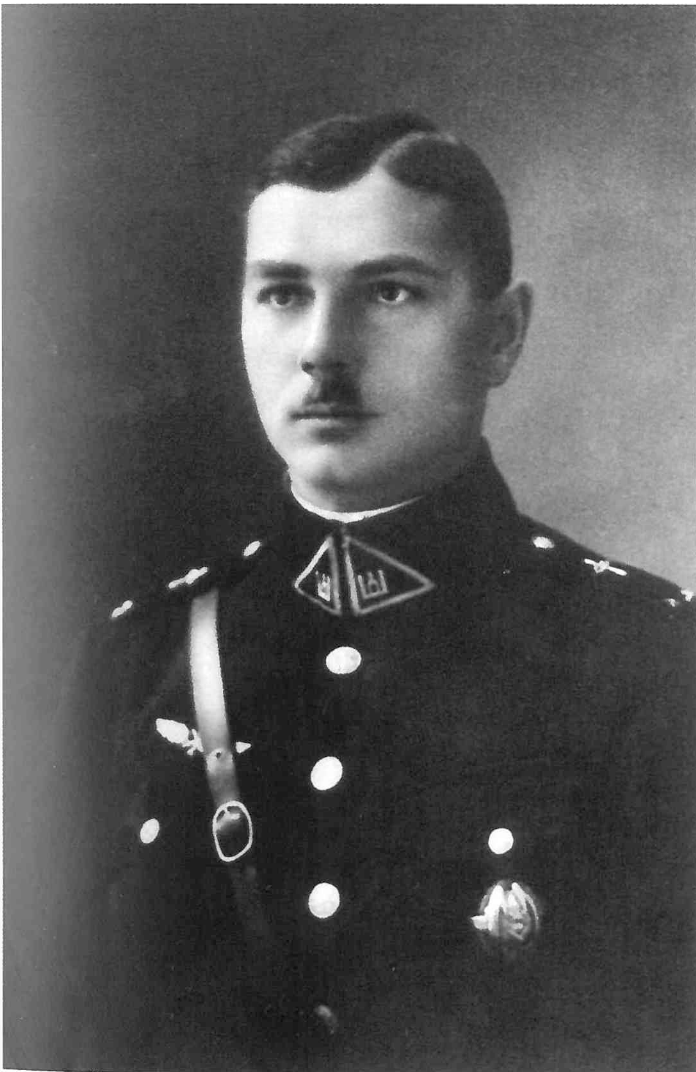
Profesorius Bronius Sidaravičius gimė 1897 metų balandžio 6-ąją Liepalotų kaime, Lukšių valsčiuje, gausioje stambaus ūkininko šeimoje. 1916 metais baigė Marijampolės gimnaziją, kuri tuo metu buvo persikėlusi į Jaroslavlį. 1919-ųjų pradžioje, kartu su broliu Jurgiu (1900-1919), savanoriais įstojo į besikuriančią Lietuvos kariuomenę. Brolis Jurgis, baigęs Karo mokyklos 1-ąją laidą, 1919 metų rugpjūčio 24-ąją žuvo kautynėse su bolševikais, o Bronius, 1919-ųjų gruodžio 16-ąją baigęs Karo aviacijos mokyklą, iki 1928 metų tarnavo Lietuvos karo aviacijos pajėgose, kartu studijuodamas mediciną Lietuvos universitete. Tarnaudamas karo aviacijoje, buvo neišskiriamas būsimojo Atlanto nugalėtojo Stepono Dariaus draugas. Kartu skraidė tuo pačiu lėktuvu.

Pulkininkas leitenantas Leonardas Peseckas knygoje „Karo lakūno pasakojimai" rašė: *Dariaus žvalgas buvo Sidaravičius, tada lankęs Medicinos fakultetą, vėliau – išgarsėjęs profesorius. Jis, Dariaus įkalbėtas, sykį atnešė iš Universiteto griaučius. Skrendam rikiuotėje. Pyragius – įsitempęs, į šalis nesidairo. Paskui – žvilgt į Dariaus lėktuvą, o ten lakūno vietoje – griaučiai. Pyragio lėktuvas net susiūbavo...* Ir anais laikais visko būta...

1928 metais B.Sidaravičius, baigęs medicinos studijas, pradėjo dirbti universitete, apgynė daktaro disertaciją, tapo profesoriumi, katedros vedėju, daugelio mokslinių veikalų autoriumi.

Mirė prof. Bronius Sidaravičius 1969 metų kovo 5-ąją Kaune. Palaidotas Petrašiūnų kapinėse.

Karo lakūnas leitenantas B.Sidaravičius

Karo mokyklos kariūnai: B.Sidaravičius (kairėje), Juozas Skaisgiris (stovi), trečiasis neatpažintas

Kostas Juozas AUŠIŪRA

Savanoris Juozas Aušiūra gimė 1897 metų birželio 15-ąją Paspirgėlių kaime, Sintautų valsčiuje. Į kariuomenę savanoriu įstojo 1919 metų sausio 27-ąją. Tarnavo Antrajame pėstininkų pulke. Buvo narsus karys, visur ir visada rodė asmeninį pavyzdį. Su bolševikais jis kovojo nuo 1919 metų pradžios. Įsimintina buvo 1919 metų rugpjūčio 16-oji. Kovojant su bolševikais netoli Zarasų, eilinis J.Aušiūra su dviem draugais nakties metu išėjo į žvalgybą. Prislinkę prie vienkiemio, kuriame buvo apsistoję bolševikai, staigiai užklupo priešo sargybinį, pro langą sviedė kelias granatas. Daug priešo kareivių žuvo, o sužeistus paėmė į nelaisvę. Į žvalgybą J.Aušiūra dažniausiai eidavo su Petru Smirnovu, Juozu Karlausku ir Antanu Kackausku. Šį ketvertą visados lydėdavo sėkmė. Už pasižymėjimą kautynėse su bolševikais Juozas Aušiūra buvo apdovanotas Vyčio Kryžiaus ordinu. Pablogėjus sveikatai, 1920 metų pabaigoje išėjo į atsargą.

Mirė Kostas Juozas Aušiūra 1932-ųjų metų vasarą. Palaidotas Plieniškių kaimo kapinėse.

K.J.Aušiūra

Pirmieji Lietuvos kariuomenės šarvuočiai pakeliui į frontą

Česlovas KAIRIŪKŠTIS

Pulkininkas leitenantas Česlovas Kairiūkštis gimė 1897 metų birželio 28-ąją Gelgaudiškyje. Mokėsi gimnazijoje Vilniuje. Pirmojo pasaulinio karo metais pasitraukė į Rusiją ir 1916-aisiais baigė Martyno Yčo gimnaziją Voroneže, o 1917 metais – Karo mokyklą. Grįžęs į Lietuvą savanoriu įstojo į Lietuvos kariuomenę. Studijavo Saint Cyro karo mokykloje Prancūzijoje ir Vytauto Didžiojo karininkų kursuose. Nuo 1920 metų pabaigos tarnavo 12-ajame pėstininkų pulke, vėliau Generaliniame štabe, Karo mokykloje, o taip pat 8-ajame ir 5-ajame pėstininkų pulkuose. 1926-1927 metais dirbo Lietuvos šaulių sąjungos štabe, buvo karinio paruošimo skyriaus viršininkas. 1937-1939 metais tarnavo Ginklavimosi valdyboje. Bendradarbiavo „Trimite" (1926-1935) ir karinėje spaudoje.

Česlovas Kairiūkštis mirė 1939 metų spalio 1-ąją Kaune.

Č.Kairiūkštis

Norkūnų piliakalnis

Vincas STANAITIS

Vargonininkas Vincas Stanaitis gimė 1897 metų rugpjūčio 4-ąją Ašmoniškių kaime, Būblelių valsčiuje. Vargonuoti mokėsi Naumiestyje pas Zigmą Skirgailą. 1925 metais pradėjo vargonininkauti Žvirgždaičių parapijos bažnyčioje ir šias pareigas ėjo net 53-ejus metus. Dirbo prie keturiolikos kunigų ir visiems įtiko. 1929 metais vedė Oną Butauskaitę iš Gražiškių kaimo (Barzdų vls.). Užaugino dukras Petrutę ir Danutę bei sūnų Joną, kuris pasirinko tėvo profesiją.

Vincas Stanaitis mirė 1978 metų spalio 8-ąją Žvirgždaičiuose. Palaidotas Kudirkos Naumiesčio kapinėse.

V.Stanaitis

Vincas Stanaitis ir Antanas Kudirka iš Murinų. Jaunystės dienų bičiulystę liudijanti nuotrauka

Jonas PRASAUSKAS

Viršila Jonas Prasauskas gimė 1897 metų liepos 18-ąją Bajoraičių kaime, Būblelių valsčiuje. 1919 metų kovo 17-ąją pradėjo tarnauti Lietuvos kariuomenėje. Kovėsi su bolševikais ir lenkais Vilniaus bei Dauguvos frontuose. Savo šaltu sumanumu ir drąsa rodė pavyzdį kitiems kovotojams. 1921 metų gruodžio 1-ąją tapo viršila. Už sumanumą ir drąsą buvo apdovanotas Vyčio Kryžiaus ordinu. Į atsargą išėjo 1923 metų sausio 8-ąją. Vėliau dirbo Lekėčių nuovados viršininku ir Šaulių būrio vadu.

1941 metų birželio 14-ąją bolševikai J.Prasauską su žmona Elzbieta, šešiolikmete dukra Milda ir keturiolikmečiu sūnumi Mindaugu ištrėmė į Sibirą. Kalėjo Krasnojarsko krašte buvusiame Rešiotų lageryje. Nuo 1950 metų kalintas Pesčianlage (Karagandos sritis). Paleistas su šeima 1958-aisiais grįžo į Lietuvą ir apsigyveno Zanavykuose.

Mirė Jonas Prasauskas 1965 metais, palaidotas Višakio Rūdoje.

J.Prasauskas

Prie Lekėčių 1928 metais sudužęs lėktuvas

Jonas MAŠIOTAS

Prano Mašioto sūnus mokytojas Jonas Mašiotas gimė 1897 metų rugsėjo 12-ąją Rygoje. 1915 metais baigė Rygos vokiečių realinę gimnaziją. 1916-1918 metais dirbo Lietuvių tremtinių komitete Maskvoje, priklausė Lietuvių socialistų liaudininkų partijai, bet iš kairiųjų įtakos greitai išsivadavo. Grįžęs į Lietuvą, 1919-1922 metais mokytojavo Marijampolės gimnazijoje ir mokytojų seminarijoje. Nuo 1922-ųjų studijavo matematiką Berlyno ir Lozanos universitetuose. Dėl sunkios materialinės padėties nebaigęs studijų, grįžo į Lietuvą. Dirbo ir mokėsi savarankiškai. Nuo 1926 metų mokytojavo Kauno aukštesniojoje komercinėje mokykloje, o nuo 1927 metų – ir „Aušros" berniukų gimnazijoje. Įstojo į Lietuvos šaulių sąjungą, nuo 1929-ųjų buvo Lietuvos skautų sąjungos narys. 1928 metais gavo progimnazijos, 1932-aisiais – gimnazijos mokytojo teises. 1943 metais buvo paskirtas Vilkijos gimnazijos vyresniuoju mokytoju.

1944 metais pasitraukė į Vakarus. 1949-aisiais atvyko į JAV. Aktyviai dalyvavo visuomeninėje veikloje. 1945 metais – vienas iš Lietuvos atgimimo sąjūdžio kūrėjų, nuo 1951-ųjų – Amerikos lietuvių tautinės sąjungos narys. Bendradarbiavo leidiniuose „Jaunoji Lietuva", „Lietuvos žinios", „Švietimo darbas", „Mūsų kelias", „Vienybė", „Margutis", „Draugas" ir kt. 1919 metais Rygoje redagavo „Darbininkų kovą", 1946 metais Vokietijoje – „Laisvąją Lietuvą". Parašė matematikos teorijos veikalų bei vadovėlių.

Mirė 1953 metų sausio 28-ąją Čikagoje. 1993 metais mokytojo Jono Mašioto palaikai pervežti į Lietuvą ir palaidoti Kaune, Petrašiūnų kapinėse, greta artimųjų.

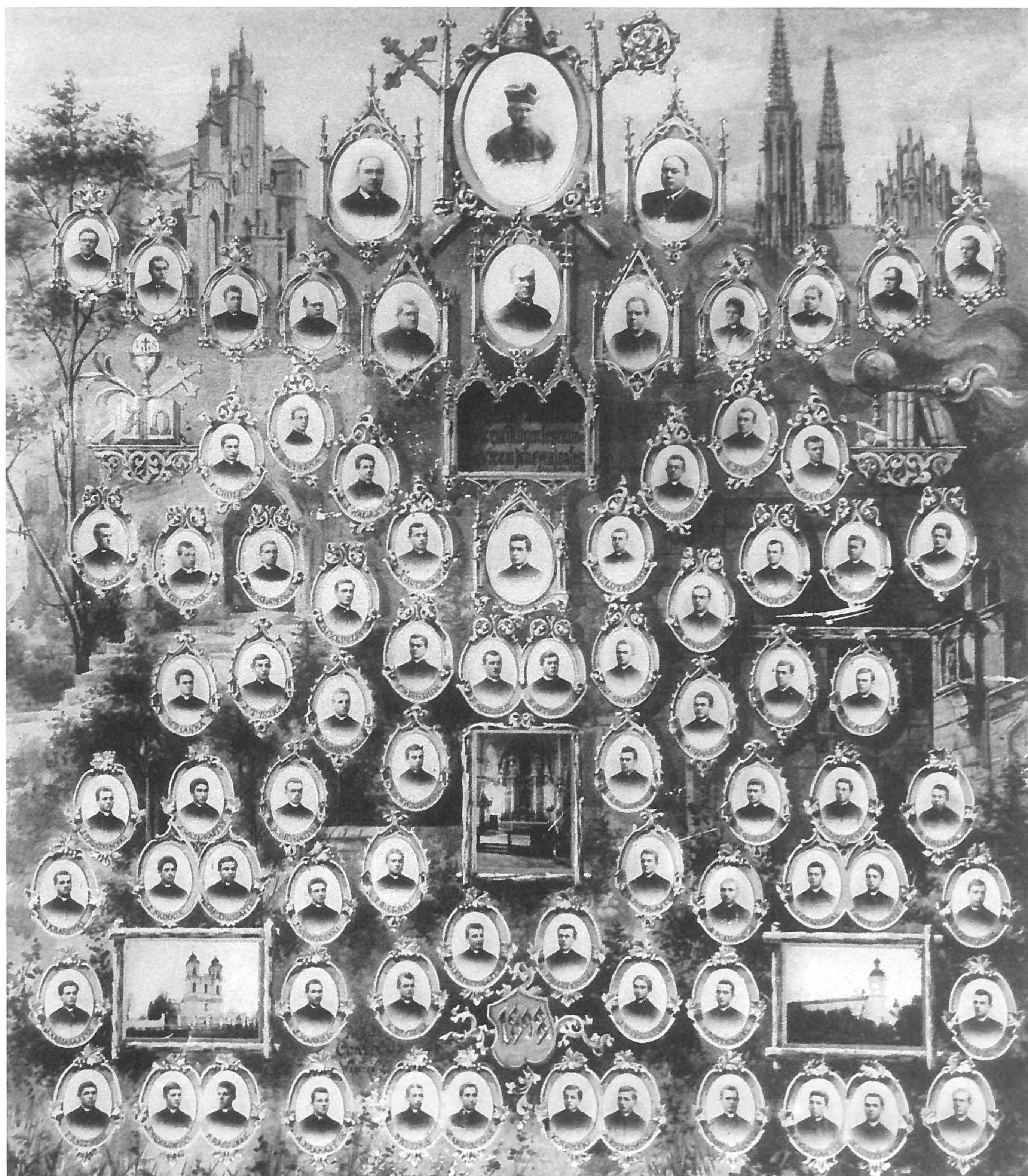
J.Mašiotas

J.Mašioto kapas Petrašiūnų kapinėse

Seinų kunigų seminarijos vinjetė

Seinų kunigų seminarijos vinjetė, daryta 1898 metais. Joje matosi ir klierikai zanavykai: Jonas Valaitis, Antanas Uogintas, Feliksas Martišius, Jonas Krištolaitis, Jonas Kasakaitis, Pranas Račiūnas, Pranas Baltrušaitis, Juozapas Vailokaitis, Juozas Vaičaitis, Jurgis Baltrušaitis ir kiti.
Vinjetės originalas iš kun. J.Kasakaičio asmeninio archyvo saugomas Zanavykų krašto muziejuje Šakiuose

Poeto P.Lemberto gimtinė 1997 metais

Biržų Vytauto Didžiojo metų pagerbimo komiteto nariai 1930-aisiais. Iš kairės stovi Biržų komendantas zanavykas P.Kaunas, greta – P.Lembertas

Pranas LEMBERTAS

Poetas Pranas Lembertas gimė 1897 metų rugsėjo 18-ąją Eiciūnų kaime, Paežerėlių valsčiuje. 1924 metais baigė Lietuvos mokytojų profesinės sąjungos gimnaziją Kaune. 1920-1924 metais mokėsi solinio dainavimo Kauno muzikos mokykloje. 1924-1928 metais studijavo teisę Lietuvos universitete. 1926-aisiais pradėjo dirbti Biržų notaru. Buvo šio Aukštaitijos miesto Tarybos narys, dalyvavo įvairių organizacijų – Vilniui vaduoti sąjungos, Lietuvių-latvių vienybės, šaulių, skautų – veikloje. Vokietijoje pirmininkavo Lietuvių sąjungos skyriams Segeberge ir Oldenburge. 1949 metais atvyko į JAV ir nuo 1950-ųjų apsigyveno Bostone, kur 1955 metais įsteigė nekilnojamosios nuosavybės pirkimo-pardavimo įstaigą. Dalyvavo organizacijos BALF veikloje. 1952-1953 metais pirmininkavo teisininkų draugijos skyriui. Dar dvidešimtmetį Praną užvaldė poezijos mūza. Ir kas nežino jo žodžiais plačiai paplitusios po Lietuvą dainos „Tau, sesute, puikios gėlės". Išleido poezijos rinkinius „Saulėtekiai" (1935), „Baltija šaukia" (1947). Po P.Lemberto mirties išleista „Šaukiu, o Nemune" (1992), „Tėvynės drobės" (1994), „Širdis skambėjo dainomis" (1997), o taip pat jo žodžiais išleistas muzikinis įrašas „Dainos, muzika ir gėlės".

Mirė Pranas Lembertas 1967 metų lapkričio 29-ąją Los Angeles (JAV). 1997 metais jo palaikai pervežti į Lietuvą ir iškilmingai perlaidoti Paežerėlių kapinėse.

P.Lembertas apie 1920 metus

P.Lembertas

Vincas JURGILAS

Viršila Vincas Jurgilas gimė 1897 metų rugsėjo 30-ąją Vaitiekupių kaime, Sintautų valsčiuje. 1919 metų sausį šiame valsčiuje suorganizavęs 16 savanorių, su jais įstojo į Lietuvos kariuomenę. Tarnavo Antrajame pėstininkų pulke, tačiau prašėsi į frontą ir buvo paskirtas 3-iosios kuopos skyrininku. Vėliau buvo perkeltas į Šeštąjį pulką, kuriame savanoriu tarnavo ir jo jaunesnysis brolis Jonas.

V.Jurgilas kovojo su bolševikais, bermontininkais ir lenkais. Kautynėse pasižymėdavo narsumu bei sumanumu. Būdamas linksmo būdo, jis sugebėdavo pakelti ir savo karių nuotaiką. O kartais į karius kreipdavosi rimtai sakydamas: *Nors kiekvieną žemės pėdą reikės aplaistyti krauju, bet tėvynė turi būti laisva.* Už sumanumą ir drąsą jis buvo apdovanotas Vyčio Kryžiaus ordinu, o kuopos vadas šį narsuolį praminė *kruvinųjų laikų drąsiuoju aru.* Į atsargą V.Jurgilas išėjo 1921 metų gruodžio 10-ąją. Buvo vienas pirmųjų Lietuvos kariuomenės kūrėjų-savanorių sąjungos Šakių skyriaus steigėjų. Sužinojęs, kad klaipėdiečiai rengiasi sukilti prieš prancūzus, 1923 metų sausį išėjo padėti jiems. Grįžęs iš sukilimo, ūkininkavo Menčikių kaime, Sintautų valsčiuje.

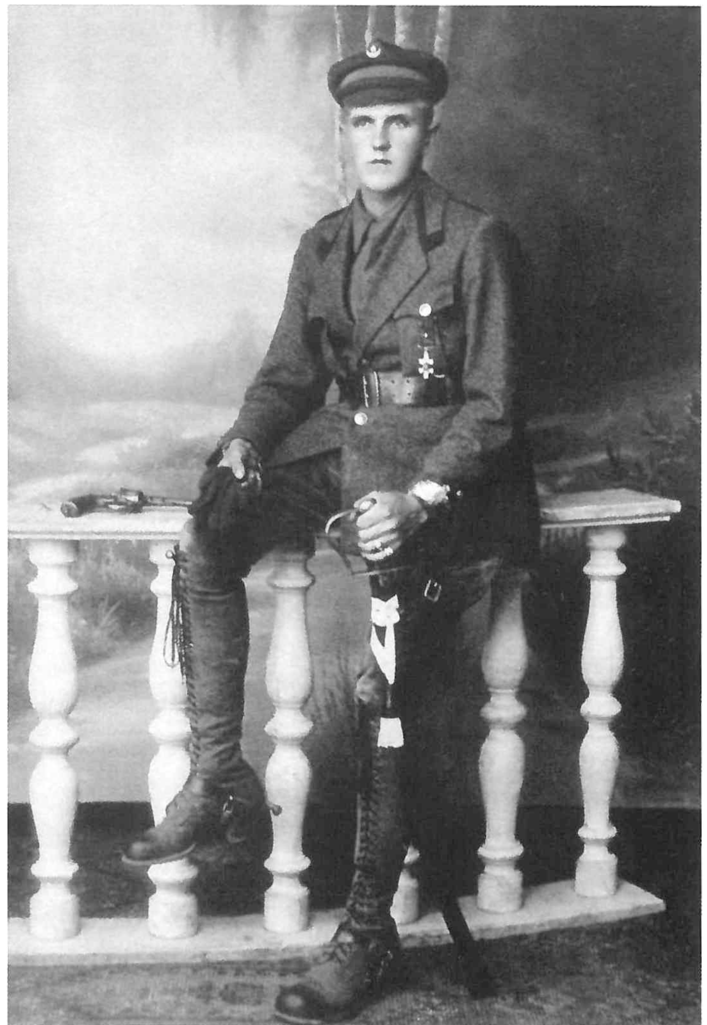
1941 metų birželio 14-ąją V.Jurgilo šeimą okupantai ištrėmė į Sibirą. Pateko į Krasnojarsko krašto Rešiotų lagerį.

Vincas Jurgilas 1943 metų sausio 2-ąją Ypatingojo pasitarimo buvo nuteistas mirties bausme, 1943-iųjų kovo 25-ąją sušaudytas, 1989 metų liepos 28-ąją reabilituotas.

V.Jurgilo sutuoktuvės

V.Jurgilas – Lietuvos kariuomenės savanoris

Albinas MAČIULAITIS

Lietuvos kariuomenės kūrėjas-savanoris Albinas Mačiulaitis gimė 1897 metų spalio 3-iąją Daržininkų kaime, Žaliosios valsčiuje, Naumiesčio parapijoje. Baigęs Žaliosios pradinę mokyklą, dirbo tėvų ūkyje. 1919 metų pradžioje pėsčias atėjo į Alytų ir savanoriu stojo į besikuriančią Lietuvos kariuomenę. Į atsargą išėjo 1923 metais. Gavęs rekomendaciją, tarnavo Panevėžio geležinkelio policijoje.

1925-aisiais vedė Oną Žukauskaitę. Dirbti netrukus buvo perkeltas į Pagėgių pasienio policiją. Vėliau dirbo Kauno, Širvintų, Kybartų, Kudirkos Naumiesčio, Griškabūdžio paštuose. Buvo aktyvus Šaulių sąjungos narys.

Bolševikų suimtas, žiauriai tardytas ir kalintas Barzduose bei Marijampolėje. Nuteistas 25 metams katorgos. Kalėjo Vorkutos lageriuose (Rusija). 1957 metais grįžo į Lietuvą.

Mirė Albinas Mačiulaitis 1987 metų liepos 19-ąją. Palaidotas Panevėžio kapinėse.

A.Mačiulaitis

Pirmoje eilėje sėdi: dukra Birutė, žmona Ona ir Albinas Mačiulaitis. Stovi: sūnus Algimantas, jo žmona Jūratė, jo dukra Rūta bei sūnus Algirdas ir Juozas Mačiulaitis, už jų – Birutės sūnus Eugenijus ir jos vyras Jonas

Kazys GERMANAS

Inžinierius Kazys Germanas gimė 1897 metų spalio 9-ąją Svetošino dvare, Paežerėlių valsčiuje. 1915 metais baigė „Saulės" mokytojų kursus Vilniuje, mokėsi Voronežo realinėje gimnazijoje. 1918 metais grįžęs į Lietuvą, savanoriu pradėjo tarnauti Lietuvos kariuomenėje. 1919-aisiais baigė Karo mokyklą, o 1920 metais dalyvavo mūšiuose su lenkais. 1929 metais Lietuvos universiteto Technikos fakultete įgijo inžinieriaus statybininko diplomą. Buvo susisiekimo ministras. 1940-ųjų metų pradžioje – Švietimo ministerijos departamento direktorius. Bendradarbiavo „Technikoje", „Savivaldybėje". 1940-ųjų metų liepos 13-ąją okupantų suimtas ir nuteistas aštuoneriems metams lagerio. Prasidėjus karui, iš kalėjimo išlaisvintas.

1944-aisiais pasitraukė į Vakarus. Vėliau išvyko į Ameriką. Aktyviai dalyvavo Lietuvių bendruomenės veikloje.

Mirė Kazys Germanas 1980 metų balandžio 18-ąją St. Charles (JAV).

K.Germanas

Kriūkai iš paukščio skrydžio

Petronėlė KAUNAITĖ

Mokytoja Petronėlė Kaunaitė gimė 1897 metų gruodžio 4-ąją Sintautuose. 1919 metais baigė Marijampolės „Žiburio" gimnaziją. Lietuvos universitete apgynė diplominį darbą „Abelio teorema" (vadovas doc. P.Slavėnas). 1919-1923 metais dirbo Prienų „Žiburio", nuo 1927-ųjų – Utenos gimnazijoje. Po Antrojo pasaulinio karo mokytojavo Vilniuje. Tolesnis likimas nežinomas.

Šėtijų kaimo fragmentas

Juozas STANKŪNAS

Savanoris Juozas Stankūnas gimė 1897 metais Dubiniškių kaime, Plokščių valsčiuje. 1919 metų kovo 12-ąją savanoriu įstojo į atskirą batalioną. Netrukus buvo perkeltas į Pirmąjį husarų pulką. Tarnaudamas šiame pulke, atliko daug narsių žygių, už kuriuos jis buvo apdovanotas Vyčio Kryžiaus 3-iojo laipsnio ordinu.

1919 metų rugpjūčio 25-ąją, lietuviams kovojant su bolševikais prie Dauguvos, husarai Juozas Jablonskis ir J.Stankūnas buvo pasiųsti į žvalgybą. Prijoję Žagarinės kaimą, jie susišaudė su priešo sargybiniais, kuriems pasitraukus, įjojo į kaimą ir priešą apmėtė granatomis. Kilus panikai, narsieji husarai staigiai dingo, nujojo pas eskadrono vadą karininką Šilerį ir pranešė jam žvalgybos rezultatus. Tuojau buvo pradėtas puolimas, kuris baigėsi lietuvių pergale.

Į atsargą J.Stankūnas išleistas 1921 metų spalio 12-ąją. Apsigyveno Bundzų kaime, Plokščių valsčiuje, kur ūkininkavo 8 ha ūkelyje. Tolimesnis likimas nežinomas.

J.Stankūnas

Lietuvos kariai žygyje

Petras MAČIULAITIS

Viršila Petras Mačiulaitis gimė 1897 metų gruodžio 10-ąją Lauckaimyje, Naumiesčio parapijoje. 1919 metų vasarį buvo pašauktas į kariuomenę. Kiek apmokytas Vilkaviškyje, buvo perkeltas į Antrąjį pėstininkų pulką. 1919 metų vasarą lietuviams kovojant su bolševikais, P.Mačiulaitis su trimis kareiviais ties Uliūnais buvo pasiųstas žvalgybon. Skyrininkas P.Mačiulaitis su savo trejetu praslinko pro priešo liniją ir, užėję į užnugarį, iš keturių šautuvų atidengė ugnį. Bolševikams pasitraukus, mūsų kariai be kautynių ir be aukų pradėjo žygiuoti pirmyn. Už šį žygį P.Mačiulaitis buvo apdovanotas Vyčio Kryžiaus ordinu. Vėliau dalyvavo kautynėse ne tik su bolševikais, bet ir su bermontininkais bei lenkais. 1920 metais P.Mačiulaičiui buvo suteiktas viršilos laipsnis. Tolimesnis likimas nežinomas.

P.Mačiulaitis

Lietuvos kariuomenės kariai Nepriklausomybės pradžioje

Juozas MERČAITIS

Mokytojas Juozas Merčaitis gimė 1897 metų gruodžio 26-ąją Lukšiuose, smulkaus amatininko šeimoje. Vaikystėje su broliu liko našlaičiai. Mokėsi Veiverių mokytojų seminarijoje, kuri per Pirmąjį pasaulinį karą išsikėlė į Ukrainą. Čia Juozas ir gavo pradinės mokyklos mokytojo diplomą. Grįžęs į Lietuvą, 1918 metais buvo paskirtas Lekėčių pradinės mokyklos vedėju. Mokykla tuomet buvo Paryžiuje (Lekėčių kaimo dalis už 2 km nuo miestelio). Kartu su geriausiu savo bičiuliu Lekėčių valsčiaus viršaičiu Antanu Tamulaičiu (1883-1965) daug nuveikė švietimo srityje. Buvo nuotaikingas, garsiakalbis, geras pedagogas, gana reiklus mokiniams, bet juos labai mylėjęs. Per vasaros atostogas jis taip pasiilgdavęs savo mokinių, jog išgirdęs šuns lojimą, skubėdavęs prie lango ir sakydavęs: *Gal vaikučiai ateina*. 1934 metais mokytojas Juozas Merčaitis iš Lekėčių buvo perkeltas vadovauti Žygėnų (Gelgaudiškio vls.) pradinei mokyklai. 1940 metų rugpjūtį dalyvavo Kaune surengtame Lietuvos mokytojų suvažiavime, kuriame po „Internacionalo" suvažiavimo delegatai užtraukė Lietuvos himną ir ne juokais išgąsdino okupantus.

1945 metų kovo 18-ąją Juozas Merčaitis mirė. Palaidotas Brambergo (dabar Bydgošč, Lenkija) kapinėse.

J.Merčaitis 1924 metais

Du neišskiriami Lekėčių bičiuliai – mokytojas J.Merčaitis ir A.Tamulaitis 1924 metais

Julija LOZORAITYTĖ-VAICEKAUSKIENĖ

Teisininkė Julija Lozoraitytė-Vaicekauskienė gimė 1897 metais. 1915-1918 metais gyveno Voroneže ir mokėsi gimnazijoje. 1918-aisiais mokėsi Maskvoje, Tichomirovo pedagoginiuose kursuose. 1920 metais ištekėjo už agronomo Jurgio Vaicekausko. 1919-1922 metais buvo sekretore Lietuvos finansų ministerijoje, taupomosiose kasose. 1930-aisiais baigė Vytauto Didžiojo universiteto Teisių fakultetą. Baigusi universitetą, kurį laiką dirbo Apygardos teisme. Po vyro mirties, nuo 1933 metų, dirbo „Vyriausybės žinių" redakcijoje, 1935-1940 metais – Užsienio reikalų ministerijoje. Nuo 1940-ųjų iki arešto –1946 metų kovo 20-osios – Mokslų akademijoje. Buvo kalinta.

Mirė Julija Lozoraitytė-Vaicekauskienė 1965 metais Kaune. Palaidota Petrašiūnų kapinėse greta savo tėvo varpininko Motiejaus Lozoraičio.

J.Lozoraitytė-Vaicekauskienė

Giria, giria, tu žalioji...

Antanas ČEREŠKEVIČIUS-ŠAULYS

Laisvės kovotojas Antanas Čereškevičius-Šaulys gimė 1897 metais (kai kuriuose šaltiniuose gimimo data nurodomi 1899, 1900 ir net 1901 metai) Bundzų kaime, Plokščių valsčiuje. Vedė Oną Kazlauskaitę, atėjo gyventi į Morkų kaimą (Paežerėlių vls.) ir išaugino du sūnus bei dukrą. Morkuose pavyzdingai ūkininkavo. 1945 metų balandžio 30-ąją, kartu su vyriausiuoju sūnumi Antanu (1919-1945), išėjo į laisvės karą. Netrukus sūnus Antanas nelygioje kovoje su reguliariąja NKVD kariuomene žuvo Valkų mūšyje. Žuvusį sūnų pakeitė dukra Bronė (g.1926), kuri žuvo 1949 metų vasario 16-ąją prie Naidynės (Lekėčių vls.). A.Čereškevičius kovojo Paežerėlių apylinkėse. Buvo Žalgirio rinktinės būrio vadas. Savo būrio veikimo zonoje elgėsi griežtai, bet teisingai.

Antanas Čereškevičius žuvo 1948 metų birželio 17-ąją nelygioje kovoje Sutkų girioje. Buvo užkastas po Lekėčių stribo Jono Valevičiaus ūkiniu pastatu.

1927 metais Morkų kaime laidojamas 5 metukų Vytautas Čereškevičius. Centre – berniuko tėvas Antanas Čereškevičius. Greta – žmona Ona Kazlauskaitė-Čereškevičienė ant rankų laiko dukrą Bronę. Apačioje (prie sesutės Bronės kojų) – mažasis Čereškevičių Antanukas

Ona KAZLAUSKAITĖ-ČEREŠKEVIČIENĖ

Ona Kazlauskaitė-Čereškevičienė gimė 1897 metais (antkapiniame paminkle įrašyta, jog gimusi 1898-aisiais) Morkų kaime, Paežerėlių valsčiuje, Agnieškos Milerytės-Kazlauskienės ir Motiejaus Kazlausko šeimoje. Augo trys seserys ir brolis. Ona ištekėjo už Antano Čereškevičiaus, kilusio iš Bundzų kaimo, Plokščių valsčiaus. Antanas pavyzdingai tvarkė 17 ha ūkį. Šeimoje augo du sūnūs ir dukra. Prasidėjus antrajai bolševikinei okupacijai, Onos Čereškevičienės vyras Antanas ir vyriausiasis sūnus, taip pat Antanas, išėjo į laisvės karą. Sūnus žuvo 1945 metų gegužės 12-ąją Valkų mūšyje. Žuvusį sūnų kovos kelyje pakeitė duktė Bronė. 1948 metų birželio 17-ąją Sutkų girioje žuvo Žalgirio rinktinės būrio vadas Antanas Čereškevičius, o 1949 metų vasario 16-ąją ir dukra Bronė. 1949 metų gegužės 13-ąją čekistai suėmė Oną Čereškevičienę ir tų pačių metų liepos 29-ąją *už priklausymą partizanų būriui, pagal RSFSR BK 58-1a straipsnį nuteisė 25 metams pataisos darbų lagerio su teisių suvaržymu 5 metams*. Netrukus buvo išsiųsta į Ozerlagą. 1955 metų gruodžio 15-ąją perkelta į Angarlagą. Į laisvę išleista 1956 metų gruodžio 15-ąją. Grįžo į Lietuvą.

Mirė Ona Čereškevičienė 1987 metais. Palaidota Sutkų kapinėse greta sūnaus Antano, žuvusio Valkų mūšyje. Beje, antkapiniame paminkle sūnus neįrašytas. Paminkle įrašytas tik jos vyras Antanas Čereškevičius, kurio palaikai dar ir šiandien užkasti Lekėčiuose, po stribo Jono Valevičiaus ūkiniu pastatu.

O.Čereškevičienė (pirmoji iš dešinės) lageryje 1955 metų vasario 20-ąją

O.Kazlauskaitė-Čereškevičienė, grįžusi iš sovietinio lagerio

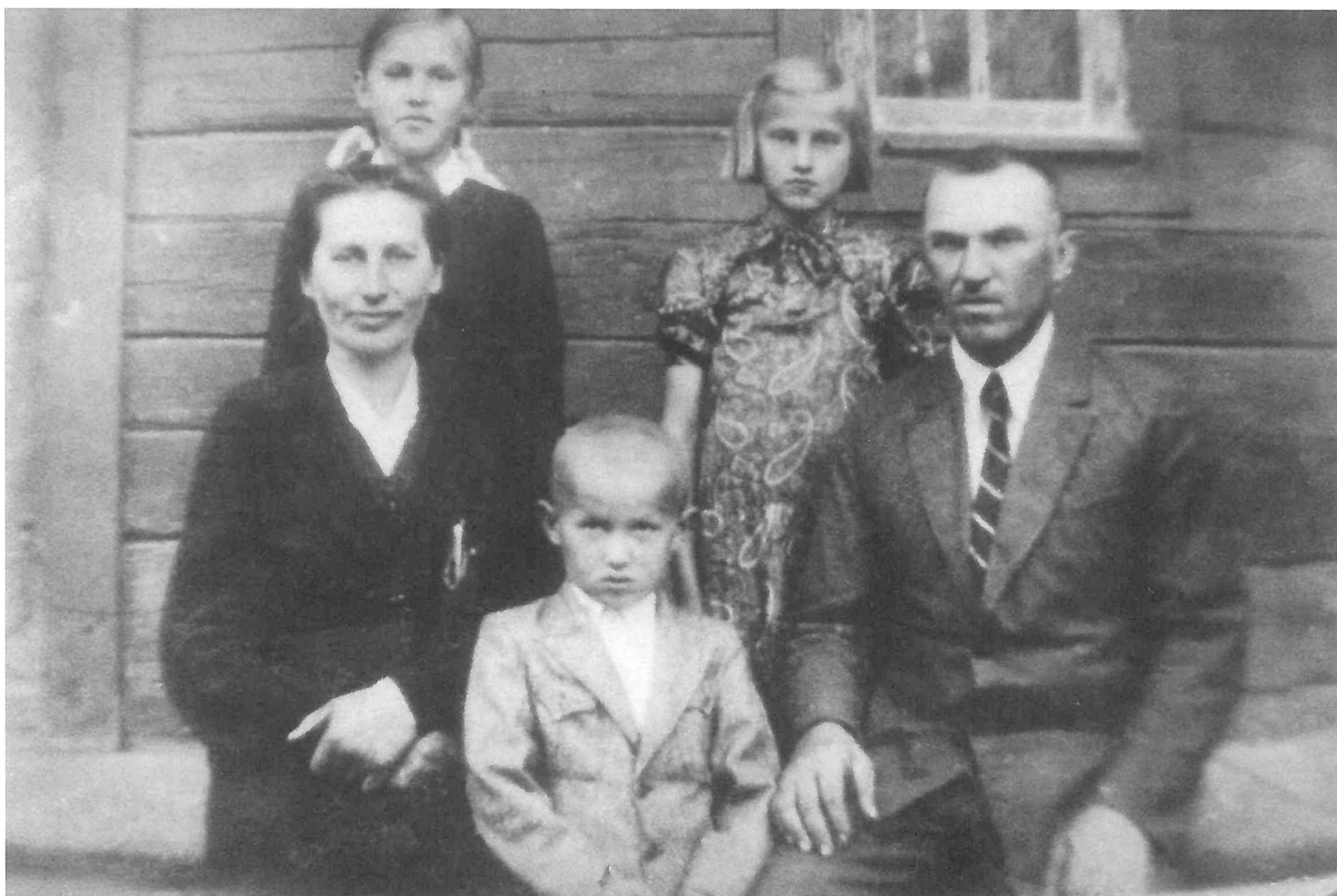
Jonas KRAMILIUS

Puskarininkis Jonas Kramilius gimė 1897 metais Veršių kaime, Sintautų valsčiuje. 1919 metais savanoriu išėjo į besikuriančią Lietuvos kariuomenę. Tarnavo Antrajame pėstininkų pulke, kur už parodytą drąsą buvo apdovanotas Vyčio Kryžiaus ordinu. J.Kramiliui teko kautis su visais Lietuvos nepriklausomybės priešais: bolševikais, bermontininkais ir lenkais.

Gerai prisimenu, kai 1937 metų vasarą pirmą kartą sutikau dėdę Joną Kramilių Veršiuose, – 1996 metais pasakojo iš Australijos viešnagėn atvykęs Antanas Kramilius. – *Tuomet dėdė man parodė seklyčioje kabantį didelį paveikslą, kuriame buvo pavaizduotas Radviliškio malūnas, prie kurio jam teko kautis su bermontininkais. Rodė ir sužeidimo vietą. Bet iš kautynių lauko nesitraukė. Kaunantis su lenkais prie Giedraičių, pateko į nelaisvę ir buvo išvežtas net į Galiciją. Iš nelaisvės pabėgo ir per visą Lenkiją, slapstydamasis ir misdamas tik uogomis bei žolelėmis, grįžo į Lietuvą. Nepriklausomybės metais gyveno Veršiuose, ūkininkavo 30 ha tėvų paliktame ūkyje. Artėjant antrajai bolševikų okupacijai, 1944 m. Jonas Kramilius su šeima vokiečių buvo evakuotas į Rytprūsius. Dėdė buvo paimtas kasti apkasų ir su šeima išsiskyrė. Karo pabaigoje atsidūrė anglų zonoje. Sovietų agentų pažadais apibertas ir jų paklausęs, 1946 m. sausio 3 d. jau buvo Lietuvoje, o tų pačių metų sausio 31-ąją buvo suimtas ir išgabentas į Archangelsko kalėjimą. 1950 m. gruodžio 12 d. palaužtos sveikatos vėl grįžo į Lietuvą, bet niekur negalėjo prisiregistruoti. Laikinai prisiglaudė Lepšiuose pas brolį Praną, o vėliau persikėlė pas žmoną į Kauną.*

Mirė Jonas Kramilius 1956 metų gruodžio 17-ąją Kaune. Palaidotas Petrašiūnų kapinėse.

J.Kramilius su savo šeima

Petras BUKAITIS

Ūkininkas Petras Bukaitis gimė 1897 metais Tervydonių kaime, Paežerėlių valsčiuje. Šeimoje buvo vyriausiasis sūnus, todėl, baigęs Žemosios Panemunės pradžios mokyklą, liko ūkininkauti tėviškėje. Vedė Pauliną Mamaitytę iš Žemosios Panemunės. Išaugino sūnų Romą (g. 1929) ir dukrą Gailutę (g. 1933). Buvo pavyzdingas ūkininkas. Trobesiams apšviesti įsirengė vėjo jėgainę. Pasistatė gerus tvartus, už kuriuos Lietuvos vyriausybės buvo netgi premijuotas. Kurį laiką dirbo Paežerėlių valsčiaus viršaičiu, draugavo su žinomo žurnalisto Valentino Gustainio broliu Antanu Gustainiu. Buvo gana aktyvus šaulys, priklausė įvairioms tautinėms ir katalikiškoms organizacijoms, kuriose buvo renkamas valdybos ir tarybos nariu.

Mirė Petras Bukaitis 1946 metų rugsėjo 11-ąją. Palaidotas Žemosios Panemunės kapinėse.

P.Bukaitis

Žemosios Panemunės parapijos ateitininkų kuopelės taryba. Centre sėdi rašytojų S. ir V. Tamulaičių sesuo Marytė Tamulaitytė, jai iš dešinės kun. Juozas Skinkis, iš kairės – Petras Bukaitis

Petras ABRAMAVIČIUS

Mokytojas Petras Abramavičius gimė apie 1897 metus Maštaičių kaime, Gelgaudiškio valsčiuje. 1917 metais baigęs Veiverių mokytojų seminariją, daug metų dirbo Žeimio (Paežerėlių vls.) pradinės mokyklos vedėju. Gyveno Morkų kaime pas Rakauską. Labai mylėjo mokinius, gal dėl to, kad savo vaikų neturėjo. Žiemos metu mokytojas mokiniams dalindavo obuolius, o pavasarį, orams atšilus, parsivesdavo į savo namus pasiklausyti radijo. Mokytojo žmona Agutė, kuri už jį buvo gerokai jaunesnė, mokinius maloniai priimdavo. Jis buvo aktyvus visuomenės veikėjas, vadovavo Sutkų šauliams, kartu su mokytoja Birute Jucaityte (1905-1994) rengdavo vakarus visuomenei. Lietuvą okupavus bolševikams ir rengiant inscenizuotus Liaudies Seimo rinkimus, šio spektaklio išvakarėse (liepos 12-ąją) buvo suimtas ir kurį laiką kalintas Raseinių kalėjime. Išleistas į laisvę, mokytojavo Sudarge.

1941 metų birželio 14-ąją P.Abramavičius, kartu su žmona, buvo suimtas ir ištremtas į Sibirą. Atskirtas nuo šeimos, Ypatingojo pasitarimo 1942 metų rugsėjo 12-ąją nuteistas dešimčiai metų katorgos. Kalintas Rešiotų (Krasnojarsko kr.) lageryje, kur 1943 metais mirė badu.

Žeimio pradinė mokykla 1927-1928 mokslo metais. Pirmoje eilėje sėdi (susiėmęs rankas) mokytojas P.Abramavičius, dešinėje – mokyklos sodybos šeimininkė M.Rakauskienė

Julius PLAUŠINAITIS

Diplomuotas miškininkas Julius Plaušinaitis gimė 1897 metais. Manoma, jog jis buvo mokytojo Vinco Plaušinaičio jaunesnysis brolis, todėl galėjo gimti Katilių kaime, Griškabūdžio valsčiuje. 1919 metų pradžioje savanoriu įstojo į besikuriančią Lietuvos kariuomenę. Dalyvavo kautynėse su Lietuvos nepriklausomybės priešais. Demobilizuotas baigė Dotnuvos žemės ūkio akademiją. 1944 metais pasitraukė į Vakarus. Paskutiniuoju metu gyveno California Gardens slaugymo namuose Čikagoje.

Mirė Julius Plaušinaitis 1986 metų liepos 11-ąją Čikagoje. Palaidotas Čikagos lietuvių tautinėse kapinėse.

Dotnuvos žemės ūkio akademijos fragmentas

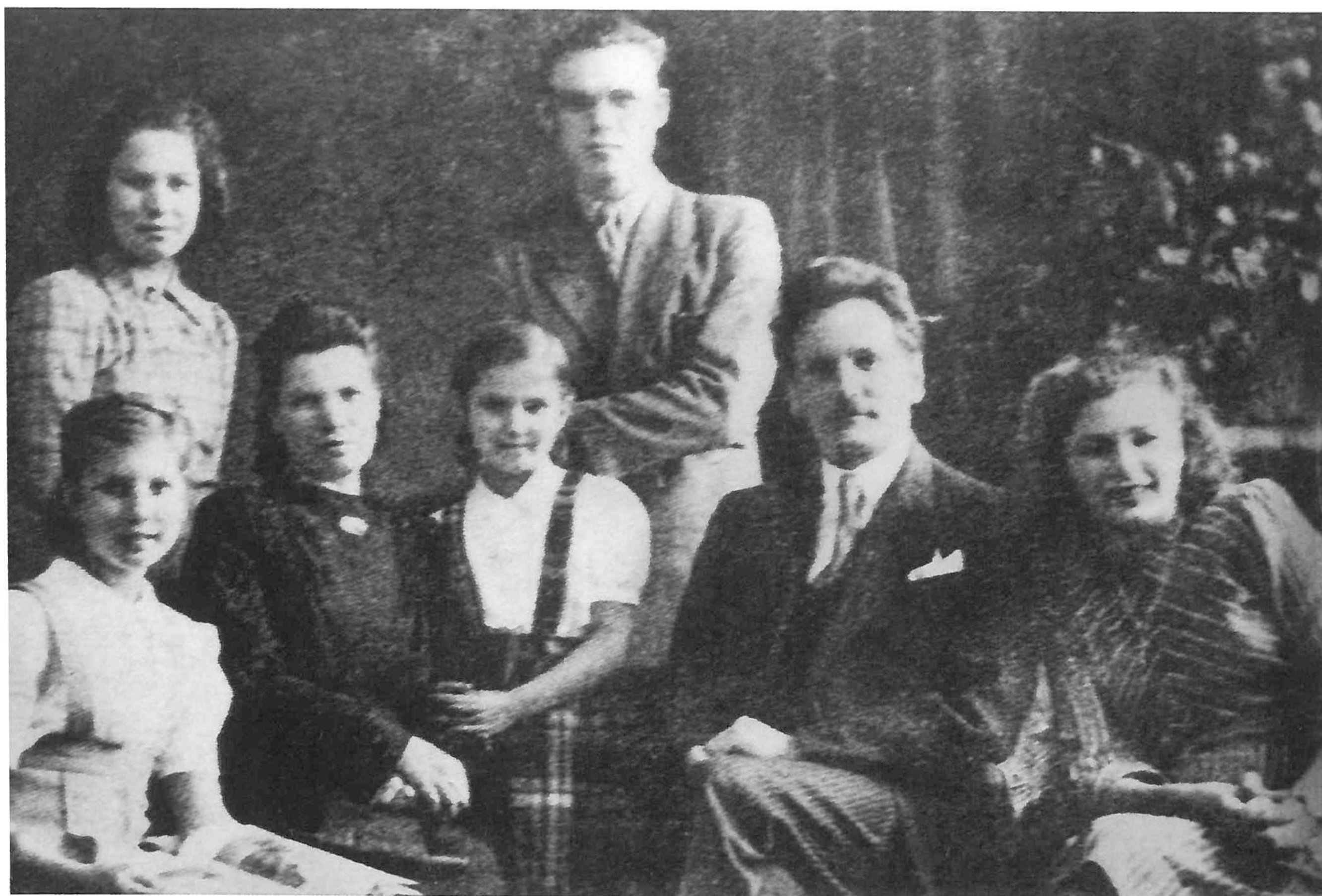

Ona JAKAITYTĖ-ERETIENĖ

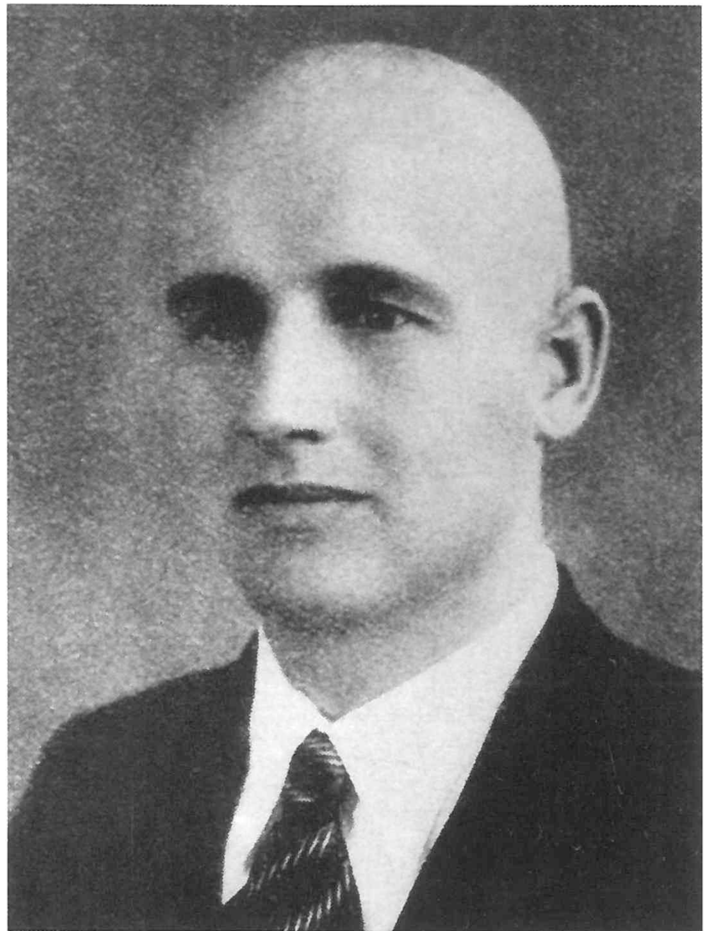
Mokytoja Ona Jakaitytė-Eretienė gimė 1898 metų sausio 12-ąją Pakorbūdžių kaime, Sintautų valsčiuje. 1920 metais baigė Marijampolės gimnaziją. 1922-1926 metais studijavo Lietuvos universiteto Teologijos-filosofijos fakultete vokiečių bei prancūzų kalbas, literatūrą ir pedagogiką. Studijas gilino Grenoblio universitete Prancūzijoje. Mokytojavo „Žiburio" gimnazijoje Šakiuose ir „Pavasario" suaugusiųjų gimnazijoje Kaune. Buvo aktyvi „Šatrijos" korporacijos narė. 1941 metų kovo 12-ąją šeima išvyko į vyro prof. Juozo Ereto pirmąją tėvynę – Šveicariją.

Mirė mokytoja Ona Jakaitytė-Eretienė 1954 metų gegužės 20-ąją Bazelyje (Šveicarija).

Onos ir Juozo Eretų šeima Šveicarijoje 1946 metais. Iš kairės: Birutė, Laisvutė, Ona Eretienė, Julytė, sūnus Juozas, prof. Juozas Eretas ir dukra Aldona, žinoma aktorė

Antanas PUODŽIUKYNAS

Profesorius Antanas Puodžiukynas gimė 1898 metų vasario 5-ąją Gulioniškės kaime, Višakio Rūdos parapijoje. 1927 metais baigė Vienos universitetą, įsigijo fiziko diplomą. Tais pačiais metais buvo paskirtas Plungės „Saulės" gimnazijos vicedirektoriumi, o 1928-aisiais Utenos „Saulės" gimnazijos direktoriumi. 1928-1940 ir 1945-1950 metais dėstė Kauno universitete, 1940-1945 metais – Vilniaus universitete. 1950-1965 metais buvo dar ir Kauno medicinos instituto Fizikos katedros vedėjas. 1942-1944 metais ir nuo 1958 metų – profesorius. Nuo 1965-ųjų – Kauno politechnikos instituto profesorius konsultantas. Aktyviai bendradarbiavo mokslinėje ir mokslo populiarinimo spaudoje. Savo publikacijose svarstė moderniosios fizikos ir filosofijos sąsają. Išleido keletą knygų ir vadovėlių.

Profesorius Antanas Puodžiukynas mirė 1986 metų spalio 10-ąją Kaune. Palaidotas Višakio Rūdos kapinėse.

A.Puodžiukynas

Artimieji prie Antano Puodžiukyno kapo Višakio Rūdoje

Bronius BANAITIS

Lietuvos nepriklausomybės 1918 metų Vasario 16-osios Akto signataro Saliamono Banaičio sūnus inžinierius Bronius Banaitis gimė 1898 metų vasario 13-ąją Vaitiekupių kaime, Sintautų valsčiuje. 1919 metais baigė „Saulės" gimnaziją Kaune, o 1926-aisiais Darmštadto aukštojoje technikos mokykloje įgijo inžinieriaus diplomą. Tarnavo Susisiekimo ministerijoje ir mokytojavo Kauno aukštesniojoje technikos mokykloje. Buvo aktyvus spaudos talkininkas. Kartu su žurnalistu Valentinu Gustainiu (1896-1971) buvo pirmieji lietuvių studentų tautininkų Neo-Lithuania korporacijos steigimo sumanytojai, o kartu su inžinieriumi J.Augustaičiu įsteigė Lietuvos diplomuotų inžinierių ir architektų sąjungą. Antrojo pasaulinio karo pabaigoje, artėjant antrajai bolševikinei okupacijai, pasitraukė į Vakarus. Vėliau apsigyveno Jungtinėse Amerikos Valstijose.

Mirė Bronius Banaitis 1967 metų sausio 11-ąją Brooklyne (JAV).

B.Banaitis

Zanavykai Šakiuose 1995 metų gegužės 20-ąją

Antanas BUTKUS

Savanoris Antanas Butkus gimė 1898 metų vasario 15-ąją Plokščių miestelyje. 1919 metų sausio 16-ąją savanoriu įstojo į Lietuvos kariuomenę. Karinę tarnybą pradėjo Kauno komendantūroje, vėliau buvo perkeltas į Trečiąjį pėstininkų pulką. Tarnaudamas šiame pulke, dalyvavo kautynėse su bolševikais. 1920 metais komandiruotas į Ukmergės komendantūrą. Čia jam teko kovoti su lenkų legionieriais. A.Butkui ypač sekdavosi žvalgyboje. Prie Vaitkuškio (netoli Ukmergės) dvaro pastebėjo slenkančius lenkus. Nors ir buvo apšaudytas, bet vadovybei laiku pranešė apie priešą. Po trumpų, bet atkaklių kautynių priešas buvo nugalėtas. Už sumanumą žvalgyboje ir drąsą kautynėse A.Butkus buvo apdovanotas 3-iojo laipsnio Vyčio Kryžiaus ordinu.

1921 metų pabaigoje jaunesnysis puskarininkis Antanas Butkus išėjo į atsargą. Kurį laiką tarnavo Kauno apskrities nuovados viršininko padėjėju, vėliau – Kauno sunkiųjų darbų kalėjimo raštininku. Tolimesnis likimas nežinomas.

A.Butkus

Lietuvos kariai Vievio miškuose 1920-ųjų metų kovose su želigovskininkais

Bronė VALAITYTĖ-STARKIENĖ

Visuomenininkė Bronė Valaitytė-Starkienė gimė 1898 metais Gelgaudiškyje. 1914 metais atvyko į JAV ir apsigyveno Kalifornijoje, o nuo 1919-ųjų – Los Angeles. Susikūrus gausiai lietuvių kolonijai, pasireiškė kaip uoli visuomenininkė. Buvo Šv. Kazimiero lietuvių parapijos pirmoji vargonininkė, choro organizatorė. Iki 1948 metų – ALT ir BALF skyrių organizatorė bei sekretorė, o taip pat kitų lietuvių organizacijų veikėja. Bendradarbiavo lietuvių spaudoje. Tolimesnis likimas nežinomas.

Už Nemuno – Zanavykai

Justinas BALTRUŠAITIS

Visuomenininkas Justinas Baltrušaitis gimė 1898 metų vasario 16-ąją Vaitiškių kaime, Būblelių valsčiuje. Besimokant Vilniaus gimnazijoje, prasidėjo Pirmasis pasaulinis karas, todėl su gimnazija teko keltis į Voronežą, kur 1918 metais baigė vidurinį mokslą. 1921-1923 metais Berlyno ir Jenos (F.Šilerio) universitetuose studijavo ekonomikos mokslus. Nuo 1924 m. – Finansų ministerijos referentas. 1926-1927 metais Lietuvos universitete studijavo teisę. Studijuodamas užsienyje kurį laiką buvo Lietuvių studentų sąjungos ir Lietuvių socialistų studentų sąjungos pirmininkas. Nuo gimnazijos dienų bendradarbiavo spaudoje. Po Pirmojo pasaulinio karo ekonominiais klausimais savo publikacijas skelbė Lietuvos ir Amerikos lietuvių spaudoje. Nuo 1930-ųjų metų bendradarbiavo „Tautos ūkyje", Finansų ministerijos biuleteniuose. Tolimesnis likimas nežinomas.

J.Baltrušaitis

Žvilgsnis nuo Mikytų pašlaitės į Nemuno slėnį

Vytautas JABLONSKIS

Karo lakūnas majoras Vytautas Jablonskis gimė 1898 metų (kitais duomenimis – 1899-ųjų) vasario 16-ąją Taline, zanavyko kalbininko Jono Jablonskio šeimoje. 1917 metais Voroneže baigė Martyno Yčo lietuvių gimnaziją. 1919-aisiais grįžo į Lietuvą ir savanoriu įstojo į besikuriančią Lietuvos kariuomenę. Baigė Lietuvos karo aviacijos mokyklą. 1920 metais dalyvavo oro kautynėse su lenkais. 1925-aisiais buvo paskirtas Aviacijos karininkų kursų aviacijos istorijos ir oro fotografijos dėstytoju. Tais pačiais metais mokėsi Oro fotografijos kursuose Paryžiuje. 1927-aisiais studijavo Paryžiaus aukštojoje aeronautikos mokykloje, vėliau tarnavo oro žvalgu Ketvirtojoje oro eskadrilėje, buvo šios eskadrilės vado padėjėjas. 1927 metais, kartu su Steponu Dariumi, Antanu Mačiuika, J.Pyragiumi ir kitais, įkūrė Lietuvos aeronautikos klubą.

V.Jablonskis 1926 metais

Tarp karo aviacijos kariūnų ir zanavykai: Bronius Sidaravičius, Vytautas Jablonskis ir Simas Stanaitis 1919 metais

1930 metų rugpjūčio 18-23 dienomis dalyvavo Lietuvos karo aviacijos lengvųjų bombonešių grandies skrydyje į Maskvą. Nuo 1932 metų – Karo aviacijos mokyklos karininkų klasės vedėjas. 1933-iųjų rugsėjo 25 – spalio 3-iąją, kartu su pulkininku leitenantu Antanu Gustaičiu, nauju lėktuvu ANBO-IV aplankė Pabaltijo valstybes. 1934-1940 metais vadovavo Karo aviacijos fototarnybai. Lietuvą okupavus bolševikams, buvo išleistas į atsargą. Sovietinės ir nacių okupacijos metais mokytojavo. 1944-aisiais pasitraukė į Vakarus. 1950 metais apsigyveno Jungtinėse Amerikos Valstijose.

Mirė majoras Vytautas Jablonskis 1963 metų rugsėjo 25-ąją Klyvlende (JAV).

Karo lakūnai, kilę iš Zanavykų, Vytautas Jablonskis ir Vytautas Rauba 1920 metais

1927 metų 4-osios Oro eskadrilės vinjetė. Centre – kapitonas Vytautas Jablonskis

Justinas ČIŽAUSKAS

Savanoris Justinas Čižauskas gimė 1898 metų vasario 25-ąją Griškabūdžio parapijoje. 1919 metų sausio 8-ąją pradėjo tarnauti Antrajame pėstininkų pulke, kuris vėliau pavadintas Didžiojo Lietuvos kunigaikščio Algirdo pulku. Po pusmečio buvo perkeltas į Marijampolės batalioną, iš kurio išaugo Šeštasis pėstininkų Pilėnų kunigaikščio Margirio pulkas. 1919 metų rugpjūčio pabaigoje, lietuviams kovojant su bolševikais prie Kamariškių-Paberžupių, karininkas Kairiūnas buvo bepatenkantis į priešų nelaisvę. Tai pastebėję J.Čižauskas, Baltrušaitis, Babilius ir Baziliauskas išgelbėjo savo vadą. Atjojus lietuvių husarams, vadas buvo atiduotas jų globon. Eilinis J.Čižauskas dalyvavo kautynėse su bolševikais ties Baisiogala, Paberžupiais, Naujuoju Griunvaldu ir Ilūkštu. Už pasižymėjimą kautynėse apdovanotas Vyčio Kryžiaus ordinu. 1920 metų vasario 29-ąją išėjo į atsargą. Tolimesnis likimas nežinomas.

J.Čižauskas

Grupė Lietuvos kariuomenės savanorių kovose dėl Nepriklausomybės

Kazys PALIŠKIS

Kazys Pališkis gimė 1898 metų kovo 4-ąją Jankūnų kaime, Gelgaudiškio valsčiuje. Į Lietuvos kariuomenę pašauktas 1919-ųjų kovo 15-ąją, tarnavo Antrajame pėstininkų pulke. 1919 metų rugpjūčio mėnesį šis pulkas intensyviai kovojo su bolševikais. Tuo metu K.Pališkis su keliais vyrais buvo pasiųstas į žvalgybą. Atvykę į nurodytą vietą, žvalgai pamatė kaimo gatve žygiuojančius priešo karius. Žvalgų grupės vadas Kazys Pališkis dalį žvalgų pasiuntė į kitą kaimo pusę, o su likusiais vyrais sumaniai granatomis apsvaidė priešą. Tą pačią dieną kaimą užėmė lietuviai, rado daug nukautų bolševikų ir paliktą kulkosvaidį. Už pasižymėjimą kautynėse buvo apdovanotas 2-ojo ir 3-iojo laipsnių Vyčio Kryžiaus ordinais, jam suteiktas vyresniojo puskarininkio laipsnis. Išėjęs į atsargą, Kazys Pališkis apsigyveno Trako kaime, Gelgaudiškio valsčiuje, ir ūkininkavo 9 ha žemės ūkelyje. Tolimesnis likimas nežinomas.

K.Pališkis

Vyčio Kryžiaus ordininkų suvažiavimas Kaune

Juozas PIPIRAS

Savanoris Juozas Pipiras gimė 1898 metų kovo 16-ąją Žilių kaime, Kidulių valsčiuje. Į besikuriančią Lietuvos kariuomenę savanoriu išėjo 1919 metų pradžioje. Karinę tarnybą pradėjo Vilkaviškio komendantūroje. Vėliau jis buvo išsiųstas į Antrąjį pėstininkų pulką, kuriame visą laiką ir tarnavo. 1919 metais kaunantis prie Daugpilio, eiliniui J.Pipirui ir dar keliems kariams buvo įsakyta sulaikyti puolančius bolševikus. Vyrai nepastebėti prislinko prie pat priešo ir pradėjo taiklią ataką. Už šį žygį eil. Juozas Pipiras buvo apdovanotas Vyčio Kryžiaus ordinu. Vėliau, kautynėse su bermontininkais, prie Radviliškio buvo sužeistas, tačiau iš kovos lauko nesitraukė. Kovojant su lenkais, buvo patekęs į nelaisvę, bet būdamas apsukrus iš jos pabėgo ir vėl įsijungė į kovotojų gretas.

1921 metų pabaigoje eilinis Juozas Pipiras išėjo į atsargą. Apsigyveno Papiškių kaime, Gelgaudiškio valsčiuje. Dirbo eiguliu. Tolimesnis likimas nežinomas.

J.Pipiras

Lietuviai, grįžę iš lenkų nelaisvės

Justinas PRANAITIS

Mokytojas Justinas Pranaitis gimė 1898 metų balandžio 5-ąją Suodžių kaime, Naumiesčio parapijoje, ūkininkų šeimoje. Mokėsi kaimo pradžios mokykloje. 1918 metais lankė Pedagoginius kursus Kaune, jam buvo pripažinta pradinės mokyklos mokytojo kvalifikacija. Tų pačių metų rudenį pradėjo mokytojauti Prūselių pradžios mokykloje. Vėliau buvo perkeltas į Antabūdžio pradžios mokyklą, o po kelerių metų paskirtas Valiulių pradžios mokyklos mokytoju. Pedagoginį darbą užbaigė Plieniškių pradinėje mokykloje, sulaukęs 70 metų amžiaus ir išdirbęs mokytoju 50 metų. Aktyviai dalyvavo jaunalietuvių veikloje ir vadovavo šios organizacijos rateliams. Buvo aktyvus liaudies meno puoselėtojas. Nors mokytojas labai anksti liko našlys (žmona mirė vos 32 metų), bet sugebėjo gerai išauklėti keturis savo vaikus, iš kurių du mokytojauja Šakių rajono mokyklose.

Mirė Justinas Pranaitis 1979 metų liepos 20-ąją. Palaidotas Plieniškių kapinėse.

J.Pranaitis

Mokytojas J.Pranaitis su Antabūdžio pradžios mokyklos mokiniais 1930 metais

Pijus DOVYDAITIS

Pulkininkas leitenantas Pijus Dovydaitis gimė 1898 metų kovo 19-ąją Runkių sodžiuje, Višakio Rūdos parapijoje. Kiek pasimokęs namuose, lankė Višakio Rūdos pradinę mokyklą, o 1914 metais baigęs dviklasę Kazlų Rūdos geležinkeliečių mokyklą, įstojo į Veiverių mokytojų seminariją. Prasidėjus Pirmajam pasauliniam karui, mokslą nutraukė. Sistemingai mokytis pradėjo tik tuomet, kai vyriausiasis brolis Pranas Kaune pradėjo vadovauti lietuvių „Saulės" gimnazijai.

1919 metų pradžioje savanoriu įstojo į besikuriančią Lietuvos kariuomenę ir buvo nukreiptas į Karo mokyklą. Baigęs šios mokyklos pirmąją laidą, tarnavo Lietuvos kariuomenės inžineriniuose daliniuose. 1926 metais dirbo kariuomenės štabo mobilizacijos skyriuje. 1930-1932 metais kapitonas P.Dovydaitis lankė Vytauto Didžiojo karininkų kursus, o juos baigęs pradėjo dirbti Autorinktinėje, nuo 1933 metų – mokomosios kuopos vadas. 1930-1939 metų laikotarpiu dar dirbo ir dėstytoju Vakariniuose amatininkų kursuose. 1937-1940-aisiais dirbo Ginklavimosi valdyboje. Tuomet jam buvo suteiktas pulkininko leitenanto karinis laipsnis. Perorganizavus Lietuvos kariuomenę į Lietuvos Liaudies kariuomenę, buvo paliktas Autorinktinės vadu, o nuo 1941-ųjų pradžios paskirtas 179-osios šaulių divizijos Techninio tiekimo skyriaus viršininku. 1941 metų birželio 15-ąją, iš štabo grįžtant į Pabradę, geležinkelio stotyje buvo areštuotas ir uždarytas į vagoną su kitais suimtaisiais.

1943 metais Ypatingojo pasitarimo posėdžio nuteistas dešimčiai metų katorgos ir etapais išsiųstas į Unžensko lagerį. Į Lietuvą grįžo 1954-aisiais. Prof. K.Baršausko dėka, 1955 metų žiemą pradėjo dirbti tuometinio Kauno politechnikos instituto autoūkio garaže. Susirašinėjimas dėl reabilita-

Dovydaičiai su pirmagime dukra Asta apie 1931 metus

cijos truko daugiau nei 16 metų (1956-1972). O ir reabilitacinis dokumentas buvo didžiulė klastotė. Vietoj įkalinimo, jame buvo rašoma, jog *atsargos papulkininkis Dovydaitis Pijus, Motiejaus tarnavo Tarybinėje Armijoje nuo 1940 m. gruodžio 12 d. iki 1950 m. gruodžio 30 d. Atleistas 1950 m. gruodžio 30 d. pagal 59 str. a punktą (dėl amžiaus) iš techninio tiekimo viršininko Šaulių divizijoje pareigų.*

Mirė pulkininkas leitenantas Pijus Dovydaitis 1983 metų balandžio 29-ąją Kaune. Palaidotas Romainių kapinėse.

P.Dovydaitis apie 1921 metus

P.Dovydaitis (pirmasis iš dešinės) 1932 metais prie Vytauto Didžiojo muziejaus Kaune

Antanina ORINTAITĖ-DAILIDIENĖ

Mokytoja Antanina Orintaitė-Dailidienė gimė 1898 metų kovo 21-ąją Voverių kaime, Sintautų valsčiuje. Mokėsi Šakių „Žiburio" gimnazijoje ir Marijampolės mokytojų seminarijoje. 1921-1941 metais mokytojavo Šakių „Žiburio" gimnazijoje, Marijampolės Rygiškių Jono gimnazijoje, Šiauliuose, o vėliau – Kauno „Saulės" gimnazijoje. 1929 metais ištekėjo už mokytojo Izidoriaus Juozo Dailidės, 1932-aisiais gimė sūnus Sigitas.

1941 metų birželio 14-ąją su vyru, matematikos vadovėlių autoriumi Juozu Izidoriumi Dailide ir aštuonerių metų sūnumi Sigitu, bolševikų okupantų ištremta iš Lietuvos. Šeima išskirta. Vyras 1941 metų rugsėjo 13-ąją buvo nužudytas Archangelsko srities lageryje, o mokytoja su sūnumi atsidūrė Sibire – Altajaus krašte. 1947 metais iš tremties pabėgo ir grįžo į Lietuvą. 1949-aisiais vėl buvo suimta. Kalinta Macikų koncentracijos stovykloje (prie Šilutės), vėliau Marijampolės kalėjime. Atlikusi trejų metų bausmę už pabėgimą iš tremties, 1952 metais vėl buvo grąžinta į tremties vietą Altajaus krašte. Į Lietuvą grįžo 1956-aisiais, gyveno su sūnaus šeima Kaune.

Mirė Antanina Orintaitė-Dailidienė 1981 metų rugsėjo 7-ąją Kaune. Palaidota Romainių kapinėse.

Mokytoja A.Orintaitė-Dailidienė 1927 metais Veiveriuose

A.Orintaitė-Dailidienė su sūnumi Sigitu

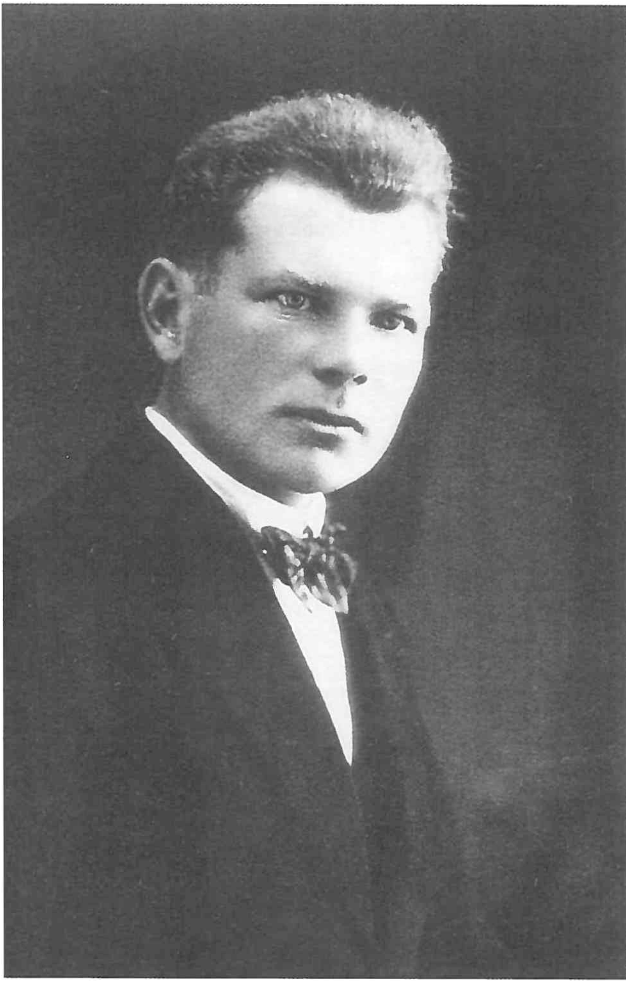

Šakių „Žiburio" gimnazijos pirmoji laida 1925 metų birželio 24-ąją. Mokytoja A.Orintaitė greta gimnazijos direktoriaus kun. Igno Starkaus

Šakių „Žiburio" gimnazijos mokytojai su mokiniais. Antroje eilėje trečioji iš kairės stovi mokytoja A.Orintaitė

Juozas MATIJOŠAITIS

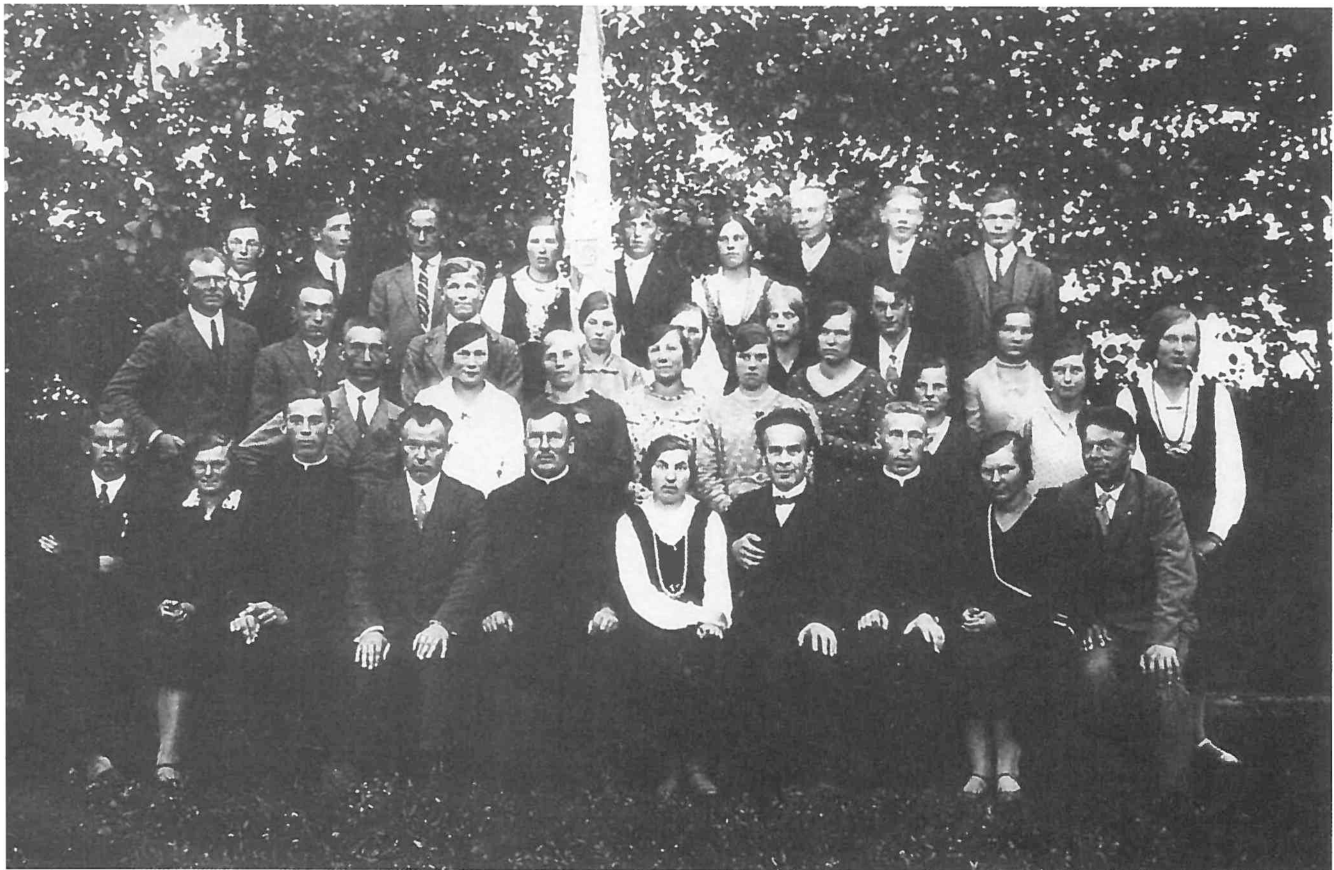

Ūkininkas Juozas Matijošaitis gimė 1898 metų balandžio 10-ąją Kuodžių kaime, Šilgalių valsčiuje (dabar Sintautų sen.), ūkininkų Marijos Greičaitytės ir Petro Matijošaičio šeimoje. Mokėsi tėvo organizuotoje kaimo mykykloje. Saliamonui Banaičiui apie 1926 metus įkūrus Vaitiekupių ūkininkų sąjungą, tėvas ir sūnus Matijošaičiai buvo aktyvūs jos nariai. Petrui Matijošaičiui susirgus, sūnus Juozas perėmė sekretoriaus pareigas ir Vaitiekupių ūkininkų sąjungos antspaudą. Be ūkininkų sąjungos, gana aktyviai dalyvavo Kuodžių kaimo Pavasarininkų kuopelės veikloje. 1938 metais vedė ūkininkaitę Oną Bajerčiūtę iš Gelgaudiškio parapijos, Kregždančių kaimo. Augino sūnų Antaną ir dukrą Birutę. Kadangi buvo raštingas, nuo 1948 metų dirbo kolūkio brigadininku. Senatvėje persikėlė į Girėnų kaimą pas sūnų.

Mirė Juozas Matijošaitis 1978 metų birželio 12-ąją. Palaidotas Šakių kapinėse.

J.Matijošaitis 1927 metais

Kuodžių kaimo pavasarininkų kuopelės dalyviai. Pirmoje eilėje iš kairės: trečias – kun. Jurgis Riauba, ketvirtas – Jonas Matijošaitis, šešta – Antanina Matijošaitytė, aštuntas – kun. Pranas Riauba, devinta – Marcelė Matijošaitytė. Antroje eilėje pirmas iš kairės stovi Juozas Matijošaitis

Juozas GUZULAITIS

Viršila Juozas Guzulaitis gimė 1898 metų balandžio 17-ąją Meištų kaime, Būblelių valsčiuje. Mokėsi Meištų pradinėje mokykloje. Pirmojo pasaulinio karo metais pasitraukė į Rusiją, kur buvo mobilizuotas į caro kariuomenę. 1919 metais grįžęs į gimtinę, buvo pašauktas į Lietuvos kariuomenę. Tarnavo Antrajame pėstininkų pulke. Turėdamas kovinę patirtį, nuo pirmųjų dienų ėjo skyrininko pareigas. Būdamas viršila, kovėsi su bolševikais ir lenkais. Buvo patekęs į lenkų nelaisvę.

Į atsargą viršila J.Guzulaitis išėjo 1922 metų balandžio 12-ąją. Dar tais pačiais metais pradėjo dirbti geležinkelio policijoje. Be Vyčio Kryžiaus ordino, viršila J.Guzulaitis buvo apdovanotas ir DLK Gedimino ordinu, o 1937 metais pasaulinėse šaudymo varžybose Suomijoje iškovojo bronzos medalį.

Mirė Juozas Guzulaitis 1977 metų lapkričio 17-ąją. Palaidotas Omahoje (JAV).

J.Guzulaitis

Bolševikų įsiveržimo į Alantą sutriuškinimas

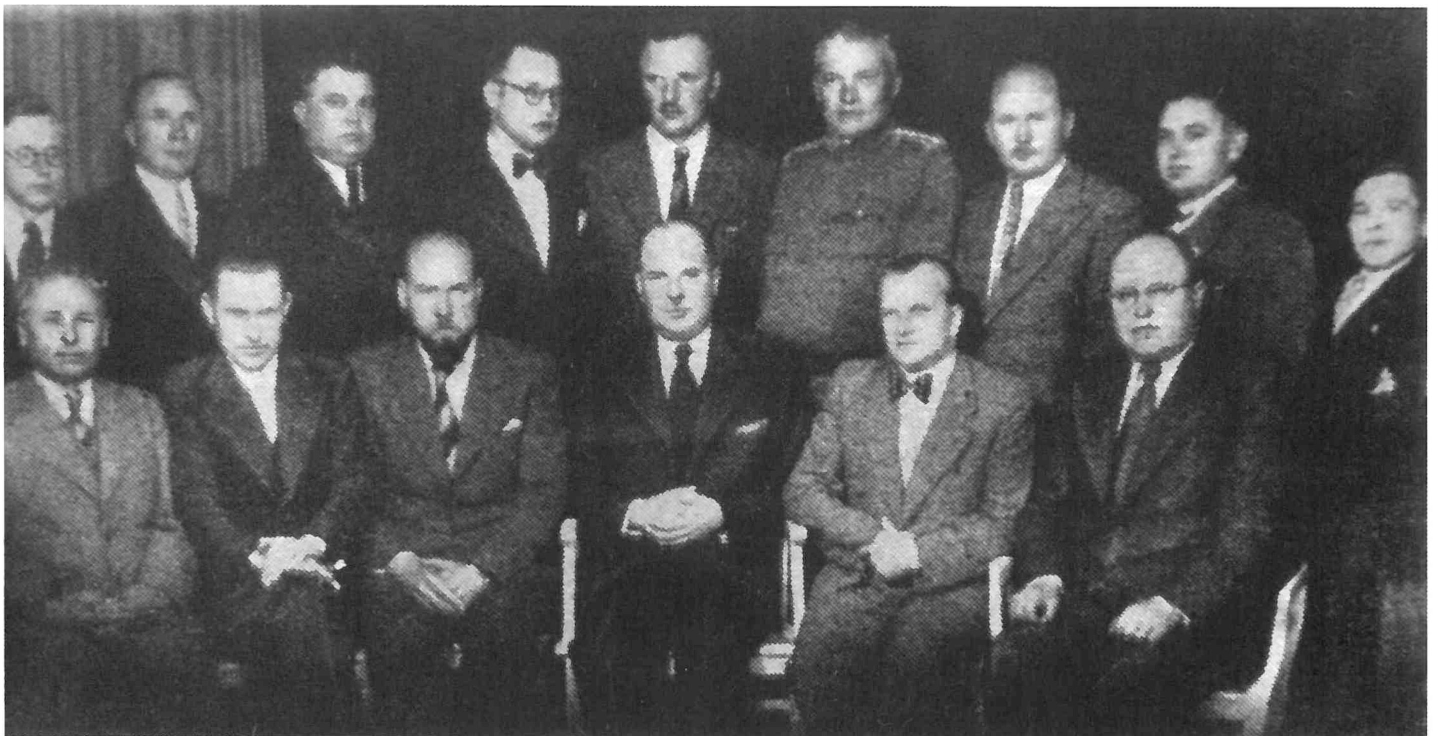
Jonas VILIUŠIS

Miškininkas Jonas Viliušis gimė 1898 metų gegužės 21-ąją (bostoniškėje LE nurodyta – 1896) Vidgirių kaime, Griškabūdžio valsčiuje. Mokėsi Vilkaviškio ir Marijampolės gimnazijose. 1919 metų sausį savanoriu įstojo į besikuriančią Lietuvos kariuomenę. Su bolševikais kovojo Žiežmarių, Kėdainių, o taip pat dalyvavo ir garsiosiose Zarasų kautynėse. 1919 metais baigė Karo mokyklos antrąją laidą ir buvo paskirtas į Antrąjį pėstininkų pulką. Su lenkais kovėsi Seinų apylinkėse. Sužeistas pateko į priešo nelaisvę, bet pabėgo. Už pasiaukojimą ir sumanumą kovojant su Lietuvos priešais apdovanotas garbinguoju Vyčio Kryžiumi su kardais. Tarnaudamas kariuomenėje, 1922 metais

J.Viliušis, baigęs Lietuvos karo mokyklą

Lietuvos kariuomenės kūrėjų-savanorių sąjungos centro valdyba. Viduryje – valdybos pirmininkas atsargos pulkininkas leitenantas Petras Gužas, dešinėje – pirmasis vicepirmininkas, Seimo narys Jonas Viliušis, kairėje pusėje, greta pirmininko – antrasis vicepirmininkas aviacijos dimisijos pulkininkas leitenantas Antanas Mačiuika

baigė gimnaziją ir Lietuvos universitete pradėjo studijuoti gamtos mokslus. 1923-iaisiais pasitraukęs iš kariuomenės, su Miškų departamento stipendija buvo išsiųstas studijuoti į Tharandto miškų akademiją Vokietijoje, 1924-1925 metais studijavo Freiburgo universitete, Miškų skyriuje, o 1927-aisiais Tharandte įgijo miškų inžinieriaus diplomą. Baigęs studijas, buvo paskirtas Pajūrio, vėliau Plungės miškų urėdu. 1936-1940 metais buvo Seimo atstovas. 1943 metais Vilniaus universitete įgijo teisininko diplomą. Lietuvos vyriausybė Jono Viliušio nuopelnus Lietuvai įvertino DLK Gedimino ordinu. 1944 metais pasitraukė į Vokietiją, o 1949-aisiais išvyko į Kanadą. Bendradarbiavo spaudoje.

Mirė Jonas Viliušis 1988 metų sausio 20-ąją. Palaidotas Toronto lietuvių kapinėse.

J.Viliušio kapas Toronto lietuvių kapinėse

J.Viliušis Montrealyje 1985 metais

Vincas STANKAITIS

Savanoris Vincas Stankaitis gimė 1898 metų gegužės 11-ąją Meištų kaime, Būblelių valsčiuje. 1919 metų sausio 16-ąją savanoriu pradėjo tarnauti Lietuvos kariuomenės Antrajame pėstininkų pulke. Vėliau perkeltas į Marijampolės batalioną, iš kurio išaugo Šeštasis pėstininkų pulkas. Šiame dalinyje V.Stankaitis ir baigė savo karinę tarnybą.

1919-aisiais pulkui kovojant su bolševikais, savanoriai buvo pasiųsti į žvalgybą. Dalis karių pabūgo patekti bolševikams į nelaisvę, atsisakė žygio, tačiau V.Stankaitis su trimis savo draugais užduotį įvykdė ir vadovybei suteikė vertingų žinių. Tą pačią dieną lietuviai pradėjo puolimą, kuris baigėsi sėkmingai. Už šį žygį eilinis V.Stankaitis ir trys jo bendražygiai buvo apdovanoti 3-iojo laipsnio Vyčio Kryžiaus ordinais. Savanoris Vincas Stankaitis vėliau kovojo su bermontininkais, o 1920 metais dalyvavo ir Giedraičių kautynėse su lenkais. Į atsargą išėjo 1921 metų spalio 1-ąją. Kaip Lietuvos kariuomenės savanoris ūkininkavo gautame 9 ha žemės ūkelyje. Tolimesnis likimas nežinomas.

Plentas Šakiai-Kudirkos Naumiestis

Antanas BABUŠIS

Teisininkas Antanas Babušis gimė 1898 metų birželio 3-iąją Katilių kaime, Griškabūdžio valsčiuje. Buvo vyriausiasis sūnus pasiturinčio ūkininko Petro Babušio šeimoje. Tarnavo Lietuvos kariuomenėje. Iki 1940 metų sovietinės okupacijos su šeima gyveno ir dirbo Kudirkos Naumiestyje. 1941-ųjų metų vasarą, jausdamas, kad gali būti suimtas, slapstėsi. Birželio 14-ąją žmona mokytoja Česlova su trimis mažamečiais vaikais buvo tremiama į Sibirą. Nenorėdamas palikti šeimos likimo valiai, A.Babušis pats prisistatė NKVD organams. Deja, tuoj pat nuo šeimos buvo atskirtas ir kartu su kitais nugabentas į Krasnojarsko krašto konclagerius. Į Lietuvą grįžo tik 1959 metais.

Mirė Antanas Babušis 1997 metų vasario 9-ąją, iki 100-ojo gimtadienio belikus vieneriems metams. Palaidotas Švenčionių kapinėse.

A.Babušis 1932 metais Naumiestyje

Antano ir Česlovos Babušių šeima 1955 metais Sibire, Krasnojarsko krašte, Dzeržinskio rajone. Iš kairės: Rimas, Vitas, žmona Česlova, Antanas Babušis ir sūnus Algis

Juozas VAIČIŪNAS

Ūkininkas, stalius, nagingas meistras Juozas Vaičiūnas gimė 1898 metų birželio 19-ąją Gegužių kaime, Sviatošino (Kriūkų) valsčiuje. Tėvas Simonas valdė pusę valako (11 ha) žemės. Jau 1891 metais teko iš kaimo sodybų keltis į vienkiemį. Netoli Lukašiaus upelio pasistatė penkis naujus trobesius, kurie per Pirmąjį pasaulinį karą vokiečių buvo sudeginti. Šeimoje augo šeši vaikai. Anksti, galbūt dėl nesveikų kojų, Juozas išmoko staliaus ir dailidės amato. Dirbo arpus, medinius maniežus, akėčias, spintas ir kitus žemės ūkio padargus bei baldus. Prieš Pirmąjį pasaulinį karą 1914 metais buvo pasidirbdinęs rankomis sukamą automobilį, kuriuo nuvažiuodavo į Ilguvą. Ten šią transporto priemonę iš jo išprašė dvarininkai Grincevičiai. Tolimesnis automobilio likimas nežinomas. Manoma, jog Grincevičių žentas prof. Emilis Mlynarskis jį išsivežė į Varšuvą. 1930 metais Juozas Vaičiūnas vedė Mariją Dedutytę iš Veliuonos valsčiaus, Goniūnų kaimo. Iš tėvų paveldėjo 4,5 ha žemės, kurią dirbo iki prievartinio pasirašymo į „Nykos" kolūkį 1949 metų pradžioje. Užaugino tris vaikus: Albiną, gimusį 1933 metais, Mindaugą – 1936 metais ir Valentiną – 1940 metais.

Po Antrojo pasaulinio karo įsigijo motorą, pasidarė malūną ir malė ne tik rupius, bet ir pikliavotus miltus. 1949 metais iš brolio Petro perėmė milo vėlyklą ir dešimt metų vėlė kaimo moterų austus vilnonius audinius (milus). Juos perduodavo Ilguvon Antanui Puidokui į pletą (karštą presą).

Mirė Juozas Vaičiūnas 1982 metų liepos 3-iąją Gegužiuose. Palaidotas Ilguvos kapinėse.

J.Vaičiūno gimtinė Gegužių kaime 1970 metais

Broliai Juozas ir Petras Vaičiūnai Gegužiuose 1964 metų vasarą

Antanas RUBIKAS

Miškininkas Antanas Rubikas gimė 1898 metų liepos 3-iąją Skaisgirių kaime, Sintautų valsčiuje. Mokėsi Vilkaviškio, Marijampolės gimnazijose, baigė gimnaziją Voroneže.

1918 metais grįžo į Lietuvą. 1921-aisiais studijavo teisę Karaliaučiaus universitete. 1928 metais baigė Žemės ūkio akademijos Dotnuvos miškininkystės skyrių. Tarnavo girininku, miškų urėdo pavaduotoju. Nuo 1931 metų dėstė Alytaus aukštesniojoje miškų mokykloje. Nuo 1939-ųjų buvo šios mokyklos direktorius, nuo 1937 metų – Miškų tyrimo komisijos narys. Tyrimo rezultatus skelbė „Mūsų giriose". 1944-aisiais raudonųjų okupantų suimtas, nuteistas dešimčiai metų kalėti ir penkeriems metams tremties. Į Lietuvą grįžo 1958-aisiais. Dirbo Nemenčinės girininkijoje.

Mirė Antanas Rubikas 1981 metų vasario 14-ąją Vilniuje.

Rūdšilio beržynas

Jonas ŪSAS

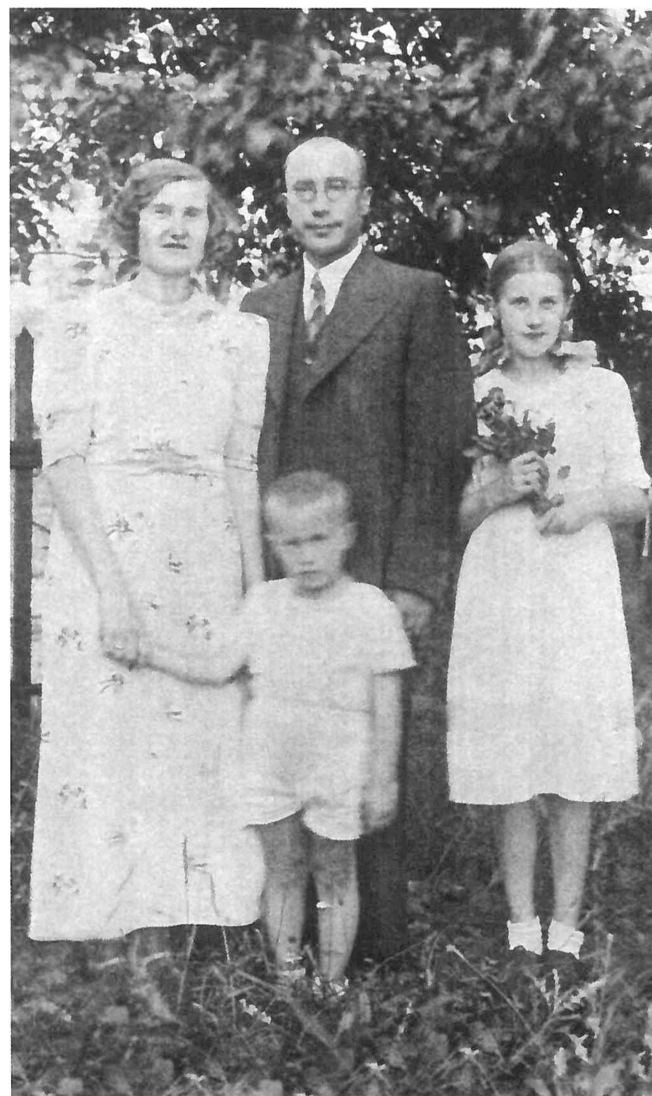
Mokytojas Jonas Ūsas gimė 1898 metų rugpjūčio 6-ąją Naudžių kaime, Sintautų valsčiuje, Marcelės Norkūnaitės-Ūsienės ir Jono Ūso šeimoje. Baigęs pradinę mokyklą, mokėsi Vilkaviškio gimnazijoje. Prasidėjus Pirmajam pasauliniam karui, mokslą teko nutraukti. 1917 metais baigęs Marijampolės mokytojų kursus, mokytojavo Naudžių, Veršių, Sintautų pradinėse mokyklose. 1921-aisiais atliko karinę prievolę Lietuvos kariuomenėje. 1925 metais vedė Oną Pušinaitytę (g. 1900), kilusią iš Veršių kaimo, ir apsigyveno Naumiestyje. Baigęs Naumiesčio dvejų metų mokytojų kursus, 1927-aisiais buvo paskirtas Gegužinio (Kruonio vls., Trakų aps.) pradinės mokyklos mokytoju, o vėliau perkeltas į Kurniškių pradinę mokyklą. 1935 metais gyventi ir dirbti persikėlė į Zanavykus. Mokytojavo Valakbūdžio pradinėje mokykloje. 1939 metais pirko ūkį Tarpučių kaime, Sintautų valsčiuje, ir pradėjo dirbti Totorviečių pradinėje mokykloje. Visur, kur tik J.Ūsas mokytojavo, palaikė glaudžius ryšius su vietos inteligentija, būrė kaimo jaunimą, aktyviai dalyvavo visuomeninėje veikloje.

Ūsų šeimoje augo dukra Eugenija (g. 1926) ir sūnus Algimantas (g. 1933). 1941 metų birželio 14-ąją okupacinės rusų valdžios buvo suimtas ir išgabentas į Rešiotų lagerį (Krasnojarsko kr.). Čia 1942 metų kovo 2-ąją mokytojas Jonas Ūsas žuvo. Šeima buvo ištremta į Altajaus kraštą, o 1942 metais – į Jakutiją. Po penkiolikos metų grįžo į Lietuvą.

Mokytojas J.Ūsas jaunystėje

Ona ir Jonas Ūsai su sūnumi Algimantu ir dukra Eugenija Valakbūdyje 1938 metų rugpjūčio 7-ąją

Pranas AMBRAZAS

Muzikas Pranas Ambrazas gimė 1898 metų rugpjūčio 10-ąją Katilių kaime, Griškabūdžio valsčiuje. 1928 metais baigė Klaipėdos konservatoriją, įgijo dainavimo ir muzikos mokytojo diplomą.

P.Ambrazas buvo ilgametis Prienų „Žiburio" gimnazijos mokytojas. Vadovavo Prienų pavasarininkams, rengė vaidinimus ir koncertus. Jaunystėje buvo studijavęs buhalteriją, todėl dirbo ir buhalteriu. Prienuose vadovavo savo įkurtam Ūkio banko skyriui, buvo kooperatyvo valdybos, Prienų miesto tarybos narys.

1949 metais atvykęs į JAV, apsigyveno Klyvlende (Cleveland), kur vargonininkavo Šv. Jurgio lietuvių parapijoje ir vadovavo chorui. Sukūrė 36 giesmes mišriam chorui, vyrų chorui, solo giesmių, dainų chorams ir solo. Taip pat yra sukūręs mišių. Šešerius metus buvo ALRK Vargonininkų sąjungos centro valdybos narys, bendradarbiavo „Muzikos žiniose", rėmė Lietuvių muzikos archyvą.

Mirė Pranas Ambrazas 1975 metų rugpjūčio 13-ąją Klyvlende (JAV).

P.Ambrazas

Paminklas DLK Kęstučiui Prienuose

Marija PAVALKYTĖ-BAČANSKIENĖ

Mokytoja Marija Pavalkytė-Bačanskienė gimė 1898 metais (taip įrašyta antkapiniame paminkle). Teigiama, kad ji galėjo gimti ir vėliau – 1901-aisiais, Akėčių kaime, Lukšių valsčiuje. Augo religingoje, tautiniu požiūriu susipratusioje šeimoje. Baigusi pedagoginius mokslus, dirbo Veiveriuose, o ištekėjusi už mokytojo Povilo Bačanskio, vėliau tapusio policijos nuovados viršininku, mokytojavo Vilkaviškyje.

1941 metų birželio 14-ąją okupantai Bačanskių šeimą ištrėmė į Sibirą. Povilas Bačanskis buvo įkalintas Rešiotų lageryje (Krasnojarsko kr.) ir 1943 metų sausio 13-ąją Ypatingojo pasitarimo nuteistas sušaudyti, bet prieš nuosprendį, dar 1942-aisiais, žuvo.

Marija Pavalkytė-Bačanskienė su sūnumi Vytautu iš tremties grįžo 1956 metais sirgdama kraujo vėžiu. Apsistojo Kaune ir dar tais pačiais metais mirė. Palaidota Lukšių kapinėse.

Pavalkių šeimos antkapinio paminklo Lukšių kapinėse fragmentas

M.Pavalkytė-Bačanskienė

Stasys LOZORAITIS

Diplomatas Stasys Lozoraitis gimė 1898 metų rugsėjo 5-ąją Kaune, zanavyko teisininko Motiejaus Lozoraičio šeimoje. Kaune baigė keturias gimnazijos klases, o 1918-aisiais Voroneže – Martyno Yčo gimnaziją. Į Lietuvą grįžo 1918 metų rudenį ir pradėjo tarnauti Vidaus reikalų ministerijoje. Nuo 1919-ųjų birželio perėjo dirbti į Ministrų kabinetą kanceliarijos viršininku, nuo 1921-ųjų lapkričio – Ministrų kabineto reikalų vedėju.

1923 metų balandį perėjo į diplomatinę tarnybą ir buvo paskirtas į Berlyno pasiuntinybę, o kartu studijavo teisę Berlyno universitete. 1929-1934 metais diplomatinį darbą dirbo Vatikane. 1932-1934 metais – Užsienio reikalų ministerijos Politikos departamento direktorius. XVI, XVII, XVIII Ministrų kabinetuose buvo Užsienio reikalų ministras. Nuo 1939 metų vasario – Nepaprastasis pasiuntinys ir įgaliotasis ministras Italijoje. Nuo 1940 metų birželio 2-osios jam pavestos visų užsienyje pasilikusių Lietuvos diplomatinių atstovybių šefo pareigos. S.Lozoraitis turėjo pasaulinį diplomato autoritetą. Jo iniciatyva 1934 metais Ženevoje buvo pasirašyta Pabaltijo valstybių santarvės sutartis. 1935 metais buvo išrinktas Paryžiaus tarptautinės diplomatinės akademijos nariu.

Mirė Stasys Lozoraitis 1983 metais gruodžio 24-ąją Romoje (Italija).

Lozoraičių paminklinė lenta prie namo Kaune

S.Lozoraitis (vyresnysis)

Pranas KUDIRKA

Ūkininkas Pranas Kudirka gimė 1898 metų rugsėjo 16-ąją Murinų kaime, Žvirgždaičių valsčiuje, stambaus ūkininko šeimoje. 1919-1921 metais atliko karinę tarnybą Lietuvos kariuomenėje, gavo puskarininkio laipsnį. Išėjęs į atsargą, kurį laiką dirbo tėviškėje. 1932 metais P.Kudirka vedė Klementiną Bendoraitytę ir atėjo į Jankų valsčiaus Zygmantų kaimą (dabar – Griškabūdžio sen.). Nusipirko žemės ir ūkininkavo. Buvo nelengva. Pirmieji gimę kūdikiai mirė. 1937 metais gimė dukra Aldona, o vėliau sūnūs Juozas (g. 1940) ir Albinas (g. 1942). Okupaciniai režimai, kolektyvizacija alino žmones ir neleido atsitiesti. Pranui Kudirkai dar teko ir pasėdėti Griškabūdžio bei Kauno kalėjimuose, bet nepakakus įkalčių byla buvo nutraukta. Nelengva buvo ir laisvėje. Ūkį slėgė vis didėjantys mokesčiai ir duoklės, o šeimai likdavo tik cukrinių runkelių duonutė...

Neapsieita ir be tremties. Pranas su šeima į Sibirą ištremti 1948 metų gegužės 22-ąją. Tremtis

Broliai Kudirkai iš Murinų 1922 metais. Iš kairės stovi: Justinas ir Pranas; sėdi: Antanas ir būsimasis kunigas Kazimieras

P.Kudirka (dešinėje) su fronto draugais 1919 metais

truko visą dešimtmetį. Kiek vargta, kiek svetimame krašte kentėta ir kiek pušų buvo nusakinta Zavadovkos miškų chemijos ūkyje Krasnojarsko krašte!

Grįžtančių iš Sibiro niekas nelaukė. Tremtinio ūkis Zygmantuose, kuriame buvo tiek prakaito išlieta, okupantų buvo sulygintas su žeme. Teko apsigyventi prie Alvito, netoli Vilkaviškio. Čia Pranas ir Klementina Kudirkai atšventė ir savo auksines vestuves.

Mirė Pranas Kudirka 1985 metų gruodžio 16-ąją. Palaidotas Vilkaviškio kapinėse.

P.Kudirka gyvenimo saulėlydyje

Kudirkų šeima tremtyje, Krasnojarsko krašte. Klementina, Pranas, jų vaikai Albinas, Aldona ir Juozas 1957 metų liepos 15-ąją

Antanas PLAUŠINAITIS

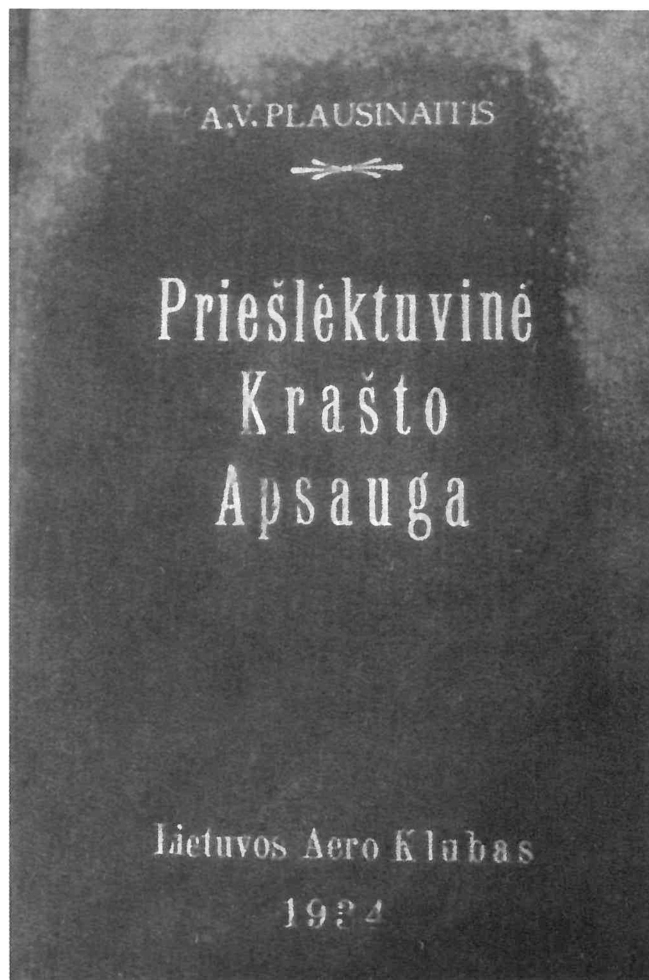
Vyčio Kryžiaus ordininkas, karo lakūnas kpt. Antanas Plaušinaitis gimė 1898 metų rugsėjo 25-ąją Kuodžių kaime, Šilgalių valsčiuje, ūkininkų šeimoje. Pradžios mokyklą lankė Kuodžiuose. Vėliau mokėsi Marijampolės gimnazijoje, o Pirmojo pasaulinio karo metais – Voroneže. Grįžęs į Lietuvą, 1919-aisiais savanoriu įstojo į kariuomenę. Baigęs Antrojo pėstininkų pulko mokomąją kuopą, gavo puskarininkio laipsnį ir kovojo su Lietuvos priešais. Už narsą kautynėse pelnė Vyčio Kryžiaus ordiną, buvo pakeltas viršila. Karinę tarnybą tęsė Šeštajame pėstininkų pulke. Pasibaigus Nepriklausomybės kovoms, 1921 metais baigė Karo mokyklos IV laidą ir tapo leitenantu. 1925-1926 metais lankė Karo aviacijos kursus ir gavo karo lakūno vardą bei vyresniojo leitenanto laipsnį. Tarnavo eskadrilėje su lakūnais zanavykais – kpt. Vytautu Jablonskiu, vyr. ltn. Broniumi Sidaravičiumi, Vyčio Kryžiaus ordininku vyr. ltn. Jonu Liorentu. 1934 metais išleido knygą „Priešlėktuvinė krašto apsauga". Vokiečių okupacijos metais darbavosi Marijampolės cukraus fabrike. Nuo 1944 metų dirbo Marijampolės 1-osios gimnazijos rusų kalbos mokytoju, o kartu bendradarbiavo ir Marijampolės laikraštyje „Naujasis kelias".

Mirė Antanas Plaušinaitis 1954 metų vasario 7-ąją Marijampolėje. Palaidotas senosiose miesto kapinėse Chmieliauskų šeimos kape.

A.Plaušinaitis

A.Plaušinaičio knygos „Priešlėktuvinė krašto apsauga" viršelio faksimilė

Asmens Liūdymas.

Laipsnis Vyresn. leitenantas
Pavardė Plaušinaitis
Vardas Antanas
Dalis 4-ji Oro Eskadrilė
Užimamoji vieta Oro žvalgas
/kuopos vadas/

Pirkęs geležinkelio bilėtą III kl. turi teisės keliauti II klase.

Šį liūdymą ir fotografiją parašu ir valstybiniu antspaudu tvirtinu.

Kap.-lakūnas Kapitonas
Dalies Vadas 4-os Oro Eskadrilės Vadas

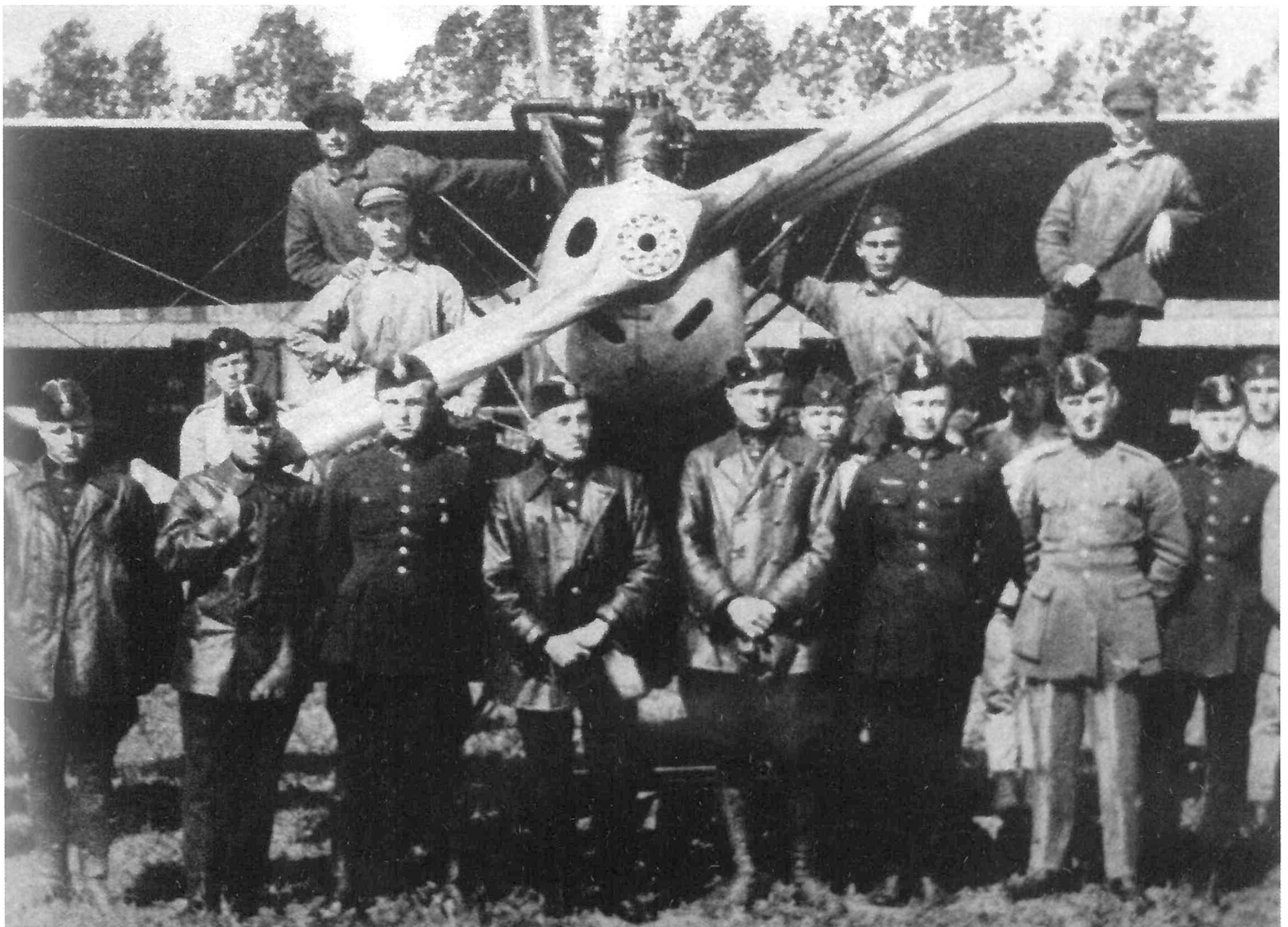
1423 Nr.

Vyr. leit. Liorentas.
Adjutantas

1928 m. rugpjūčio mėn. 30 d.

Vyr. ltn. A.Plaušinaičio asmens liudijimo faksimilė su 4-osios oro eskadrilės vado kpt. L.Pesecko, eskadrilės vado adjutanto vyr. ltn. J.Liorento ir liudijimo savininko parašais

Lietuvos karo aviacijos lakūnai. Pirmoje eilėje iš kairės: penktas – kpt. Steponas Darius, šeštas – kpt. Jonas Jablonskis ir septintas – vyr. ltn. Antanas Plaušinaitis

Simas STANAITIS

Karo lakūnas Simas Stanaitis gimė 1898 metų spalio 27-ąją Žemojoje Panemunėje. Baigęs pradžios mokyklą, 1912 metais įstojo į „Saulės" draugijos mokytojų seminariją, kurią baigęs, 1915 metais pradėjo mokytis Martyno Yčo gimnazijoje, netrukus evakavusioje į Voronežą. 1918-aisiais grįžęs į Lietuvą, gyveno Lekėčių valsčiaus Mikytų kaime.

1919 metų pradžioje savanoriu įstojo į Lietuvos kariuomenę, buvo priimtas į Karo aviacijos mokyklą. Kartu su kitais būsimaisiais lakūnais dalyvavo kovose su bolševikais Kėdainių-Panevėžio ir Daugpilio ruožuose. 1919 metų pabaigoje baigus Karo aviacijos mokyklą, S.Stanaičiui suteiktas inžinerijos leitenanto laipsnis. 1920-ųjų vasarą atliko pirmąjį savarankišką skridimą. Skraidė įvairių tipų kariniais lėktuvais, patyrė kelias avarijas. Tapęs karo invalidu, 1930 metais išėjo į atsargą, gavęs aviacijos kapitono laipsnį. Nuo 1931-ųjų vadovavo Lietuvos karo invalidų sąjungai, priklausė jos Vyčių brolijai. Vadovavo Lietuvos šaulių sąjungos Kauno Vytauto Didžiojo rinktinei. Nuo 1931 metų – Lietuvos šachmatų rinktinės vadovas, su ja dalyvavo Pasaulinėje šachmatų olimpiadoje Folkestone. Buvo apdovanotas Vytauto Didžiojo bei užsienio šalių ordinais.

S.Stanaitis, Karo mokyklos kariūnas 1919 metais

S.Stanaičio knygos „Likimo vingiai" viršelio faksimilė

1941 metų birželio 14-ąją S.Stanaitis buvo suimtas ir ištremtas į Uralo lagerius. Į Lietuvą grįžo tik 1959-aisiais. Iki 1975 metų dirbo Kauno 2-osios autotransporto kontoros dispečeriu. 1992-aisiais išleido atsiminimų knygą „Likimo vingiai". Tapo Lietuvos aeroklubo garbės nariu.

1993 metais S.Stanaičiui suteiktas dimisijos pulkininko leitenanto laipsnis, už nuopelnus Lietuvos aviacijai apdovanotas S.Dariaus ir S.Girėno medaliu.

Mirė Simas Stanaitis 1994 metų rugsėjo 24-ąją Kaune. Palaidotas Romainių kapinėse.

Karo aviacijos mokyklos kariūnai Vytautas Rauba ir Simas Stanaitis 1919 metais

Lietuvos karo aviacija Nepriklausomybės pradžioje

Simanas REKEŠIUS

Savanoris Simanas Rekešius gimė 1898 metų lapkričio 2-ąją Būtviliškių kaime, Slavikų valsčiuje. Į Lietuvos kariuomenę pašauktas 1919-ųjų kovo 28-ąją ir nukreiptas į Antrojo pėstininkų pulko 6-ąją kuopą. 1919 metais, prieš Šeštines, šiai kuopai pirmą kartą teko susikauti su bolševikais. Jauni ir nepatyrę mūsų kariai, bolševikų apšaudyti stipria ugnimi, pradėjo trauktis. Gerai įvertinęs situaciją, Simas Rekešius sulaikė savo besitraukiančius draugus ir rankinėmis granatomis bei šautuvų ugnimi atmušė puolantį priešą. Bolševikai to nesitikėjo, todėl po šio kontrapuolimo pradėjo trauktis. Už drąsą kuopos vadas jam pareiškė viešą padėką. Grandinis Simanas Rekešius sėkmingai kovojo ir kituose frontuose. Už tai jis apdovanotas Vyčio Kryžiaus ordinu. Į atsargą išėjo 1921 metų lapkričio mėnesį ir apsigyveno savo gimtajame Būtviliškių kaime. Tolimesnis likimas nežinomas.

S.Rekešius

Karių atokvėpis

Jonas TREINYS

Lietuvos nepriklausomybės kovų dalyvis Jonas Treinys gimė 1898 metais Plokščių valsčiuje. Į besikuriančią kariuomenę įstojo 1919 metų balandžio 30-ąją. Tarnavo Marijampolės batalione. Žuvo 1920-ųjų liepos 7-ąją (kituose šaltiniuose – liepos 14-ąją) prie Vievio, ties Kazimieriškėmis.

Jonas Treinys po mirties už didvyriškumą apdovanotas Vyčio Kryžiaus ordinu. Palaidotas Kaune. 1939 metais jo vardu pavadinta viena Vilniaus gatvių.

Nepriklausomybės ąžuolas Plokščiuose

Pranas BAJERČIUS

Partizanų rėmėjas bei ryšininkas Pranas Bajerčius gimė 1898 metais Kregždančių kaime, Kidulių valsčiuje. Antrosios bolševikų okupacijos metais įsijungė į laisvės kovų sąjūdį. 1945 metų spalio 26-ąją NKVD organų suimtas. Kalintas Marijampolėje, Vilniuje. 1946-ųjų vasario 13-ąją karo tribunolo nuteistas dešimčiai metų lagerio ir penkeriems metams tremties. Į lagerį išvežtas 1946-ųjų kovo 1-ąją. Kalintas Vorkutlage (Komija).

Mirė Pranas Bajerčius 1954 metų kovo 1-ąją Vorkutoje (Rusija).

Vienišos pušys Zanavykų giriose

Vincas STAUGAITIS

Mokytojas Vincas Staugaitis gimė 1898 metais. Baigęs pedagoginius mokslus, nuo 1919 (ar 1920) metų, buvo paskirtas Barzdų pradinės mokyklos vedėju. 1928-aisiais pradėjo dirbti Lazdijų ir Trakų apskričių pradinių mokyklų inspektoriumi. Vėliau mokytojavo Kauno bei Marijampolės mokyklose.

1941 metais okupantams į Sibirą ištrėmus Barzdų pradinės mokyklos vedėją Vincą Dundulį, mokytojauti V.Staugaitis grįžo į Barzdus ir juose dirbo iki mirties.

Mirė mokytojas Vincas Staugaitis 1947 metais. Palaidotas Barzdų kapinėse.

V.Staugaitis

Barzdų pradinės mokyklos mokiniai su mokytoju V.Staugaičiu (centre) ir su pirmuoju Barzdų parapijos klebonu kun. Antanu Petrausku (dešinėje, su skrybėle ant kelių) 1922 metais

Vincas DUOBA

Ekonomistas Vincas Duoba gimė 1898 metais Sabališkių kaime, Paežerėlių valsčiuje. 1936 metais baigė studijas Vytauto Didžiojo universitete. Tarnavo Krašto apsaugos ministerijoje. Turėjo majoro karinį laipsnį.

1944 metais pasitraukė į Vakarus. Emigravo į Angliją, vėliau persikėlė į Jungtines Amerikos Valstijas. Dirbo automobilių dalių gamykloje. Dalyvavo BALF veikloje.

Mirė Vincas Duoba 1972 metų kovo 24-ąją Čikagoje (JAV). Ten ir palaidotas.

Žvilgsnis į Zanavykus nuo Nemuno šlaitų prie Vilkijos

Simas NARUŠIS

Majoras Simas Narušis gimė 1899 metų kovo 13-ąją Karališkių kaime, Kidulių valsčiuje. Kaune baigė suaugusiųjų gimnazijos septynias klases. 1919-aisiais savanoriu įstojo į Lietuvos kariuomenę ir joje tarnavo visą Nepriklausomybės laikotarpį. 1930-1931 metais dar studijavo teisę Vytauto Didžiojo universitete. Nuo 1929-ųjų buvo Vyriausiojo štabo Spaudos ir švietimo skyriaus bendros dalies vedėjas. Bendradarbiavo „Mūsų žinyne", „Karde", „Trimite", „Židinyje" ir kituose leidiniuose.

1944 metais S.Narušis pasitraukė į Vakarus. Nuo 1948-ųjų gyveno Australijoje, nuo 1965 metų pirmininkavo Australijos lietuvių bendruomenės krašto valdybai, o nuo 1962 metų dar buvo ir LVS „Ramovės" Sydnėjaus skyriaus pirmininkas. Tolimesnis likimas nežinomas.

S.Narušis

Žengia Lietuvos kariai

Kun. Jonas PAUKŠTYS

Kunigas jėzuitas Jonas Paukštys gimė 1899 metų kovo 20-ąją Kurynės kaime, Lekėčių valsčiuje. Pradinius mokslus baigė Lekėčiuose. Vėliau mokėsi Kauno ir Marijampolės gimnazijose bei Seinų kunigų seminarijoje. 1922 metais įstojo į Jėzuitų ordiną. Filosofijos ir teologijos studijas tęsė Olandijoje bei Prancūzijoje. Dirbo Kauno jėzuitų gimnazijos mokytoju, direktoriumi bei Jėzuitų bažnyčios pamokslininku. 1931-1935 metais redagavo žurnalą „Misijos", o vėliau „Žvaigždę" bei vaikų žurnalą „Žvaigždutė". 1939 metais paskirtas Šiaulių jėzuitų vienuolyno vyresniuoju. Lietuvai atgavus Vilniaus kraštą, atvyko darbuotis į sostinę.

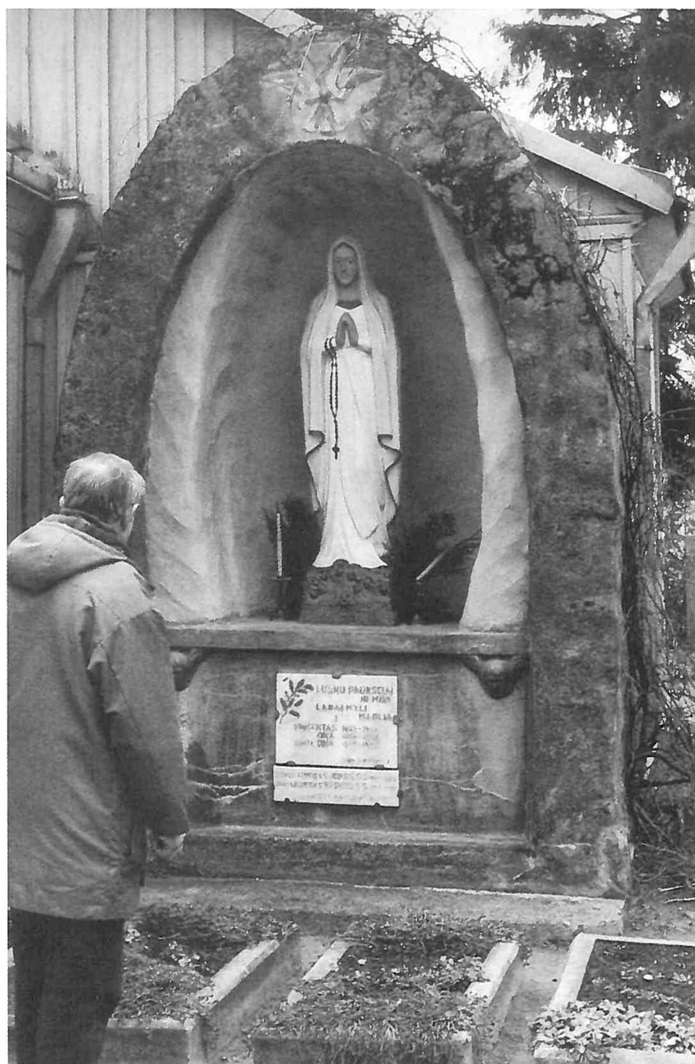
Persikėlęs į Šiaulius, kun. J.Paukštys vokiečių okupacijos metais gelbėjo mirčiai pasmerktus žydus. Išgelbėjo apie pusantro šimto. Antrosios bolševikų okupacijos metais už labdaringus darbus ir artimo meilę pasmerktas dešimčiai metų sunkiųjų darbų Sibiro lageriuose, daugiausia Vorkutoje.

Grįžęs į Lietuvą, po kiek laiko dirbti pastoracinį darbą vėl išvyko į Sibirą. Dirbo Jakutijoje.

Kun. J.Paukštys

Lūšnos Paukščių giminės kapavietė Sutkuose

Tuokė lietuvių poras, krikštijo vaikus, teikė paskutinį patepimą ne tik savo tautiečiams, bet ir kitų tautybių katalikams. Už misionieriavimą kun. J.Paukštys sovietinio saugumo iš Sibiro buvo grąžintas į Lietuvą.

Nuo 1958 metų dirbo Kaltanėnuose (Švenčionių aps.), vėliau perkeltas į Ratnyčią prie Druskininkų. Nepriklausomoje Lietuvoje kun. J.Paukštys, be savo redaguojamų leidinių, dar bendradarbiavo „Ryte", „Tiesos kelyje", priklausė Lietuvos žurnalistų sąjungai.

Mirė kun. Jonas Paukštys SJ 1965 metų gegužės 15-ąją Ratnyčioje. Palaidotas Sutkų kapinėse greta tėvų.

Paukščių giminės pagerbimas Lūšnoje. Skulptoriaus Vido Cikanos sukurtą atminimo paminklą šventina kanauninkas Pranas Liutvinas

Juozas ORENTAS

Mokytojas Juozas Orentas gimė 1899 metų gegužės 10-ąją Voverių kaime, Būblelių valsčiuje. Mokėsi Būbleliuose, Naumiestyje, Marijampolėje. Dirbo Leoniškių pradinės mokyklos vedėju. Aktyviai veikė Žemosios Panemunės parapijos katalikiškose ir tautinėse organizacijose. 1933 metais buvo paskirtas Šakių miesto šešių komplektų pradžios mokyklos vedėju. Čia organizavo naujos mūrinės pradinės mokyklos statybą, kuriai projektą parengė architektas Vytautas Landsbergis-Žemkalnis. 1938 metų rugsėjo 1-ąją įvyko iškilmingas naujos mokyklos atidarymas. Mokykloje įsteigė angelaičių, skautų organizacijas, subūrė chorus, sporto, vaidinimų būrelius.

Bolševikams okupavus Lietuvą, 1940 metų liepos 10-ąją suimtas ir kalintas Marijampolėje, vėliau išvežtas į Pečiorlagą (Komija). Iš kalėjimo paleistas 1943 metų liepos 16-ąją. Į Lietuvą grįžo 1945 metais.

Dirbo geležinkelininkų šiltnamyje ir gyveno pas žmonos brolį Jeronimą Kibildą Kauno priemiestyje Šančiuose. Karui baigiantis, šeima buvo pasitraukusi į Vakarus. Gimtinėje likęs tik sūnus Algimantas, kurį žiauriai nukankino Veliuonos, o gal Vilkijos stribukai. Vėliau mokytojas J.Orentas gyventi persikėlė į Gelgaudiškį pas savo seserį Kudžmienę. Čia įsigijo nedidelį namelį ir vertėsi gėlininkyste.

Mirė Juozas Orentas 1973 metų rugpjūčio 27-ąją Gelgaudiškyje. Palaidotas Gelgaudiškio kapinėse.

J.Orentas

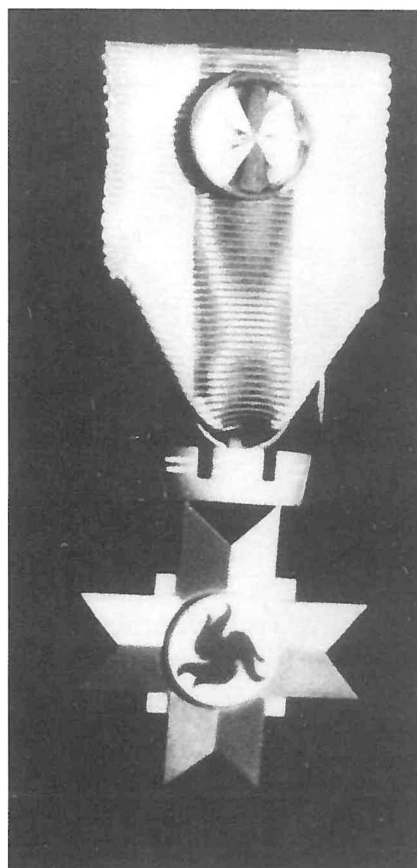

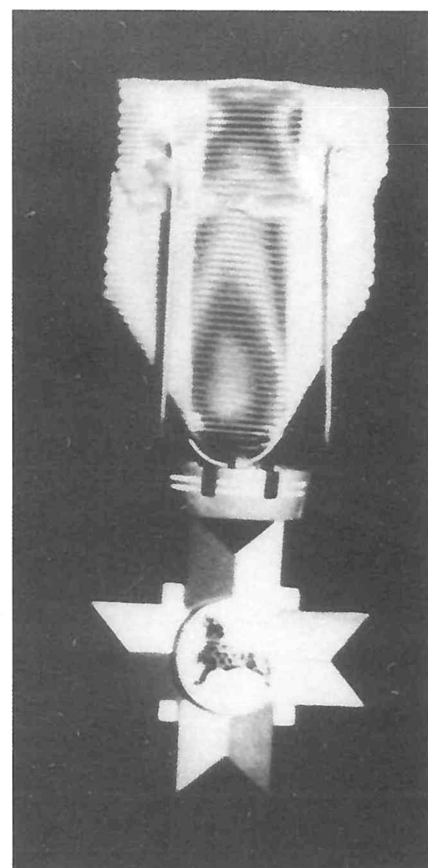
J.Orento kapas Gelgaudiškio kapinėse

Mokytojo J.Orento dukra Genutė ir sūnus Juozas, gyvenantys JAV, 1999 metais Šakiuose prie atidengtos tėvo atminimui skirtos paminklinės lentos

Juozo Orento apdovanojimai

Paminklinės lentos prie Šakių pradinės mokyklos pastato atidengimo iškilmės 1999 metų liepą

Antanas JONAITIS

Savanoris Antanas Jonaitis gimė 1899 metų birželio 1-ąją Lekėčiuose. 1919-ųjų sausį savanoriu įstojo į besikuriančią Lietuvos kariuomenę. Kovojant su lenkais, ties Giedraičiais buvo sužeistas į koją ir pateko į priešo nelaisvę. Po demobilizavimo, kaip savanoris, gavo žemės Žemaitijoje, bet ją pardavęs liko gyventi tėviškėje Lekėčių kaime. Čia įsijungė į vietos šaulių būrio veiklą, vėliau buvo Lekėčių bažnyčios maršalka. A.Jonaitis apdovanotas Lietuvos kariuomenės kūrėjų-savanorių ir Lietuvos nepriklausomybės medaliais.

Mirė Antanas Jonaitis 1982 metų birželio 13-ąją Gelgaudiškio ligoninėje. Palaidotas Lekėčių kapinėse.

A.Jonaitis

Savanoris A.Jonaitis ant žirgo

Jonas MAČIULAITIS

Vyr. puskarininkis Jonas Mačiulaitis gimė 1899 metų birželio 12-ąją Jundilų kaime, Sintautų valsčiuje. 1919 metų sausio 19-ąją savanoriu pradėjo tarnauti Lietuvos kariuomenėje ir buvo nukreiptas į mokomąją kuopą. Po apmokymų ėjo būrininko pareigas. Tuo metu lietuviai kovojo su bolševikais. Priešui smarkiai apšaudant, jis išsaugojo pabūklą ir išvengė grėsusio pavojaus. Už tai J.Mačiulaitis buvo apdovanotas Vyčio Kryžiaus ordinu. Vėliau kovojo su bermontininkais ir lenkais Antrajame pėstininkų pulke. 1921 metų gruodį išėjo į atsargą. Dirbo Šakių ir Jurbarko žemės ūkio vartotojų kooperatyvų vedėju, vėliau Sintautų pieno perdirbimo bendrovės valdybos kasininku. 1944 metais pasitraukė į Vakarus. 1949-aisiais išvyko į Kanadą.

Mirė Jonas Mačiulaitis 1990 metų rugpjūtį Toronte (Kanada).

J.Mačiulaitis

J.Mačiulaičio gimtinė 1998 metais

Antanas ŠUKYS

Savanoris Antanas Šukys gimė 1899 metų rugpjūčio 8-ąją Vilkeliškių kaime, Sintautų valsčiuje. 1919 metų sausio 23-iąją savanoriu įstojo į Lietuvos kariuomenę. Tarnavo Antrajame pėstininkų pulke. Čia baigė mokomąją kuopą ir buvo paskirtas į šio pulko Pirmąjį batalioną, iš kurio netrukus išaugo Šeštasis pėstininkų pulkas. Dalyvavo kautynėse su visais Lietuvos nepriklausomybės priešais. 1919 metų liepos 27-ąją puskarininkis A.Šukys drąsiais ir tiksliais įsakymais bei savo pavyzdžiu sustabdė bolševikų priešinimąsi ties Juodupėnais. Už šį žygį buvo apdovanotas Vyčio Kryžiaus ordinu. Antrąjį Vyčio Kryžiaus ordiną A.Šukys pelnė 1920 metais malšinant kareivių sukilimą Aukštojoje Panemunėje. Į atsargą išėjo 1921 metų pabaigoje, jam suteiktas viršilos laipsnis.

Grįžęs į tėviškę, dvylika metų vadovavo Sintautų šaulių būriui, su kurio dalimi dalyvavo ir 1923-iųjų metų Klaipėdos sukilime. 1926-1934 metais buvo Savanorių sąjungos Šakių skyriaus pirmininkas. 1934-aisiais persikėlė gyventi į Klaipėdą. Vytauto Didžiojo gimnazijoje (suaugusiųjų skyriuje) baigė keturias klases. Antrojo pasaulinio karo pabaigoje pasitraukė į Vokietiją, o vėliau emigravo į Angliją. 1964-aisiais išleido Nepriklausomybės kovų atsiminimų knygą „Du mediniai ir trys geležiniai kryžiai". 1966 metais apsigyveno Kanadoje. Dalyvavo lietuvių visuomeninėje veikloje.

Mirė Antanas Šukys 1985 metų spalio 18-ąją Karerinoje. Palaidotas Šv. Jono lietuvių kapinėse Misiganoje (Kanada).

Paminklas žuvusiems už laisvę 1923 metų sukilėliams atminti Klaipėdoje. (Autorius dail. Adomas Brakas)

A.Šukys

Blažiejus ABRAITIS

Profesorius Blažiejus Abraitis gimė 1899 metų rugpjūčio 16-ąją Tupikų kaime, Žvirgždaičių valsčiuje. 1933 metais baigė Vytauto Didžiojo universitetą ir liko jame dėstytojauti. Nuo 1951-ųjų dirbo Kauno medicinos institute: 1939-1971 metais – katedros vedėju, 1946-1947 ir 1951-1952 metais – fakulteto dekanu. 1947-1950 ir 1958-1964 metais – mokslo reikalų prorektorius. Nuo 1938 metų – medicinos mokslų daktaras, o nuo 1940-ųjų – profesorius. Paskelbė mokslinių darbų apie virškinimo sistemos organų vystymąsi, kraujagyslių ir širdies audinių struktūrą, jų regeneracines galimybes. Išleido knygas „Lęšio pasaitai, jų vystymasis, struktūra ir reikšmė" (1938), „Žmogaus embriologija" (1962). Vadovėlio „Histologija" (1970) bendraautorius.

Mirė prof. Blažiejus Abraitis 1975 metų birželio 17-ąją Kaune.

B.Abraitis

Kauno akademinės klinikos

Vytautas RAUBA

Karo lakūnas Vytautas Rauba gimė 1899 metų rugsėjo 9-ąją Pusdešrių kaime, Slavikų valsčiuje. Pirmojo pasaulinio karo metais mokėsi Martyno Yčo gimnazijoje Voroneže. Buvo ne tik geras mokinys, bet ir perspektyvus sportininkas – geras plaukikas, čiuožėjas. Lankė Voronežo šokių mokyklą, kurioje šokdavo kartu su Valerija Dobkevičiūte. Ši šokėjų pora Voroneže buvo pripažinta geriausia. Besimokydamas gimnazijoje, Vytautas jau ir tapė, mėgo komponuoti. Daug kas jam pranašavo dailininko ateitį.

1918 metais grįžo į Lietuvą, o kitų metų sausio 24-ąją savanoriu įstojo į Lietuvos kariuomenę ir buvo nukreiptas į Karo aviacijos mokyklą. Kaip gimnazijoje, taip ir Karo aviacijos mokykloje jis buvo tarp pirmaujančiųjų. 1919-ųjų gruodžio 16-ąją iš 34 Karo aviacijos mokyklą baigusių diplomantų V.Raubai pirmajam buvo suteikta teisė savarankiškai pakilti į Lietuvos padangę. Jis buvo perspektyvus ir drąsus lakūnas. Sukūrė ir Karo aviacijos mokyklos I diplomantų laidos ženklą,

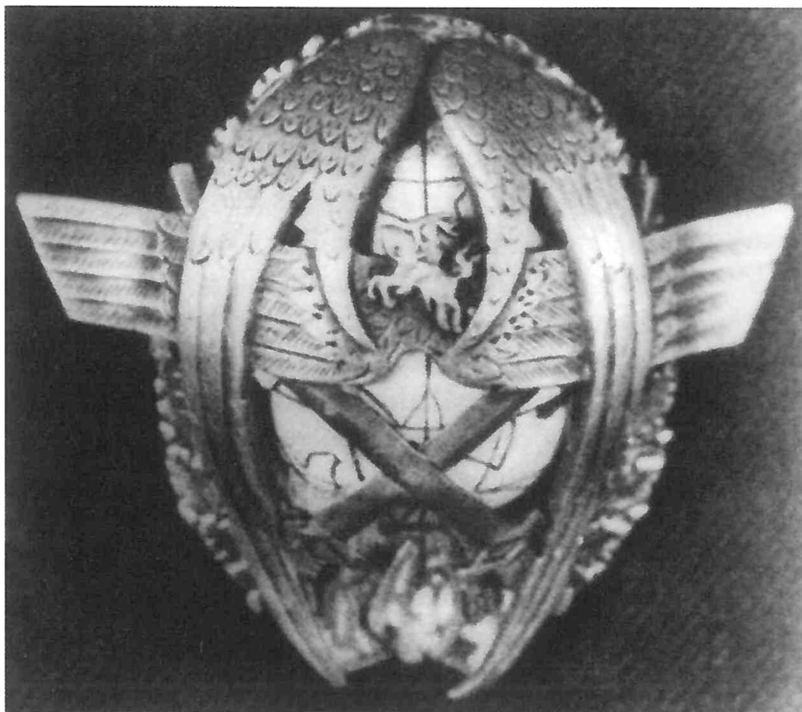
V.Rauba – Voronežo gimnazistas

V.Rauba su lakūnu J.Kumpiu

kurio 34 vienetai buvo pagaminti Vokietijoje. 1920 metų gegužės 12-ąją, vienos treniruotės metu, lėktuvu HALB CL IV imituodamas oro kautynes ir *šaudydamas* priekiniu piloto kulkosvaidžiu, darydamas neleistinai staigius posūkius, leitenantas V.Rauba nesuvaldė lėktuvo ir rėžėsi į žemę. Taip žuvo pirmasis, dar dvidešimt vienerių metų nesulaukęs, karo aviacijos lakūnas leitenantas Vytautas Rauba. Buvo palaidotas Kauno kapinėse. Perlaidotas Kleboniškių kapinėse.

V.Raubos sukurtas Lietuvos karo aviacijos pirmosios laidos diplomantų ženklas

V.Raubos bendražygiai lakūnai 1920 metų gegužės 12-ąją Kauno aerodrome, katastrofos vietoje prie sudužusio lėktuvo. Iš kairės: V.Jablonskis. P.Seltanas, E.Šalkauskas, J.Šalkauskas, instr. P.Hiksas, J.Zauka, A.Gustaitis, instr. O.Rahn, J.Kumpis, Soldatenkovas, J.Dobkevičius, V.Šenbergas

Vladas IŠGANAITIS

V.Išganaitis

Šaulių organizatorius Vladas Išganaitis gimė 1899 metų rugsėjo 15-ąją Jokūbonių kaime, Paežerėlių valsčiuje. 1919 metais savanoriu įstojo į besikuriančią Lietuvos kariuomenę. Baigė mokomąją kuopą. Dalyvavo Nepriklausomybės kovose. Kovėsi su bermontininkais prie Radviliškio, kur jam buvo suteiktas viršilos karinis laipsnis. Kovose su lenkais dalyvavo Valkininkų-Giedraičių bei Suvalkų frontų ruožuose. Pasibaigus Nepriklausomybės kovoms, liko tarnauti kariuomenėje. Vėliau mokėsi Policijos mokykloje Kaune. Dirbo policijoje. Nuo 1920 metų buvo Šaulių sąjungos narys ir nepakeičiamas organizatorius. 1925 metais atvykęs į Griškabūdį suorganizavo 200 šaulių būrį, o netrukus šio darbo ėmėsi Lukšiuose, Plokščiuose, Gelgaudiškyje bei kitose vietovėse. 1937 metais, vadovaujant V.Išganaičiui, Gelgaudiškyje pradėti statyti Šaulių namai, o kitais metais čia jau vyko įvairūs ne tik šaulių, bet ir kitų organizacijų renginiai. Gelgaudiškio šaulių būrys nuolat buvo pasirengęs krašto gynimui.

1944-ųjų vasaros pabaigoje V.Išganaitis su žmona Jadvyga ir dukra Vlada pasitraukė į Vakarus, o dukra Sofija liko Lietuvoje. Atvykęs į Jungtines Amerikos Valstijas, aktyviai reiškėsi lietuvių išeivijos šaulių veikloje, o dukra Sofija, likusi Lietuvoje, ištekėjo už žinomo pedagogo, literatūros tyrinėtojo Rapolo Šaltenio ir išaugino Lietuvai tokius sūnus, kaip dailininkas Arvydas bei rašytojas Saulius Šalteniai.

Vladas Išganaitis mirė 1993 metų rugpjūčio 2-ąją Čikagoje (JAV).

Naidynė, Zanavykų tarpgiriai

Jonas KAUNAS

Mokytojas Jonas Kaunas gimė 1899 metų rugsėjo 24-ąją Murinų kaime, Būblelių valsčiuje. 1918 metais baigė mokytojų kursus Kaune. Mokytojavo Vidugirių (Plokščių vls.), Valenčiūnų (Gelgaudiškio vls.), Pavištyčio pradžios mokyklose. 1925-1927 metais vėl baigė mokytojų kursus ir buvo perkeltas mokytojauti į Kybartus. Čia vedė mokytoją Oną Sidzikauskaitę, kilusią iš Šiaudinės. Kybartuose įsteigė suaugusiųjų kursus, jaunųjų ūkininkų ratelius, veikė Šaulių sąjungoje, jaunalietuvių organizacijoje, rengė jaunimo vakarus, bendradarbiavo „Tautos mokykloje", „Trimite".

1941 metų birželį J.Kauno žmoną su dukra okupantai ištrėmė į Sibirą, kur dukrelė 1942-aisiais mirė badu. Su sūnumi 1944 metais pasitraukė į Vokietiją, mokytojavo lietuvių gimnazijoje, dirbo su skautais, o 1949-aisiais emigravo į JAV, apsigyveno Čikagoje. Aktyviai dalyvavo lietuvių veikloje. 1956 metais žmonai grįžus iš tremties, keletą kartų lankėsi Lietuvoje.

Mirė Jonas Kaunas 1981 metų gruodžio 7 d. Čikagoje.

J.Kaunas

Prie Šešupės...

Vincas DOVYDAITIS

Šaulys, savanoris Vincas Dovydaitis gimė 1899 metų spalio 14-ąją Runkių sodžiuje, Višakio Rūdos parapijoje. Kiek pasimokęs Višakio Rūdos pradžios mokykloje, 1915 metais atvyko į Vilnių ir dirbo „Vilties" ekspedicijoje. 1916-aisiais Kaune įstojo į „Saulės" draugijos gimnazijos II klasę, buvo aktyvus moksleivių ateitininkų organizatorius bei jų spaudos platintojas. Kuriantis Lietuvos kariuomenei, Višakio Rūdos apylinkėse telkė savanorius, veikė Steigiamojo seimo priešrinkiminėje akcijoje, vienas pirmųjų įstojo į besikuriantį šaulių būrį. 1920 metų rudenį iš VII gimnazijos klasės savanoriu išėjo kovoti su lenkais ir vadovavo šaulių būriui, gynusiam Valkininkus. 1920 metų spalio 16-ąją lenkų eskadronui, o vėliau ir pėstininkų būriui nuniokojus Valkininkus, vienas besigindamas nuo puolančių priešų, bažny-

V.Dovydaitis

V.Dovydaitis pašarvotas Runkiuose

čios šventoriuje buvo sužeistas ir atgabentas į Alytaus ligoninę mirė.

Tautosakininkas Jurgis Dovydaitis (1907-2001) mylimo brolio Vinco atminimui paskyrė savo surinktos tautosakos leidinį „Dainos" (1930). Savanoris Vincas Dovydaitis buvo palaidotas Kaune, Karmelitų kapinėse. Šalia jo kapo gulė vis nauji Lietuvos nepriklausomybės gynėjai, lygiomis eilėmis buvo statomi mediniai kryželiai. 1930 metais, baigiant tvarkyti karių kapines, buvo pastatytas paminklas „Žuvome dėl Tėvynės".

Karių kapų pagerbimo tradicija Vėlinių dieną buvo tęsiama ir okupacijos metais. Žmonės būriuodavosi prie mauzoliejaus ir paminklo kariams. Kartais Vasario 16-ąją suplevėsuodavo trispalvė, pasigirsdavo V.Kudirkos „Tautiška giesmė". Visa tai sustiprino okupacinės valdžios užmačias dėl Karmelitų kapinių iškėlimo, sunaikinimo.

Iškilo pavojus ir Vinco Dovydaičio kapui. Tad brolis Pijus Dovydaitis, pasitelkęs sūnėną Joną, sutvarkęs reikiamus dokumentus, ryžosi perkelti Vinco Dovydaičio palaikus į tėviškę – Višakio Rūdos kapines.

Nors daugelis Karmelitų kapinių paminklų buvo sunaikinta, karių kapai valdžios lėšomis buvo perkelti į Aukštuosius Šančius – Kauno karių kapines. Būgštavimai dėl laisvės kovotojų palaikų išniekinimo nepasitvirtino.

Praėjo trys dešimtmečiai. Dovydaičių šeimoje vėl iškilo abejonė: ar atskirti nuo žuvusių ginklo draugų Vinco Dovydaičio palaikai ilgainiui nebus pamiršti? Perlaidojimo iš Višakio Rūdos į Kauno Aukštųjų Šančių karių kapines idėjai pritarė ir Lietuvos šaulių sąjunga. Taip 1990 metų gruodžio 1-ąją, greta kitų kovotojų už Lietuvos laisvę, Kauno karių kapinėse amžinojo poilsio atgulė ir savanoris Vincas Dovydaitis.

V.Dovydaičio perlaidojimas 1990-aisiais. Prie kapo duobės kalba (rankose laiko kepurę) velionio brolis Jurgis Dovydaitis

Kun. Jonas MATUSAS

Istorikas, kunigas Jonas Matusas gimė 1899 metų spalio 26-ąją Vaiguviškių kaime, Plokščių valsčiuje. 1911 metais baigęs Plokščių pradžios mokyklą, vidurinį mokslą ėjo Jurbarko ir Seinų keturklasėse mokyklose bei „Saulės" gimnazijoje Kaune, kurią baigė 1919-aisiais. Dar besimokydamas gimnazijoje, pradėjo bendradarbiauti periodikoje, rašė Lietuvos kultūros istorijos klausimais. Baigęs Vilkaviškio kunigų seminariją, 1924 metų rugpjūčio 31-ąją buvo įšventintas į kunigus. 1924-1930 metais studijavo Lietuvos universitete Teologijos-filosofijos fakultete, 1926-aisiais gavo teologijos licenciato laipsnį, o 1931 metais už disertaciją „Lietuvių rusinimas per pradžios mokyklas" – istorijos daktaro laipsnį. Baigęs aukštąjį mokslą, mokytojavo, buvo Lietuvos katalikų blaivybės draugijos reikalų vedėjas, o nuo 1936 metų pradėjo dirbti Vytauto Didžiojo universitete. Dėstė Lietuvos kultūros istoriją, Lietuvos pajūrio ir Prūsų žemės istoriją.

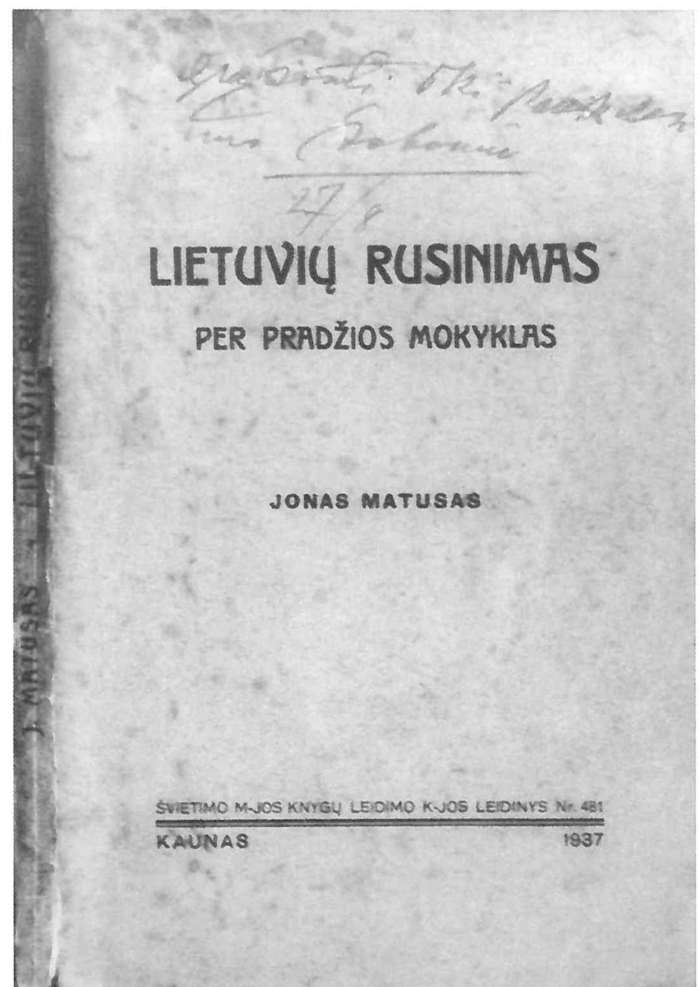
1944 metais pasitraukė į Vakarus. Vokietijoje mokytojavo lietuvių tremtinių gimnazijoje, o 1948-aisiais išvyko į JAV. Iki 1950 metų vokiečių ir prancūzų kalbas dėstė Grand Rapido vyskupijos kunigų seminarijoje, 1950-aisiais persikėlė gyventi į Niujorką ir dirbo įvairiose parapijose pastoracinį darbą. Per savo gyvenimą išleido septyniolika knygų Lietuvos istorijos ir Lietuvos kultūros klausimais.

Kun. Jonas Matusas mirė 1962 metų birželio 26-ąją Niujorke (JAV). Palaidotas Niujorko Švč. Trejybės kapinėse.

J.Matusas

J.Matuso knygos viršelio faksimilė

Stasys BALSYS

Mokytojas Stasys Balsys gimė 1899 metų spalio 26-ąją Stoškų kaime, Žvirgždaičių valsčiuje. 1913 metais pradėjo lankyti Naumiesčio progimnaziją. Ten subūrė pirmosios ateitininkų kuopos branduolį. 1924 metais baigė Vilkaviškio gimnaziją. Įstojo į Kauno universitetą, studijavo Gamtos-matematikos fakultete. 1927-aisiais buvo pakviestas mokytojauti į „Žiburio" gimnaziją Kybartuose, vėliau tapo šios gimnazijos inspektoriumi. Jo rūpesčiu buvo suremontuoti mokyklos pastatai. Aktyviai dalyvavo ateitininkų veikloje, domėjosi sportu.

1944 metais pasitraukė į Vakarus. Nuvykęs į Jungtines Amerikos Valstijas, apsigyveno Brukline (Brooklyn) ir buvo nepakeičiamas lietuvių Apreiškimo parapijos bei kitų tautiškų organizacijų pagalbininkas.

S.Balsys emigracijoje

S.Balsys jaunystės metais

Kun. Justinas JUODAITIS

Prelatas Justinas Juodaitis gimė 1899 metų lapkričio 2-ąją Pavilktinių kaime, Sintautų valsčiuje. 1923 metais baigęs Kunigų seminariją Gižuose ir įšventintas į kunigus, vikaru buvo paskirtas į Aukštąją Panemunę. Įsteigus Telšių kunigų seminariją, 1927 metais buvo pakviestas dėstytoju ir dvasios tėvu. 1931-1933-iaisiais studijas gilino Romoje, Angelicum universitete, kur gavo teologijos daktaro laipsnį.

Grįžęs į Lietuvą, Telšių kunigų seminarijoje toliau dėstė filosofiją ir mistinę teologiją. 1941 metais buvo paskirtas Telšių kunigų seminarijos inspektoriumi, o 1943-iaisiais – rektoriumi. 1946 metais bolševikams suėmus ir ištrėmus vyskupą P.Ramanauską, kunigas J.Juodaitis tapo Telšių vyskupijos valdytoju. Bet tai truko neilgai. 1949 metais okupantų buvo suimtas ir dvylikai metų ištremtas į Sibirą. 1965-aisiais grįžęs į Lietuvą, altaristu buvo Palangoje, Šiauliuose, Šiaulėnuose, Kražiuose. 1965 metais jam buvo suteiktas prelato titulas.

Mirė prel. Justinas Juodaitis 1969 metų vasario 3-iąją Kražiuose. Ten ir palaidotas.

Kun. J.Juodaitis

Kražių bažnyčia

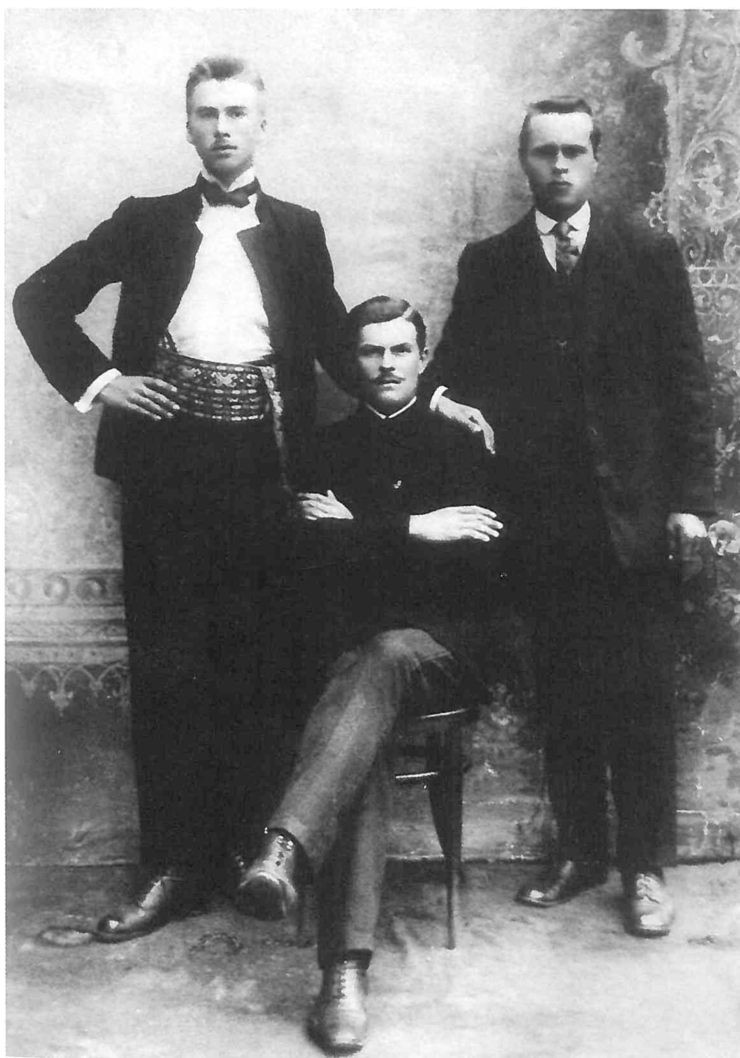

Pranas ŽIEVYS

Mokytojas Pranas Žievys gimė 1899 metais Kuodžių kaime, Sintautų valsčiuje. Baigęs pradžios mokyklą, įstojo į Marijampolės gimnaziją. Buvo aktyvus ateitininkas. Baigęs gimnaziją, dalyvavo 1923 metų Lietuvos gyventojų ir ūkių surašyme. Buvo įstojęs į Kauno universiteto Gamtos-matematikos fakulteto Gamtos skyrių. Paskirtas Kybartų aukštesniosios komercijos mokyklos mokytoju. Dirbdamas Kybartuose, kurį laiką dar buvo ir Kauno universiteto Teisės fakulteto laisvas klausytojas. Kaip *neparankus* tautininkams, perkeltas į Kudirkos Naumiestį, kur dirbo V ir VI skyrių mokytoju. 1940-aisiais – Šakių apskrities pradžios mokyklų inspektorius. 1941-1944 metais mokytojavo Valakbūdyje, vėliau dirbo Sintautų ir Kudirkos Naumiesčio vidurinių mokyklų direktoriumi. Dėl įvairių nesusipratimų su vadovybe, iš direktoriaus pareigų buvo atleistas ir perkeltas dirbti į Vilkaviškio rajono vieną iš pradinių mokyklų. 1962 metais išėjo į pensiją.

Mirė Pranas Žievys 1968 metais. Palaidotas Kybartuose.

Mokytojas P.Žievys su savo bičiuliais

P.Žievys

Antanas JONAITIS

Majoras Antanas Jonaitis gimė 1899 metų lapkričio 19-ąją Norvaišių kaime, Būblelių valsčiuje. Mokėsi Naumiesčio pradžios mokykloje. 1918 metais įstojo į Vilkaviškio gimnaziją, vėliau mokslus tęsė Marijampolės „Žiburio" gimnazijoje. Baigęs šešias klases, 1921-aisiais įstojo į Karo mokyklą, kurią baigė 1923 metais leitenanto laipsniu. Dalyvavo Klaipėdos krašto sukilime. 1928 metais baigė Aukštuosius karo technikos kursus. 1934-aisiais baigė Vytauto Didžiojo aukštąją karo akademiją ir buvo paskirtas į kariuomenės štabą. 1935 metais pakeltas generalinio štabo majoru. Dėstė Kauno technikos mokykloje.

1944 metais pasitraukė į Vakarus. 1950 metais atvyko į JAV ir apsigyveno Klyvlende (Cleveland). Čia atkūrė Karių ramovę ir talkininkavo visuomeninėje lietuvių veikloje.

Mirė mjr. Antanas Jonaitis 1971 metų kovo 25-ąją Klyvlende (JAV).

A.Jonaitis

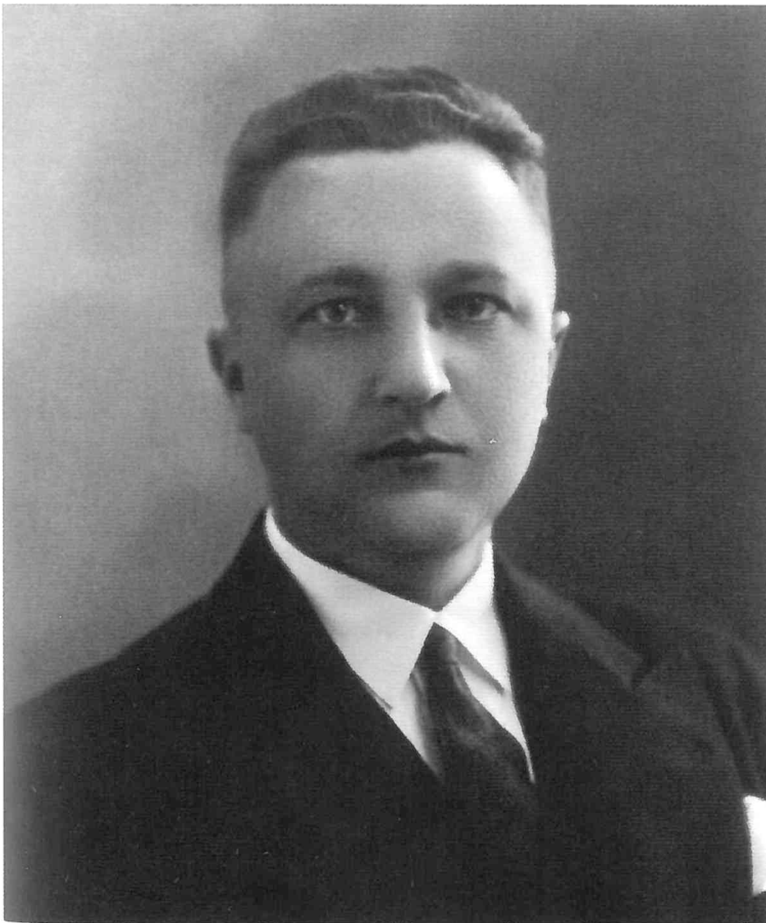
Klaipėdos miesto fragmentas

Vincas MIKUCKAS

Ekonomistas Vincas Mikuckas gimė 1899 metų lapkričio 25-ąją Lekėčiuose, Marijos Povilaitytės-Mikuckienės ir Jono Mikucko pasiturinčių ūkininkų daugiavaikėje šeimoje. Jis buvo vyriausiasis sūnus. Baigęs Lekėčių pradinę mokyklą, gimnaziją lankė Kaune. 1920-aisiais pradėjo dirbti Kauno vandens kelių rajone raštininku, o 1922 metais – Susisiekimo ministerijos kanceliarijos sekretoriaus padėjėju, vėliau – sekretoriumi. 1927-aisiais pradėjo studijuoti Lietuvos universiteto Teisės fakulteto Ekonomikos skyriuje. 1935 metais buvo paskirtas Vyr. geležinkelių direkcijos kanceliarijos viršininku. 1935-aisiais sukūrė šeimą. Vedė Mariją Jakelaitytę iš Kačerginės. Netrukus gimė dukra Aldona (g. 1936). 1939 metais Lietuvai atgavus Vilnių, V.Mikuckas su šeima persikėlė į Lietuvos sostinę ir dirbo Geležinkelio valdybos Eksploatacijos direkcijoje. 1941 metų vasario 20-ąją V.Mikuckas už *kontrrevoliucinę* veiklą darbovietėje buvo suimtas ir įkalintas sunkiųjų darbų kalėjime, kartu su kriminaliniais nusikaltėliais. 1941-ųjų birželio 11-ąją Ypatingojo pasitarimo nuteistas penkeriems metams lagerio ir išgabentas į Uzbekiją. Iš katorgos paleistas 1946-aisiais. Grįžo į Lietuvą. Buvo milicijos priežiūroje ir kas mėnesį turėjo registruotis. Mieste apsigyventi neleido, o gimtinė Lekėčiuose buvo išdraskyta. Tėvai 1945 metais buvo ištremti į Sibirą. V.Mikuckas apsigyveno uošvijoje Kačerginėje. Kaip buvęs politinis kalinys, darbo pagal išsilavinimą negavo. Dirbo Kauno rajkoopsąjungos Zapyškio, Garliavos, Raudondvario vartotojų kooperatyvuose buhalteriu.

Mirė Vincas Mikuckas 1976 metų spalio 16-ąją Kačerginėje. Palaidotas Zapyškio kapinėse.

V.Mikuckas

V.Mikuckas su tėvais – Jonu Mikucku ir Marija Povilaityte-Mikuckiene

Ona KAČIULYTĖ-VAIČIŪNIENĖ

Tautosakos pateikėja Ona Kačiulytė-Vaičiūnienė gimė 1899 metų gruodžio 29-ąją Padainių kaime, Paežerėlių valsčiuje, Marijonos Jomantaitės-Kačiulienės ir Juozo Kačiulio šeimoje. Tėvas buvo apsišvietęs kaimo žmogus, 1922-1924 metų žemės reformos komisijos narys. Artimai bendravo su Žemosios Panemunės klebonu Juozu Skinkiu. Jaunystėje Ona Kačiulytė tarnavo pas daugelį panemunės ūkininkų, dirbo Žemosios Panemunės dvaro virtuvėje. 1925 metais nutekėjo į Gegužius už Jono Vaičiūno. Išaugino tris sūnus – Antaną, Joną, Vincą – ir dukrą Marytę. Visą gyvenimą Ona Vaičiūnienė mėgo dainuoti. Apie 400 dainų 1971-1972 metais įdainavo į magnetofono juostą, kuri saugoma Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto archyve.

Mirė Ona Vaičiūnienė 1981 metų rugpjūčio 16-ąją. Palaidota Ilguvos kapinėse.

O.Vaičiūnienė su dukra Maryte 1974 metų gruodžio 28-ąją

O.Vaičiūnienė su savo sūnumis Jonu (kairėje), Vincu ir Antanu Vaičiūnais Gegužiuose 1974 metų rudenį

Vincas MACEVIČIUS

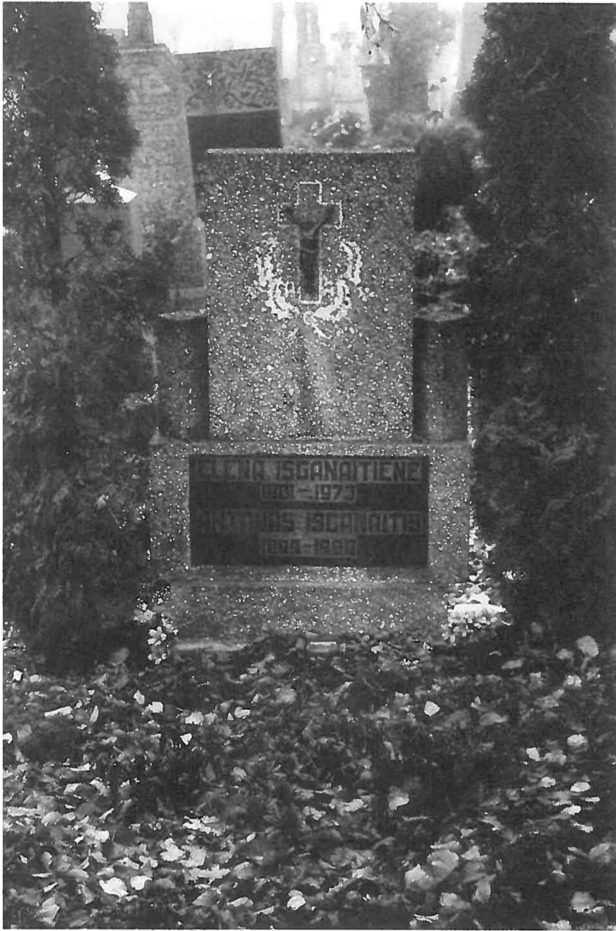
Savanoris Vincas Macevičius gimė 1899 metais Tirmėnų kaime, Lekėčių valsčiuje. 1919 metų sausio 15-ąją savanoriu įstojo į Lietuvos kariuomenę. Pradžioje tarnavo Antrajame pėstininkų pulke, o vėliau perkeltas į atskirą Marijampolės batalioną, iš kurio išaugo Šeštasis pėstininkų pulkas. 1919 metais kautynėse su bolševikais prie Ilūkšto eil. V.Macevičiui ir dar keliems kariams buvo duota užduotis susprogdinti per upelį nutiestą medinį tiltą. Vykdant užduotį ir priartėjus prie pavojingos vietos, dalis karių pabūgo. Tuomet eil. Vincas Macevičius vienas įvykdė vadovybės užduotį. Už tai buvo apdovanotas Vyčio Kryžiaus ordinu. Su bolševikais kovėsi ir prie Dauguvos, su bermontininkais – Radviliškio fronte, o su lenkais – prie Giedraičių. Į atsargą Vincas Macevičius išėjo 1921 metais. Vėliau ūkininkavo Gelgaudiškyje.

V.Macevičius

Lietuvos Nepriklausomybės 10-mečio paminklo atidengimo iškilmės Lekėčiuose 1928 metais

Antanas IŠGANAITIS

Vargonininkas Antanas Išganaitis gimė 1899 metais Antkalniškių kaime, Plokščių valsčiuje. Išmokęs vargonuoti, nuo 1926 iki 1970-ųjų metų, su trumpomis pertraukomis, vargonininkavo Valakbūdžio parapijos bažnyčioje. Baigęs tam tikrus kursus, nuo 1926 iki 1959 metų dirbo ir Valakbūdžio pašte. Priklausė Šaulių sąjungai, su parapijos choru Nepriklausomybės metais dalyvavo dainų šventėse. Buvo neabejotinas kaimo švyturys, stengėsi, kad jo vaikai būtų išsilavinę ir naudingi Lietuvai.

Mirė Antanas Išganaitis 1990 metais. Palaidotas Valakbūdžio kapinėse.

A.Išganaičio kapas Valakbūdžio kapinėse

A.Išganaitis (centre) su Slavikų parapijos choristais ir Valakbūdžio bažnyčios klebonu J.Vasiukevičiumi

Jonas Petras VALAITIS

Verslininkas Jonas Petras Valaitis gimė 1899 metais Pusdešrių kaime, Slavikų valsčiuje. Šiek tiek pasimokęs gimnazijoje, buvo paliktas ūkininkauti, bet potraukio žemės darbams neturėjo. Kurį laiką daraktoriavo Pusdešrių kaimo mokykloje. Pasamdęs ūkvedį, išvyko iš tėviškės ir, kartu su viena firma iš Vakarų, Kaune įkūrė autobusų nuomojimo ir keleivių pervežimo įstaigą. Verslas sekėsi. Didelę laiko dalį praleisdavo Kaune, o žmona su vaikais gyveno ūkyje. Ryšiui su šeima palaikyti iš Valakbūdžio pašto agentūros nusitiesė laidus ir pirmasis Pusdešrių kaime įsivedė telefoną. Dalyvavo visuomeninėje veikloje. Buvo aktyvus šaulys. Vokiečių okupacijos metais pateko į kalėjimą. Buvo nuteistas mirties bausme, bet sušaudymo išvengė. 1944-aisiais artėjant antrajai bolševikų okupacijai, pasitraukė į Vakarus. Tolimesnis likimas nežinomas.

J.P.Valaitis

J.P.Valaitis (pirmas iš kairės) dalyvauja pirmosios autobusų susisiekimo linijos Kaune iškilmėse

Neramus ruduo Piesčių kaime

Juozas SMULKEVIČIUS

Kriminalinės policijos valdininkas Juozas Smulkevičius gimė 1899 metais Šakiuose. 1919-aisiais savanoriu įstojo į besikuriančią Lietuvos kariuomenę. Dalyvavo mūšiuose su Nepriklausomybės priešais. Išėjęs į atsargą, tarnavo Pasienio policijoje. Netrukus sumanus pareigūnas buvo pervestas į Kriminalinę policiją. Tarnaudamas Šiauliuose, 1930-ųjų metų liepos 15-ąją gavo žinią, jog viename miesto bute slapstosi ypač pavojingas iš kalėjimo pabėgęs nusikaltėlis. Pasitelkę daugiau jėgų, pareigūnai apsupo pastatą ir pareikalavo, kad nusikaltėlis pasiduotų. Atsakymo nebuvo. Tuomet kriminalinės policijos valdininkas J.Smulkevičius pravėrė buto duris ir dviem šūviais nusikaltėlio buvo nukautas.

Juozas Smulkevičius palaidotas Šiaulių kapinėse.

J.Smulkevičius

J.Smulkevičiaus kapas senosiose Šiaulių kapinėse

Justinas KUNCAITIS

Pulkininkas leitenantas Justinas Kuncaitis gimė 1900 metų sausio 5-ąją Žaltynų kaime, Būblelių valsčiuje. Mokėsi Marijampolės gimnazijoje, iš kurios 1918-ųjų gruodį išėjo savanoriu į Lietuvos kariuomenę. Baigęs Karo mokyklos I laidą, dalyvavo kovose su Lietuvos nepriklausomybės priešais. Pasibaigus kovoms, buvo pasiųstas į Aukštuosius karininkų kursus. Juos baigęs tapo Aštuntojo pėstininkų pulko vado adjutantu. Vėliau perkeltas į Kauną, paskirtas Karo policijos viršininku. Tapęs majoru, dirbo Vyriausiajame kariuomenės štabe. Kilus lenkų-vokiečių karui, buvo Palangos ir Žagarės internuotų lenkų stovyklų viršininkas. Šias pareigas ėjo iki bolševikų okupacijos. Į atsargą išėjo 1940 metais, turėdamas pulkininko leitenanto karinį laipsnį. 1944-aisiais dirbo Šakių apskrities komendantu.

Pasitraukęs į Vakarus, gyveno Hanau pabėgėlių stovykloje. 1949 metais su šeima emigravo į Australiją, įsikūrė Melburne. Aktyviai dalyvavo lietuvių organizacijų veikloje. Už nepriekaištingą tarnybą Lietuvos kariuomenėje J.Kuncaitis buvo apdovanotas DLK Gedimino ordinu.

Mirė Justinas Kuncaitis 1970 metų lapkričio 18-ąją Melburne (Australija).

Kuncaičių šeima 1936 metais

Plk. ltn. J.Kuncaičio kapas

Koplytstulpio plk. ltn. Justinui Kuncaičiui atminti atidengimo iškilmės jo tėviškėje Žaltynų kaime 2000-aisiais metais. (Autorius Simas Kudirka)

Gamtos paminklas – Didžioji Šilagirio girininkijos pušis

Petras Gustavas PAMATAITIS

Teisės mokslų daktaras Petras Gustavas Pamataitis gimė 1900 metų sausio 18-ąją Kuprių kaime, Kidulių valsčiuje. Nepriklausomybės kovų metais tarnavo Lietuvos kariuomenėje. 1928-aisiais baigė Kauno lietuvių mokytojų profesinės sąjungos suaugusiųjų gimnaziją, o 1932 metais – Vytauto Didžiojo universitete įgijo teisininko diplomą. Nuo 1925-ųjų dirbo Kriminalinės policijos tarnyboje. 1927-1933 metais vadovavo Kriminalinės technikos laboratorijai, buvo jos steigėjas. Nuo 1932-ųjų dirbo Kriminalinės policijos viršininku. Tuo pačiu metu (1932-1940) dėstė kriminalistiką Aukštesniojoje policijos mokykloje. Buvo kriminalistikos žodyno sumanytojas ir redakcinės komisijos narys, bendradarbiavo žurnale „Policija".

1944 metais pasitraukė į Vakarus. Studijas gilino Heidelbergo universitete, kur apgynė teisės mokslų daktaro laipsnį. 1949 metais persikėlė į Jungtines Amerikos Valstijas, apsigyveno Los Angeles. Dalyvavo lietuvių visuomeninėje veikloje. Tolimesnis likimas nežinomas.

P.G.Pamataitis

Lietuvos upių tėvas Nemunas skalauja Zanavykų pakrantes

Justinas MYKOLAITIS

Jaunesnysis puskarininkis Justinas Mykolaitis gimė 1900 metų vasario 3-iąją (kitais duomenimis, 1899 m. lapkričio 11) Viltrakių kaime, Žvirgždaičių valsčiuje. Sužinojęs, kad kuriasi Lietuvos kariuomenė, 1918-ųjų pabaigoje kartu su savo kaimynais išėjo ginti tėvynės. Pirmąjį kovos krikštą gavo ties Žasliais. Už sumanumą ir drąsą šiose kautynėse Just. Mykolaičiui buvo prisegtas atžymos kaspinėlis, kurį vėliau pakeitė Vyčio Kryžiaus ordinas. 1921 metais buvo išleistas į atsargą, bet, sužinojęs apie Klaipėdos krašto sukilimą, 1923-iaisiais išėjo vaduoti uostamiesčio. Gavęs 11 ha žemės Akėčių kaime (Lukšių vls.) pasistatė trobesius, ūkelį apsodino medžiais ir 1928 metais vedė Agnietę Abraitytę iš Tupikų kaimo (Žvirgždaičių vls.). Išaugino du sūnus ir dvi dukras. Antrosios bolševikų okupacijos metais rėmė rezistencinę kovą. Kadangi Akėčių kaime buvo daug stambių ūkininkų, tai Sibiro tremties išvengė.

Mirė Justinas Mykolaitis 1985 metų gegužės 13-ąją. Palaidotas Lukšių kapinėse.

J.Mykolaitis

Vyčio kryžiaus ordininkas J.Mykolaitis (stovi antras iš kairės) tarp kovotojų už Lietuvos nepriklausomybę

J.Mykolaitis (stovi antras iš kairės) su kovos draugais

Marijampolės bataliono kulkosvaidžių komandos 3-iasis būrys. Pirmas iš kairės (guli) J.Mykolaitis

Liucijonas DUMČIUS

Ūkininkas Liucijonas Dumčius gimė 1900 metais (pagal dokumentus, 1893 m.) kovo mėnesį Eiciūnų kaime, Paežerėlių valsčiuje, ūkininkės Elenos Dumčiuvienės (1866-1934) ir mokytojo Petro Dumčiaus (1858-1933) šeimoje. Krikštijant Liucijoną ant savo rankų laikė kalbininkas Jonas Jablonskis. Jaunystėje Liucijonas, kartu su poetu Pranu Lembertu, vaidindavo klojimo teatruose. Suaugęs iš tėvų paveldėjo Eiciūnuose 34 ha ūkį, kuriame sėkmingai ūkininkavo. Iki 1965 metų jo namuose veikė Eiciūnų pradinė mokykla. Jaunystėje įsimylėjo merginą, tarnavusią tėvų ūkyje, su kuria susilaukė pavainikio sūnaus Algirdo Pažerecko. Dėl brolių prieštaravimo negalėjo jos vesti, tad vedė gerokai už save jaunesnę Juliją Paltanavičiūtę iš Višakio Rūdos. Augino dukras Liuciją (g. 1942) ir Eleną (g. 1946). Okupavus Lietuvą sovietams, 1940 metais įsijungė į antibolševikinę

L.Dumčius

Eiciūnų pradinė mokykla, įsikūrusi L.Dumčiaus namuose

pogrindinę organizaciją „Geležinis vilkas". Antrosios bolševikinės okupacijos metais rėmė laisvės kovotojus. 1948 metų gegužės 22-ąją kartu su visa šeima ištremtas į Sibirą. Tremties metu Dumčiams gimė sūnus Petriukas, kuris 1950-ųjų gegužės 21-ąją mirė. Po dešimties metų tremties Dumčiai grįžo į Lietuvą. Šiaip taip prisiregistravo Kauno rajone. L.Dumčius įsidarbino sargu statomoje Kauno HES. Vėliau dirbo Kauno medžio apdirbimo kombinate.

Mirė Liucijonas Dumčius 1975 metų balandžio 22-ąją Kaune. Palaidotas Eigulių kapinėse. Reabilituotas 1988 metais.

au-2

Slaptai

Egz.Nr....

27

I Š V A D A

Kaunas, 1962 m. ~~sausio~~ vasario mėn. " 2 " d.

Komisija prie Kauno miesto DŽDT Vykdomojo Komiteto, sudėtyje: Kauno miesto Vykdomojo Komiteto pirmininkas K.LENGVINAS, LKP Kauno miesto Komiteto sekretorius J.MIKALAUSKAS ir Kauno m. VK Milicijos Valdybos viršininkas J.ABUKAUSKAS, išžiūrėję pareiškimą ir patikrinimo medžiagą pil.DUMČIAUS Liucijono, Petro s., gim. 1893 m., gyv. Kauno m. P.Cvirkos gt.Nr.1 bt.6, kuris prašo leisti gyventiKauno mieste,

R a d o m e:

DUMČIUS Liucijonas, Petro s. su žmona DUMČIENE Jule, dviem dukterimis Liucija, gim. 1942 m. ir Elena, gim.1946 m., iš Šakių rajono Eičiūnų kaimo buvo specnutremtas į Krasnojarsko kraštą kaip buožė - nacionalistinių banditų pagalbininkas, turėjęs 40 ha žemės, išnaudojęs samdomą darbo jėgą. Be to, DUMČIUS L. buvo nacionalistinės organizacijos nariu ir palaikė ryšius su nacionalistiniais banditais.

DUMČIAUS šeima iš specnutremties atleista be teisės gyventi Lietuvos TSR ir be konfiskuoto turto grąžinimo. Nežiūrint į tai, DUMČIUS Liucijonas 1958 m. sugrįžo į Lietuvos TSR ir apsigyveno bei prisiregistravo Kauno rajone, Girstupio kaime. Tais pačiais metais jis įsidarbino Kauno HES"e sargu, o paskutiniu laiku dirba Kauno medžio apdirbimo Kombinate darbininku.

Šiuo metu DUMČIUS nori apsigyventi Kauno mieste su dukterimis. DUMČIAUS, kaip buvusio buožės ir aktyvaus nacionalistų pagalbininko, buvimas Kauno m. yra nepageidautinas, todėl

S I Ū L O M E:

DUMČIUI Liucijonui, Petro s., gim.1893 m.,neleisti gyventi Kauno mieste. Jo dukterims: Liucijai, gim.1942 m.,ir Elenai, gim.1946 m., jokie apribojimai netaikomi kaip nepilnametėms, todėl gyventi Kauno m. nedaryti jokių kliūčių.

K O M I S I J A: /K.LENGVINAS/

/J.MIKALAUSKAS/

/J.ABUKAUSKAS/

Kauno miesto Vykdomojo komiteto komisijos 1962 metų vasario 2-osios slapto rašto faksimilė. Nurodoma, jog Liucijonui Dumčiui negalima leisti gyventi Kaune, o nepilnametėms jo dukroms Liucijai ir Elenai jokių kliūčių nedaryti

Tremtinių vaikai 1948 metais Krasnojarsko krašte, Tabogašete. (L.Dumčiaus vaikai pažymėti taškučiais.) Pirmoje eilėje Liucija laiko tremties metu vagone gimusį broliuką Petriuką, aukščiau – Elenutė

Jonas PRAPUOLENIS

Baldų dailininkas Jonas Prapuolenis gimė 1900 metų kovo 14-ąją Tupikų kaime, Žvirgždaičių valsčiuje. 1919-aisiais, kartu su savo vyresniais broliais Pranu ir Antanu, savanoriais įstojo į besikuriančią Lietuvos kariuomenę. Dalyvavo mūšiuose su Lietuvos nepriklausomybės priešais. Po demobilizacijos baigė Kauno meno mokyklą, o 1934-1935 metais baldų meną studijavo Paryžiuje. 1945-aisiais baigė Kauno taikomosios ir dekoratyvinės dailės institutą. Vėliau dirbo šiame institute (1940-1941, 1944-1948) ir Kauno S.Žuko dailės technikume (1948-1956). Nuo 1930-ųjų metų pradėjo dalyvauti parodose. 1932-aisiais Kaune surengė individualią parodą. Sukūrė apie 150 baldų komplektų. 1936-1937-aisiais metais Paryžiaus pasaulinėje parodoje už svetainės baldų komplektą pelnė aukso medalį. Apipavidalino interjerų, sukūrė gintaro, kaulo, rago suvenyrų, papuošalų.

Mirė Jonas Prapuolenis 1980 metų vasario 28-ąją Kaune.

J.Prapuolenis

Dail. J.Prapuolenio sukurtas baldų komplektas (parodos katalogo viršelio faksimilė)

JONAS PRAPUOLENIS

JONAS PRAPUOLENIS

Vytautas BANAITIS

Teisininkas, pedagogas Vytautas Banaitis gimė 1900 metų gegužės 2-ąją Vaitiekupių kaime, Sintautų valsčiuje. Tai Vasario 16-osios Akto signataro Saliamono Banaičio ir Marijos Pranaitytės-Banaitienės jauniausiasis sūnus, kompozitoriaus Viktoro K.Banaičio brolis. Pradinę mokyklą ir gimnaziją baigė Kaune. 1919-1923 metais savanoriu tarnavo Lietuvos kariuomenėje. 1924-1925 metais studijavo Jungtinėse Amerikos Valstijose, Filadelfijos universitete. Gyveno Filadelfijoje pas savo tetą rašytoją Juliją Pranaitytę (1881-1944), gerai išmoko anglų kalbą. 1927-1940 metais dirbo Vidaus reikalų ministerijoje. 1940-aisiais Vilniaus universitete įgijo teisininko diplomą. Kartu su žmona, „Saulės" gimnazijos matematikos mokytoja Jadvyga Banaitiene (1899-1992), gyveno Kaune. Po Antrojo pasaulinio karo mokė užsienio kalbų įvairiose mokyklose. 1949-1955 metais Vilniaus pedagoginiame institute studijavo anglų kalbą. Nuo 1953-iųjų šią discipliną dėstė Lietuvos žemės ūkio akademijoje.

Mirė Vytautas Banaitis 1980 metų liepos 17-ąją Kaune.

Poilsio valandėlę. Vytautas Banaitis su savo teta rašytoja Julija Pranaityte Atlanto vandenyno pakrantėje (Atlantic City) Jungtinėse Amerikos Valstijose 1925 metais

Jonas JURGILAS

Miškininkas Jonas Jurgilas gimė 1900 metų birželio 14-ąją Vaitiekupių kaime, Sintautų valsčiuje. Besimokydamas Marijampolės gimnazijoje, su kitais savo draugais 1919 metų sausio 16-ąją savanoriu įstojo į besikuriančią Lietuvos kariuomenę ir buvo paskirtas į Antrojo pėstininkų pulko I batalioną. Aukštosios Panemunės rajone J.Jurgilas susitiko ir su savo vyresniuoju broliu Vincu. Broliai karinę tarnybą pradėjo tame pačiame kariniame dalinyje, į kurio sudėtį įėjo ir Marijampolės batalionas, vėliau išaugęs į Šeštąjį pėstininkų pulką. 1919-ųjų gegužės pradžioje Marijampolės batalionas išvyko į frontą kautis su bolševikais. J.Jurgilas fronte visą laiką ėjo skyrininko, o kartais ir būrininko pareigas. Vėliau buvo perkeltas į divizijos štabą. Nors kautynėse dalyvavusiame junginyje ilgai neužsibuvo, bet ne kartą pasižymėjo drąsa ir sumanumu. Už tai pelnė Vyčio Kryžiaus ordiną. Po demobilizacijos Jonas Jurgilas kurį laiką dirbo Jankų girininku, o vėliau ėjo Šimonių miškų urėdo pavaduotojo pareigas.

Antrojo pasaulinio karo pabaigoje dingo be žinios.

J.Jurgilas

Savanoris Jonas Jurgilas

Antanas KYBARTAS

Savanoris Antanas Kybartas gimė 1900 metų birželio 30-ąją Naujųjų Sintautų kaime, Sintautų valsčiuje. Stodamas savanoriu į Lietuvos kariuomenę, atsinešė naujutėlį iš vokiečių įsigytą šautuvą. Pradžioje tarnavo Antrajame pėstininkų pulke, kur ėjo žvalgo pareigas. Nors į žvalgybą kartais išeidavo ir ne visai palankiomis aplinkybėmis, bet vadai žinodavo, kad jis grįš su vertingomis žiniomis. 1921 metų lapkričio 20-ąją buvo perkeltas į Šeštąjį pėstininkų pulką. 1923-iųjų metų vasarį lenkų kareiviai nuolatos pažeidinėjo laisvos zonos statusą ir plėšikavo. Gyventojai paramos kreipdavosi į Lietuvos karius. Žvalgo A.Kybarto suteiktos žinios atvėrė galimybę *pamokyti* plėšikaujančius lenkus. Lietuvių karių operacija pavyko, ir lenkai buvo priversti trauktis.

1923 metų birželio 1-ąją Antanas Kybartas išėjo į atsargą ir apsigyveno Zuikinės kaime, Gelgaudiškio valsčiuje. Tolimesnis likimas nežinomas.

A.Kybartas

Giedraičių kautynės

Pranas POVILAITIS

Vertėjas, literatas Pranas Povilaitis gimė 1900 metų liepos 3-iąją Šunkarių kaime, Slavikų valsčiuje, iškilaus zanavyko, Vinco Kudirkos bičiulio, knygnešio Jono Povilaičio ir jo antrosios žmonos Antaninos Račiūnaitės-Povilaitienės šeimoje. Kunigo Andriaus Povilaičio brolis. 1914-1918 metais mokėsi Vilkaviškyje, Vilniuje, Voroneže ir Marijampolės „Žiburio" gimnazijoje. 1918-aisiais, su kitais ateitininkais, telkė jaunuolius tėvynės gynybai. 1919 metų sausį iš VII klasės savanoriu įstojo į Lietuvos kariuomenę. Baigė Karo mokyklos pirmąją laidą ir išvyko į frontą kautis su bolševikais. Vėliau kovojo su lenkais. Apdovanotas Vyčio Kryžiaus ordinu su kardais. Susirgęs džiova, artilerijos kapitonas P.Povilaitis turėjo pasitraukti iš kariuomenės. (Sovietmečio leidiniuose paminėta, jog tarnyba Lietuvos kariuomenėje jis neva bodėjosi...)

Besigydydamas Vokietijoje, Šveicarijoje, Italijoje, gerai išmoko šių šalių tautų kalbas, o grįžęs į Lietuvą studijavo teisę Vytauto Didžiojo universitete, kurį baigė 1936 metais. Literatūriniais klausimais bendradarbiavo „Ateityje", „Ryte", „Židinyje",

P.Povilaitis

P.Povilaičio verstų į lietuvių kalbą knygų viršelių faksimilė

„Naujojoje Romuvoje", „XX amžiuje" ir kituose leidiniuose. Vertė užsienio šalių rašytojų kūrinius ir leido jų knygas. Apsigyvenęs Jūrės geležinkelio stoties gyvenvietėje savo nuosavame name, kuriame visą gyvenimą dirbo literatūrinį darbą. Iš vokiečių, prancūzų, italų, rusų kalbų išvertė A.Daudet „Laiškus iš mano malūno" (1930), „Taraskono Tartareną Alpėse" (1937), M.Barreso „Sodą prie Oronto" (1934), V.Hugo „Vargdienius" (1935-1936), A.Munthes „San Michele knygą" (1937), „Knygą apie žmones ir žvėris" (1940), A. Fogazzaro „Senovinį pasaulėlį" (1939), F.Dostojevskio „Idiotą" (1939), M. Šolochovo „Tykųjį Doną" (1945-1947), M.Gorkio „Artamonovus" (1948), „Klimo Samgino gyvenimą" (1950-1951), L.Tolstojaus „Aną Kareniną" (1955), A.Gerceno „Praeitį ir godas" (1958), L.Wolfo, B.Franko, L.Leonovo, A.Moravijos ir kitų rašytojų prozos kūrinių. Parašė straipsnių apie meninį vertimą.

Mirė Pranas Povilaitis 1958 metų birželio 19-ąją Druskininkuose. Palaidotas Kauno Petrašiūnų kapinėse.

Vyčio Kryžiaus ordininkas P.Povilaitis 1920 metais

Karo mokyklos pirmosios laidos kariūnai 1919 metais. Pirmasis iš dešinės (sėdi) P.Povilaitis

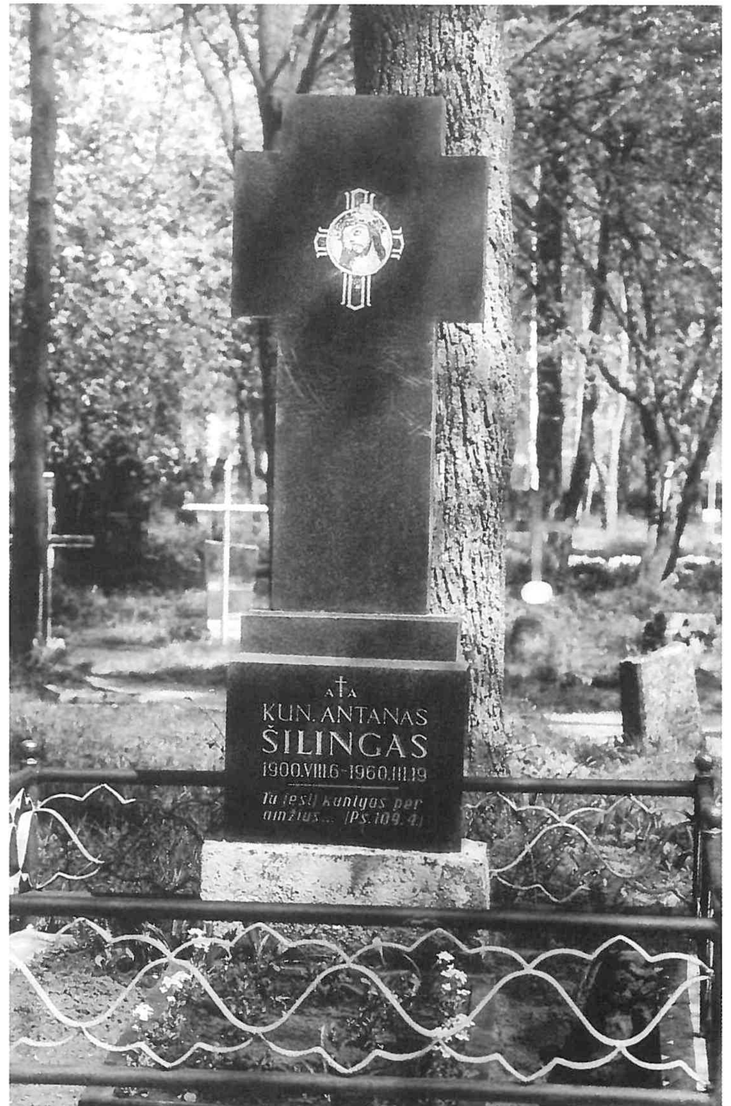
Kun. Antanas ŠILINGAS

Kunigas Antanas Šilingas gimė 1900 metų rugpjūčio 6-ąją Vinkšnupių kaime, Griškabūdžio valsčiuje. Baigęs Vilkaviškio kunigų seminariją, kunigu įšventintas 1923 metų rugpjūčio 12-ąją. Teologijos studijas gilino Lietuvos universitete. 1925-1926 metais buvo Lietuvos kariuomenės technikos dalių kapelionas. Baigęs universitetą, dirbo Suvalkų Kalvarijos parapijos vikaru ir vidurinės mokyklos kapelionu, nuo 1930 metų – Vilkaviškio parapijos vikaras, Kurijos sekretorius ir Vyskupijos tribunolo notaras. Dirbdamas Vilkaviškyje, pastatė 900 vietų salę su moderniu kino įrenginiu, susirinkimams skirtomis patalpomis ir jaunimo skaitykla. Nuo 1940 metų kun. A.Šilingas – Liudvinavo klebonas. Vokiečių okupacijos metu, dėl kažkieno parapijos trobesiuose palikto ginklo, buvo areštuotas ir nuteistas mirti, tačiau susiklosčius palankioms aplinkybėms išliko gyvas. Antrosios bolševikų okupacijos metais ištremtas į Sibirą. Į Lietuvą be sveikatos grįžo tik 1956 metais ir iki mirties rezidavo Prienuose. Buvo aktyvus katalikiškosios spaudos bendradarbis. 1936-aisiais „Tiesos kelyje" išspausdino savo pamokslų. Atskirais leidiniais išleisti „Septyni Kristaus žodžiai" (1937), „Laimink, Dieve, šiuos namus" (1940).

Mirė kun. Antanas Šilingas 1960 metų kovo 17-ąją (antkapiniame paminkle įrašyta kovo 19 d.). Palaidotas Prienų kapinėse.

Kun. A.Šilingas

Kun. A.Šilingo kapas Prienų kapinėse

Jonas DĖDINAS

Miškininkas Jonas Dėdinas gimė 1900 metų lapkričio 2-ąją Vaitiekupių kaime, Sintautų valsčiuje. Baigė Marijampolės gimnazijos šešias klases, o 1924-aisiais – Dotnuvos žemės ūkio technikumo Miškininkystės skyrių. Besimokydamas Dotnuvoje, dalyvavo Klaipėdos krašto sukilime. 1924-1926 metais dirbo Telšių ir Pajūrio miškų urėdų pavaduotoju, 1927-1930-aisiais – Seinų miškų urėdo pavaduotoju. 1930-1938 metais – Jūrės miškų urėdo pavaduotojas, 1938-1940 metais – antros eilės miškų urėdas. „Mūsų girių" bendradarbis. Apdovanotas LDK Gedimino III laipsnio ordinu. Artėjant antrajai bolševikų okupacijai, 1944 metais pasitraukė į Vakarus. 1951-aisiais atvyko į JAV. Tolimesnis likimas nežinomas.

Jūrės urėdas J.Dėdinas

Giria, giria, tu žalioji...

Abdonas RINKEVIČIUS

Abdonas Rinkevičius gimė 1900 metų rugpjūčio 14-ąją Lekėčiuose. 1919-ųjų sausio 13-ąją savanoriu pradėjo tarnauti Lietuvos kariuomenės Antrajame pėstininkų pulke. Pirmasis šio pulko batalionas, dislokuotas Aukštojoje Panemunėje, vėliau buvo performuotas į Marijampolės batalioną, iš kurio išaugo Šeštasis pėstininkų pulkas. Šiame pulke tarnavo nemažai zanavykų: lekėtiškiai Vyčio Kryžiaus ordininkai broliai Stasys ir Jonas Kerušauskai, net dviejų Vyčio Kryžiaus ordinų kavalieriai Antanas Šukys ir Antanas Baziliauskas. A.Rinkevičiui 1919-aisiais teko kovoti su bolševikais ties Žasliais, o su bermontininkais – ties Radviliškiu. Sužeidus bataliono raštininką, jis perėmė šias pareigas. 1920 metų vasarį Aukštojoje Panemunėje buvo išprovokuotas kariškių maištas. Iškilo pavojus ne tik kariuomenei, bet ir jaunai valstybei. Jausdamas pavojų Lietuvai, A.Rinkevičius paliko raštinę kitam kareiviui, o pats ėmėsi ginklo ir stojo į kautynes prieš suklaidintus sukilėlius. Vyčio Kryžiaus ordino apdovanojimo lape apie tai rašoma: *1920 m. vasario 22-23 d. sukilimo metu A.Panemunėje raštininkas Abdonas Rinkevičius, palikęs raštinę kitam, savanoriu išėjo į kautynes. Suradęs savo kuopos pozicijas, narsiai kovojo su sukilėliais. Kada kuopa pradėjo pulti, visus drąsino ir griežtai elgėsi, malšindamas sukilėlius.* 1920 metais buvo pakeltas jaunesniuoju puskarininkiu. Į atsargą išėjo 1921-ųjų gruodžio 10-ąją. Apsigyveno Lekėčiuose. Ūkininkavo, dalyvavo visuomeninėje veikloje.

Mirė Abdonas Rinkevičius 1991 metų sausio 14-ąją. Palaidotas Lekėčių kapinėse.

A.Rinkevičius

A.Rinkevičiaus apdovanojimų knygelės faksimilė

— 5 —

Pavardė ir vardas Rinkevičius Abdonas.

e) dalyvavimas karuose ir kautynėse: 1919 - 1920 m. su bolševikais, [illegible] ir sukilėliais

f) karinės dovanos: Apdovanotas „Vyties Kryžiumi" I-os rūšies 3-jo laipsnio 1919 m. Apdovanotas Savanorių medal. liud. nr. 622/ iš 1931.I.22 d.

g) sužeidimai: Nebuvo

h) kiek darbingumo % nustojo eidamas aktyvę karo tarnybą

Antanas KUČAS-KUČINSKAS

Istorikas Antanas Kučas-Kučinskas gimė 1900 metų spalio 14-ąją Juškų kaime, Lekėčių valsčiuje. Baigęs Marijampolės Rygiškių Jono gimnaziją, studijavo istoriją Kauno, Grenoblio ir Nancy universitetuose. 1927-1939 metais Marijampolės marijonų gimnazijos ir Mokytojų seminarijos dėstytojas. 1939-1940 metais – Šiaulių berniukų gimnazijos direktorius, Kauno V gimnazijos mokytojas, IV gimnazijos direktorius. 1943-iųjų kovo 16-ąją vokiečių gestapo suimtas ir išgabentas į Štuthofo koncentracijos stovyklą. 1945 metais išlaisvintas. Gyveno Varšuvoje, vėliau Paryžiuje.

1946 metų rudenį atvyko į JAV ir nuo 1947-ųjų pradėjo dėstyti Scrantono universitete. 1967 metais tapo profesoriumi. Visą laiką aktyviai bendradarbiavo spaudoje. Parašė disertacinę monografiją „Kęstutis" (1938, antrasis leidimas – 1989), „Žalgirio mūšis. Vytautas Didysis" (1930).

Mirė prof. dr. Antanas Kučas-Kučinskas 1988 metų balandžio 30-ąją Putname (JAV).

A.Kučas-Kučinskas

Juškų kaimas 1994 metų vasarą

Vincas PREIKŠA

Stalius Vincas Preikša gimė 1900 metų spalio 15-ąją Virbalio parapijoje. Tėvai buvo mažažemiai valstiečiai. 1919 metų pradžioje savanoriu įstojo į besikuriančią Lietuvos kariuomenę. Dalyvavo kovose su lenkais, tačiau nesėkmingai. Viename mūšyje pateko į nelaisvę, kurioje išbuvo devynis mėnesius. Teko badauti. Iš nelaisvės grįžo sirgdamas. Kaip savanoris gavo keletą hektarų žemės, bet jos nedirbo. Griškabūdyje nusipirko seną namą ir išmoko staliaus amato. 1926 metais vedė vietinę zanavykę Marcelę Gerdžiūnaitę. Šeimoje užaugo penki vaikai: keturi sūnūs ir viena dukra. Sūnus Juozas Preikšas tapo vyskupu.

Staliaus amato nemetė iki pat mirties. Buvo uolus Griškabūdžio bažnyčios choro giesmininkas, giliai tikintis, sąmoningas patriotas.

Mirė Vincas Preikša 1983 metų rugpjūčio 29-ąją. Palaidotas Griškabūdžio parapijos kapinėse.

V.Preikša

Marcelės ir Vinco Preikšų auksinės vestuvės

Kun. Antanas KEBLAITIS

Kunigas Antanas Keblaitis gimė 1900 metų spalio 25-ąją Naumiesčio parapijoje. Į kunigus įšventintas 1923 metų spalio 28-ąją. Buvo Pirmojo pėstininkų pulko, dislokuoto Ukmergėje, kapelionas. 1939-aisiais kartu su pulku žygiavo į Vilnių. Aušros Vartuose kariams laikė pamaldas. Buvo 1924 metais susikūrusios dr. V.Kudirkos paminklui statyti draugijos narys. 1941-1946 metais klebonavo Kapčiamiestyje. Čia, už šventoriaus, pastatė laikiną bažnyčią. Bendravo su Baltarusijos kunigais. 1946-aisiais kun. Antanas Keblaitis buvo areštuotas ir įkalintas Archangelsko kalėjime. Grįžęs į Lietuvą, kurį laiką klebonavo Sintautuose.

Kun. Antanas Keblaitis mirė 1965 metų liepos 31-ąją Balbieriškyje, svečiuodamasis pas šios parapijos kleboną B.Baliukonį. Palaidotas Kudirkos Naumiesčio kapinėse.

Kun. A.Keblaitis

Paminklo dr. Vincui Kudirkai atidengimo ir Kudirkos Naumiesčio pavadinimo suteikimo miesteliui iškilmės 1934 metais

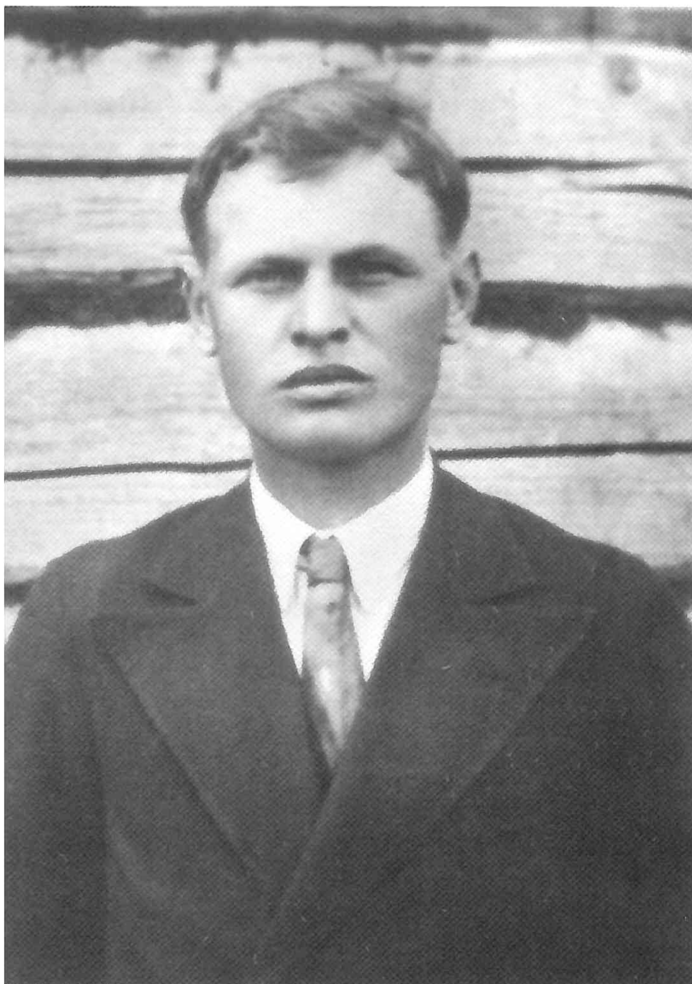

Pranas GLUODAS

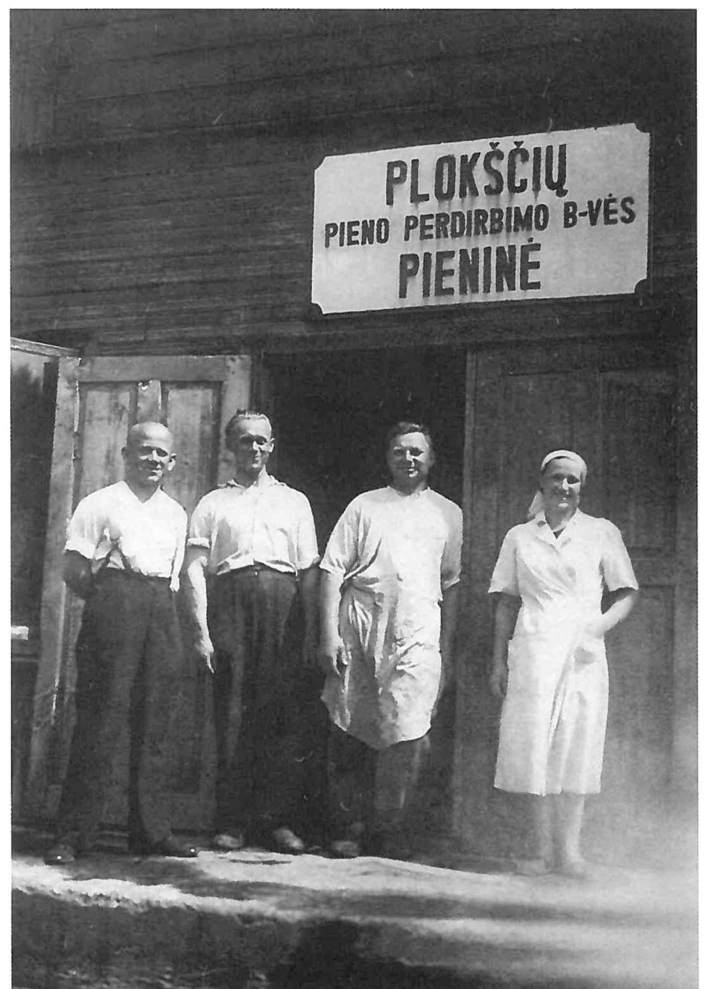
Kooperatininkas, verslininkas, visuomenininkas Pranas Gluodas gimė 1900 metų lapkričio 19-ąją Buižių kaime, Plokščių valsčiuje. Plokščiuose organizavo Lietuvos jaunimo sąjungos skyrių, įsteigė Vartotojų kooperatyvą, Pieno perdirbimo bendrovę, kuriai ir vadovavo. Iki 1942 metų buvo Plokščių bankelio pirmininkas. 1919-1936 metais priklausė Liaudininkų partijai, o 1933-1936-ųjų laikotarpiu buvo vienas šios partijos vadovų.

Pranas Gluodas žuvo nuo vokiškųjų okupantų rankos 1942 metų liepos mėnesį prie Šakių.

P.Gluodas

Plokščių pieninės darbuotojai 1936 metų balandį

Pranas ZENKEVIČIUS

Visuomenininkas Pranas Zenkevičius gimė 1900 metų lapkričio 22-ąją Kryklių kaime, Būblelių valsčiuje. Pirmojo pasaulinio karo metais šeimai pasitraukus iš Lietuvos, mokėsi Voronežo lietuvių gimnazijoje. Grįžęs į tėvynę, tarnavo Lietuvos kariuomenėje. Turėjo karininko laipsnį. Vėliau dirbo Pasienio policijos viršininku. Laisvalaikio metu Alytaus mėgėjų teatre režisuodavo spektaklius. Antrojo pasaulinio karo pabaigoje pasitraukė į Vakarus. Vėliau emigravo į Australiją. Visur ir visada sielojosi dėl tėvynės reikalų, o be jo pagalbos ar patarimų neapsieidavo jokie tautiniai renginiai. Jis buvo renkamas Geelongo lietuvių apylinkės valdybos pirmininku, dvejus metus ėjo Kultūros fondo Geelongo skyriaus pirmininko pareigas. Tremtyje režisavo „Sekminių vainiką", platino lietuvišką periodinę spaudą, knygas.

1960 metų rugsėjo 9-ąją eismo nelaimės metu Pranas Zenkevičius buvo sunkiai sužeistas, o rugsėjo 15-ąją mirė. Palaidotas East Geelong kapinėse, dalyvaujant beveik visiems šios lietuvių kolonijos nariams.

Kudirkos Naumiesčio šaulių choras

Karininkas Jurgis Sidaravičius gimė 1900 metų lapkričio 27-ąją Liepalotų kaime, Lukšių valsčiuje. Mokėsi Marijampolės gimnazijoje. Aktyviai dalyvavo ateitininkų ir pavasarininkų organizacijose. 1919-ųjų sausio 27-ąją savanoriu įstojo į besikuriančią Lietuvos kariuomenę ir buvo nukreiptas į Karo mokyklą. 1919 metų liepos 6-ąją, baigęs Karo mokyklos pirmąją laidą, buvo paskirtas į Pirmąjį pėstininkų pulką, kuris tuomet kovėsi su bolševikais. Rugpjūčio 24 dienos ankstyvą rytą lietuviai pradėjo pulti, siekdami, kad bolševikai galutinai būtų išvaryti iš Lietuvos žemės. Pirmąją Zarasų kautynių dieną, saulei tekant virš Balčių kalvų (šiek tiek už Antalieptės), nuo bolševikų paleistos kulkos, kuopos vadavietėje žuvo pirmasis Karo mokyklos diplomantas Jurgis Sidaravičius. Palaidotas Daugailių kapinėse, o karžygio žuvimo vietoje buvo pastatytas granitinis kryžius, kurio okupantai nenugriovė.

Karininkai, žuvusieji už Lietuvos laisvę

Vyčio Kryžiaus ordininkas (po mirties) J.Sidaravičius

J.Sidaravičiaus kapas Daugailių kapinėse

Paminklas ltn. J.Sidaravičiaus žuvimo vietoje, 1999 metai

Panevėžio zanavykai padeda vainiką ant žuvusio didvyrio kapo

Saliutas didvyrio garbei. J.Sidaravičiaus 75-ųjų žūties metinių minėjimas

Jurgio Sidaravičiaus artimieji Daugailiuose prie didvyrio kapo

Balčių dvaro likučiai. 1919-aisiais čia vyko kautynės su bolševikais

Lietuvos Karpatai, kuriuose 1919 metų rugpjūčio 24-ąją žuvo J.Sidaravičius

Paminklas J.Sidaravičiaus žūties vietoje, pastatytas Baltrušių šaulių

Kazys BERTULIS

Savanoris Kazys Bertulis gimė 1900 metais Lekėčių valsčiuje. Prasidėjus Lietuvos kariuomenės kūrimui, su Zizų kaimo jaunuoliu Vladu Zizu, kuris 1920-aisiais žuvo fronte, savanoriais pradėjo tarnauti kariuomenėje. Kaip ir kiti lekėtiškiai, kovėsi savęs negailėdamas. Apdovanojimo Vyčio Kryžiaus ordinu lape 1920 metais apie K.Bertulį rašoma: *Lapkričio mėn. 14 d. žvalgybos metu Kretos-Guros ir Jatelionių km. rajone 3 p. D.L.K. Vytauto p. žvalgai apsupo Kretos-Guros kaimą, kur buvo lenkų užtvara. Puskar. mokyklos viršila Liudas Dambrauskas ir eil. Kazys Bertulis pirmieji įšoko į trobą, iš kur šaudė 16 lenkų, nenorėjusių pasiduoti. Šis jų žygis patraukė ir kitus kareivius, ir tuo būdu paimta į nelaisvę lenkų užtvara. Už narsumą abu apdovanoti Vyties kryžiumi.*

1945 metais Kazį Bertulį apdraskė pasiutęs vilkas. Netrukus jis mirė. Palaidotas Raseinių kapinėse.

K.Bertulis

Lekėčių krašto savanoriai, tarp kurių ir K.Bertulis. Centre – ltn. Bernardas Tamulaitis

Pranas STELMOKAS

Karo lakūnas Pranas Stelmokas gimė 1900 metų gruodžio 12-ąją Meištų kaime, Būblelių valsčiuje. Mokėsi Naumiesčio pradžios mokykloje. Prasidėjus Pirmajam pasauliniam karui, pasitraukė į Rusiją. Voroneže mokėsi „Saulės" mokytojų kursuose, vėliau Martyno Yčo lietuvių gimnazijoje baigė šešias klases. Grįžęs į Lietuvą, 1919-ųjų liepos 31-ąją įstojo į Lietuvos kariuomenę, o jau gruodžio 16-ąją, baigęs Karo mokyklos antrąją laidą, gavo leitenanto laipsnį. 1920 metais Rygoje baigė tankistų kursus, tačiau 1921-ųjų metų sausį pradėjo tarnauti aviacijoje. Pirmąjį savarankišką skrydį atliko 1922 metų liepos 12-ąją. Tarnavo 2-ojoje eskadrilėje. 1923 metų birželio 20-ąją Kauno aerodrome lėktuvu „Ansaldo SVA-10" išskrido lavintis rikiuotėje. Kylant sustojo variklis, lėktuvas pateko į suktuką ir sudužo. Lakūnas P.Stelmokas žuvo. Kartu skridęs kareivis mechanikas Kačanauskas liko gyvas.

Lakūnas Pranas Stelmokas perlaidotas Eigulių kapinėse.

Ltn. P.Stelmoko kapas Eigulių kapinėse

Mokomieji lėktuvai Kauno aerodrome 1919 metų vasarą

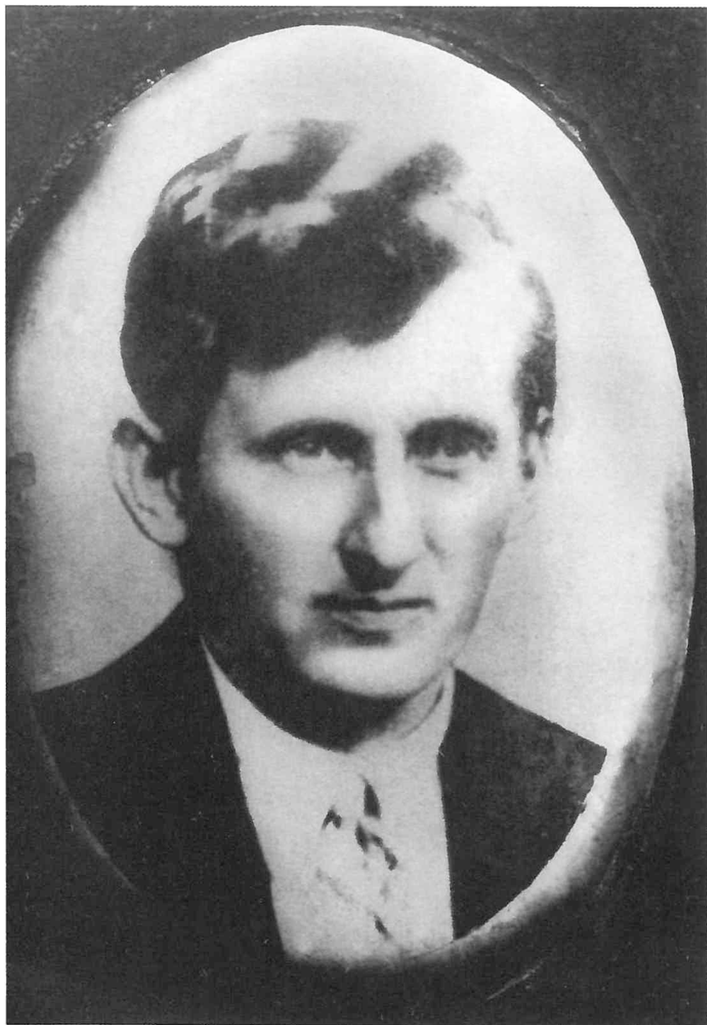

Juozas DAMIJONAITIS

Mokytojas Juozas Damijonaitis gimė 1900 metais. Dirbo Lekėčių pradinės mokyklos vedėju. Buvo aktyvus visuomenininkas, didelis gamtos mylėtojas, tad ir savo auklėtiniams diegė tėvynės bei gamtos meilę. Kiekvienais metais organizuodavo medelių sodinimo šventes, o 1941-aisiais talkininkavo miškininkams sodinant pušaites Liekės pakrantėse prie Zizų kaimo bei dvarininko Antano Igno Darevskio-Veryhos nederlingoje žemėje. 1941 metų birželio 14-ąją okupantai mokytoją kartu su šeima ištrėmė į Sibirą. Jau Pilviškių geležinkelio stotyje nuo šeimos buvo atskirtas, įkalintas Rešiotų lageryje (Krasnojarsko kr.). Po dešimties metų kalinimo, 1951-aisiais, buvo ištremtas į Karagandą (Kazachija). Į Lietuvą grįžo 1960 metais. Apsigyveno Ežerėlyje (Kauno r.). Dirbo sargu.

Mirė mokytojas Juozas Damijonaitis 1976 metais. Palaidotas Zapyškio kapinėse.

J.Damijonaitis

J.Damijonaičio kapas Zapyškio kapinėse

Vincas DUNDULIS

Mokytojas Vincas Dundulis gimė 1900 metais Lekėčiuose. Baigęs pedagoginius mokslus, dirbo Griškabūdžio pradinės mokyklos mokytoju. Pasižymėjo organizaciniais gabumais. Paskirtas Barzdų pradinės mokyklos vedėju, vadovavo įvairioms jaunimo organizacijoms. 1941 metų birželio 14-ąją okupantai iš Lietuvos į Sibirą ištrėmė 1395 mokytojus. Tarp jų buvo ir zanavykas, Barzdų pradinės mokyklos vedėjas V.Dundulis. Įkalintas viename Krasnojarsko srities kalėjime, 1942 metais jis žuvo.

Tokio paties likimo sulaukė ir mokytojo Vinco Dundulio jaunesnysis brolis inž. Jonas Dundulis, kuris kartu su šeima 1941-aisiais buvo ištremtas iš Lietuvos ir okupantų nukankintas Rešiotų lageryje 1942 metais.

Mokytojo V.Dundulio tėvų kapai Lekėčių kapinėse

V.Dundulis

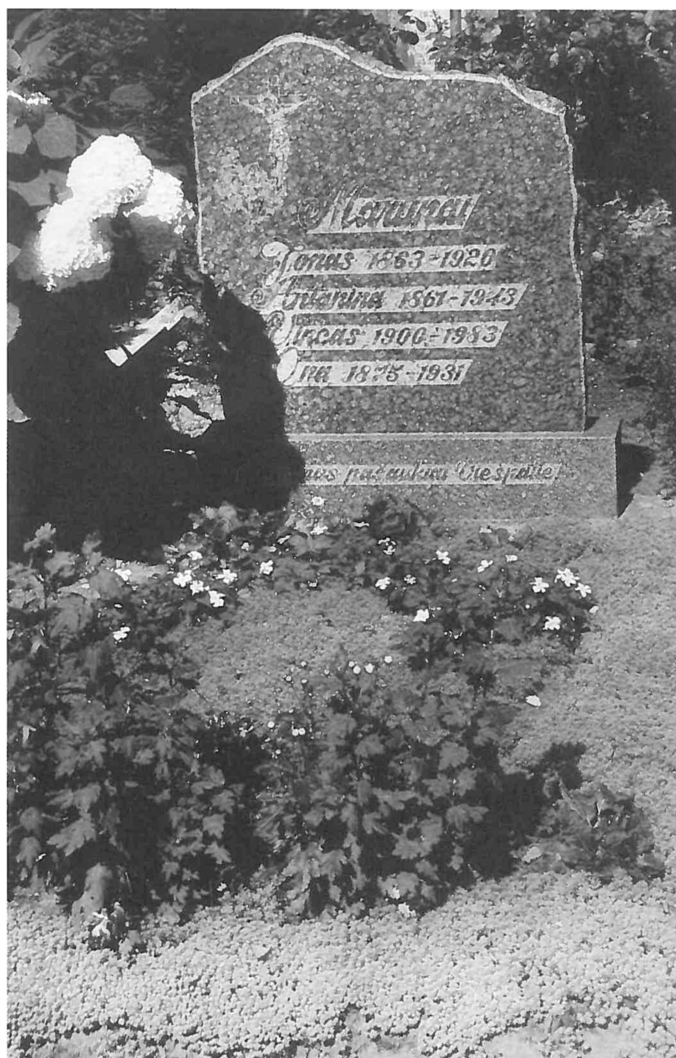
Vargonininkas Vincas Marūnas gimė 1900 metais Katinų kaime, Jankų valsčiuje. Jo senelis išsikirto girios ir tapo trimargiu *sakuotnugariu*. Vincukas mokėsi pas kaimo daraktorių. Vaikas mėgo muziką. Tėvas taip pat buvo muzikalus ir namuose turėjo klarnetą. Motina Antanina Palubinskaitė-Marūnienė ir tėvas Jonas Marūnas norėjo, kad jų sūnus taptų vargonininku. Prasidėjus karui, apie mokslus nebuvo kada galvoti, o 1919-aisiais Vincas savanoriu išėjo į Lietuvos kariuomenę. Prasilavinęs jaunuolis pateko į mokomąją kuopą, kurią baigęs tapo puskarininkiu. Kaip savanoris žemės negavo, nes viename mūšyje savavališkai pakėlė atakon savo skyriaus vyrus, prarado visą skyrių bei ginklus, atsidūrė Lietuvos kalėjime. Tik prof. Prano Dovydaičio dėka buvo paleistas. Vargonuoti mokėsi Višakio Rūdoje ir Paluobiuose. Vargonininkavo Zapyškyje, bet susipykęs su klebonu, gavo *vilko bilietą*.

1940 metais okupantų suimtas ir uždarytas Kauno sunkiųjų darbų kalėjime. 1941-aisiais traukiantis rusams, buvo varomi ir kaliniai. Varant per Červenės giria, čekistų kulkosvaidžiai prapliupo kryžmine ugnimi. Vincas krito ant žemės. Jį prislėgė nušautų ir sužeistų žmonių kūnai. Pradėjus temti, išlindo iš lavonų krūvos ir pasislėpė girioje. Karo metais V.Marūnas dirbo Kaune. Vėliau dešimt metų vargonininkavo Višakio Rūdoje. Pablogėjus sveikatai, apsigyveno Jūrėje.

Mirė Vincas Marūnas 1983 metais Jūrėje. Palaidotas Višakio Rūdos kapinėse.

V.Marūnas

V.Marūno kapas Višakio Rūdos kapinėse

Juozas SNIEČKUS

Miškininkas Juozas Sniečkus gimė apie 1900-uosius Būbleliuose, septynių vaikų šeimoje. 1914-aisiais mirė tėvas. 1915 metais motina su visa šeima atsidūrė Voroneže ir tik 1918-aisiais grįžo į Lietuvą. Juozas savanoriu įstojo į besikuriančią Lietuvos kariuomenę. Išėjęs į atsargą, 1924 metų rudenį pradėjo studijuoti Dotnuvos žemės ūkio akademijoje miškininkystę. Gavo miškininko diplomą. Baigęs mokslus, visą laiką dirbo miškų žinyboje. Ilgiausiai išbuvo Baisiogalos miškų urėdijos urėdu. 1940-1944 metais – Jūrės miškų urėdas.

1944 metų rugpjūčio 2-ąją pasitraukė į Vokietiją. Po karo apsigyveno Hanau pabėgėlių stovykloje. Susidarius palankioms aplinkybėms, J.Sniečkus išvyko į Jungtines Amerikos Valstijas. Būdamas santūrus, nestojo į jokias visuomenines politines organizacijas. Išeivijoje nesidomėjo net ir miškininkų veikla. Tolimesnis likimas nežinomas.

Pavasarėjantis Rūdšilis

Petras MATULAITIS

Lietuvos nepriklausomybės kovų savanoris, publicistas Petras Matulaitis gimė 1900-aisiais metais Norvaišų kaime, Būblelių valsčiuje. Tarnavo Kauno komendantūros kuopoje. 1937 metais parašė atsiminimų knygą „Savanorių žygiai".

Kudirkos Naumiesčio pavasarininkų suvažiavimas

Norbertas MIKUCKAS-ŽEMUKAS

Laisvės kovotojas Norbertas Mikuckas-Žemukas gimė 1900 metais Lekėčiuose (Mikuckų kaimelyje), pasiturinčio ūkininko daugiavaikėje šeimoje. Kai Norbertas Paryžiuje baigė Lekėčių pradinę mokyklą, prasidėjo Pirmasis pasaulinis karas. Dėl to jis liko tėviškėje ir padėjo tėvams ūkio darbuose. Atlikęs karinę prievolę Lietuvos kariuomenėje, dirbo eiguliu Zanavykų giriose. Antrosios bolševikų okupacijos metais tarnauti okupantams atsisakė. 1945-aisiais įstojo į laisvės kovotojų gretas. 1945 metų rugpjūčio 30-ąją į Sibirą buvo ištremti jo tėvai. Tėvas Jonas Mikuckas netrukus tremtyje mirė. Bemaž po ketverių kovos metų, 1949-ųjų kovo 14-ąją, slėptuvė, kurioje slėpėsi N.Mikuckas ir dar keturi laisvės kovotojai, buvo apsupta stribų ir NKVD kariuomenės. Laisvės kovotojai, pajutę, jog atsidūrė beviltiškoje padėtyje, sudeginę dokumentus, nusišovė.

N.Mikuckas-Žemukas

Zanavykų tarpgiris prie Girinių Šunkarių, kur dažnai lankydavosi N.Mikuckas, nebetoli nuo šios vietos jis ir žuvo

Kiekvienas grūdas rankomis sušildytas...

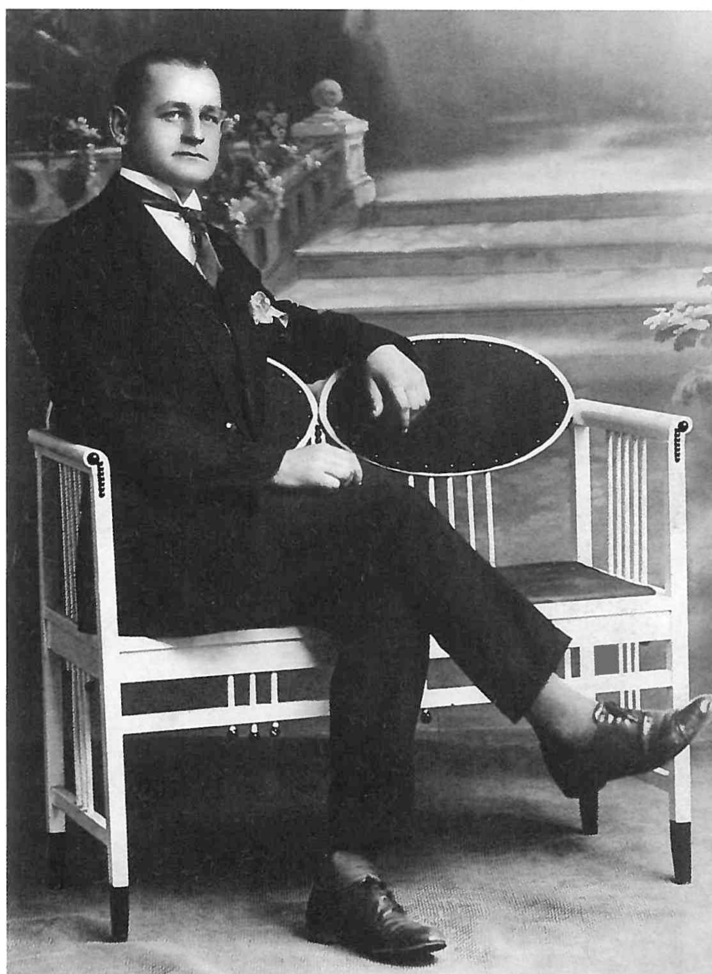
Juozas BUKAITIS

Tarnautojas Juozas Bukaitis gimė 1900 metais (kitais duomenimis, 1901-aisiais) Tervydonių kaime, Paežerėlių valsčiuje. 1919-aisiais savanoriu pradėjo tarnauti Lietuvos kariuomenėje. Demobilizuotas 1923 metais pradėjo dirbti Garliavos valsčiaus savivaldybės sekretoriumi. Čia susipažino su Eugenija Liorentaite, kilusia iš Žvirgždaičių, ir sukūrė šeimą. Augino du sūnus – Vygandą ir Vaidutį. 1935-aisiais gyventi persikėlė į Vilkiją, taip pat dirbo valsčiaus sekretoriumi. Vadovavo šaulių būriui. Turėjo keturis Lietuvos Respublikos apdovanojimus. Bolševikams okupavus Lietuvą, J.Bukaitis, Vilkijoje palikęs šeimą, pradėjo dirbti Rumšiškėse.

1941 metų birželio 14-ąją buvo suimtas ir išgabentas į lagerį. 1942 metų birželį Ypatingojo pasitarimo nuosprendžiu nuteistas mirties bausme. Nuosprendis įvykdytas birželio 23-iąją.

1941 metų birželio 14-ąją Vilkijoje buvo suimta ir žmona su mažamečiais vaikais. Visi ištremti į Sibirą. Netrukus tremtyje mirė mažasis Vaidutis, o E.Bukaitienė su sūnumi Vygandu 1948-aisiais slaptai iš tremties pabėgo į Lietuvą ir iki 1956 metų gyveno nelegaliai. Vygandas Bukaitis 1989 metais žuvo autoavarijoje, o Eugenija Liorentaitė-Bukaitienė – pirmosios Lietuvoje lakūnės Antaninos Liorentaitės sesuo, mirė 1997 metais. Palaidota Paluobiuose.

J.Bukaitis

J.Bukaitis su sūnumi Vygandu apie 1936 metus

Nuslinko, nulingavo XIX amžius...

...ir atėjo tautos išbandymo metas

Vincas PUSKUNIGIS

Inžinierius statybininkas Vincas Puskunigis gimė 1901 metų sausio 1-ąją Sirvydų kaime, Lekėčių valsčiuje. Šeimoje buvo antrasis iš devynių vaikų. Mokytis pradėjo 16 metų. Vėliau, baigęs Vilkijos progimnaziją, studijavo Kauno aukštesniojoje technikos mokykloje. 1930-aisiais metais baigęs studijas ir Karo mokykloje įsigijęs leitenanto laipsnį, pradėjo dirbti Šakių apskrityje statybos techniku. 1931-1932 metais pagal V.Puskunigio projektą Šakiuose buvo pastatyta ligoninė. 1932 metais vedė ir gyventi persikėlė į Kretingą. Kretingos apskrityje projektavo ir statė mokyklas, administracinius pastatus, gyvenamuosius namus, tiltus. Aktyviai reiškėsi visuomeninėje veikloje. Antrosios bolševikinės

V.Puskunigis

Antano Puskunigio sodyboje Sirvydų kaime – vyriausios dukrosRanciškos vestuvės (apie 1923 metus)

okupacijos pradžioje, 1945 metų vasarį, su kitais Kretingos inteligentais suimtas ir ištremtas į vadinamąją filtracijos-patikrinimo stovyklą Nr.0313 Karelijoje. Apkaltintas dėl vokiečių okupacijos metais statytų tiltų, dėl vadovavimo šaulių būriui, netgi dėl lotynų, esperanto, vokiečių ir ispanų kalbų mokėjimo. Kalintas. Kirto miškus, kasė „Belamor" kanalą. Visiškai išsekintas 1946 metų rugsėjį buvo paleistas į laisvę. Grįžęs pas šeimą į Kretingą ir kiek atsigavęs, vėl projektavo, statė. Išėjęs į pensiją, apsigyveno Kulautuvoje, kur gyveno ir jauniausiasis brolis, buvęs Tauro apygardos Žalgirio rinktinės 36-osios kuopos vadas, buvęs Sibiro kalinys Stasys Puskunigis-Tarzanas.

Mirė Vincas Puskunigis 1977 metų lapkričio 23-iąją Kaune. Palaidotas Kulautuvoje. Reabilituotas 1990 metų gruodžio 19-ąją.

O. ir V. Puskunigių kapai Kulautuvos kapinėse

Šakių miesto tarnautojai. Antras iš dešinės stovi V.Puskunigis

Kun. Jonas RŪGYS

Kunigas Jonas Rūgys gimė 1901 metų sausio 27-ąją Rūgių kaime, Sintautų valsčiuje. Kunigu įšventintas 1927 metų birželio 5-ąją. Apie 1935-uosius paskirtas Pažėrų klebonu (Garliavos dekanatas). 1936 metais pagal architekto Stasio Kudoko sukurtą originalų projektą Pažėruose pradėjo statyti bažnyčią. Prasidėjus Antrajam pasauliniam karui, bažnyčios statyba liko nebaigta. Vėliau Šilalės bažnyčioje buvo altaristu.

Mirė kun. Jonas Rūgys 1974 metų birželio 8-ąją Šilalėje.

Kun. J.Rūgys

Nebaigta statyti Pažėrų bažnyčia

Nepriklausomybės ąžuolas Višakio Rūdoje, sodintas 1928 metais

Kun. Jonas DAMIJONAITIS

Kunigas Jonas Damijonaitis gimė 1901 metų sausio 31-ąją Katilių kaime, Griškabūdžio valsčiuje. Mokėsi Šakių „Žiburio" gimnazijoje, iš kurios išėjo į Karo mokyklą. Dalyvavo 1923 metų Klaipėdos krašto sukilime. Čia peršalo, susirgo inkstų liga ir su karininko profesija teko atsisveikinti. 1923 metų rudenį įstojo į Vilkaviškio kunigų seminariją, tuomet veikusią Gižuose. Kunigo šventimus gavo 1929-ųjų metų birželio 16-ąją. Vikaru dirbo Ilguvoje, Kaimelyje, Gelgaudiškyje, Naumiestyje ir Višakio Rūdoje. Nuo 1933 metų – Bagotosios klebonas. Po Antrojojo pasaulinio karo Bagotosios bažnyčioje naktimis teikė religinius patarnavimus rezistencinio sąjūdžio dalyviams. Kadangi buvo KGB agentų sekamas, 1947 metais perkeltas į Sintautus. Čia ruošė medžiagą atstatyti sugriautai Sintautų bažnyčiai. Deja, 1950 metais buvo suimtas. Kalėjo Vilniuje, vėliau išvežtas į Rusiją.

Mirė kun. Jonas Damijonaitis 1951 metų kovo 9-ąją Urale, Solikamske (Rusija).

Kun. J.Damijonaitis

Kun. J.Damijonaičio primicijų 1929 metais dalyviai

Koplytstulpis Bagotoje, skirtas kun. Jono Damijonaičio atminimui

Antanas GINTNERIS

Kraštotyrininkas Antanas Gintneris gimė 1901 metų vasario 9-ąją Meištų kaime, Būblelių valsčiuje. Baigęs Naumiesčio progimnaziją, 1921-1923 metais mokėsi Seinų kunigų seminarijoje, kuri tuomet buvo įsikūrusi Gižuose. 1924-1926 metais mokytojavo, o baigęs Pašto-telegrafo kursus, 1926-1944-aisiais tarnavo įvairiose Lietuvos vietose pašto viršininku. Dirbdamas Lekėčiuose, surinko prisiminimų apie baudžiavą ir 1936 metais juos paskelbė P.Rusecko parengtoje knygoje „Baudžiava". Emigracijoje 1948-aisiais baigė Hanau suaugusiųjų gimnaziją ir pradėjo studijuoti Frankfurto universitete. Atvykęs į JAV, apsigyveno Čikagoje ir įsijungė į lietuvišką veiklą. Buvo Lietuvių prekybos namų valdybos narys, vėliau – statybos bendrovės organizatorius ir jos pirmininkas. Vienas iš Lietuvių žurnalistų sąjungos organizatorių, valdybos narys ir Čikagos skyriaus pirmininkas, Lietuvių istorijos draugijos narys, Lietuvių paštininkų sąjungos pirmininkas. Išleido „Nuo krivūlės iki raketos", „Lietuva caro ir kaizerio naguose". Buvo užsimojęs išleisti ir daugiau kraštotyros knygų apie Zanavykus, iš kurių stambiausia būtų buvusi „Kur bėga Šešupė". Deja, mirtis šių sumanymų neleido įvykdyti.

Mirė Antanas Gintneris 1972 metų sausio 13-ąją Čikagoje (JAV).

A.Gintneris

Gintnerių šeimos amžinojo poilsio vieta Čikagos lietuvių kapinėse

Jonas RUGYS

Chemijos inžinierius dr. Jonas Rugys (jo tėvas – zanavykas) gimė 1901 metų vasario 4-ąją Švėkšnoje. 1911-1921 metais gimnazijos mokslus ėjo Palangoje, Mogiliove, Vilniuje ir Kaune. 1921-1924 metais dirbo Švėkšnos „Saulės" gimnazijos mokytoju. 1928-aisiais Gento universitete įgijo chemijos inžinieriaus specialybę. 1928-1931 metais dirbo Prekybos departamento chemiku-ekspertu ir Pramonės skyriaus vedėju, 1931-1940 metais – Geležinkelių valdybos Technikos skyriaus viršininku ir referentu. 1940-1944 metais buvo Kauno aukštesniosios technikos mokyklos dėstytojas ir vicedirektorius. Išleido vadovėlį, paskelbė vertingų mokslinių straipsnių.

1944-aisiais metais pasitraukęs į Vakarus, dalyvavo įvairių lietuviškų organizacijų veikloje, išleido istorinę monografiją „Švėkšnos praeitis".

Mirė Jonas Rugys 1968 metų lapkričio 24-ąją Čikagoje (JAV).

J.Rugys

Mokytojas J.Rugys su Švėkšnos gimnazijos auklėtiniais

Elena MATUSEVIČIŪTĖ-MERČAITIENĖ

Mokytoja Elena Matusevičiūtė-Merčaitienė gimė 1901 metų vasario mėnesį Eiciūnų kaime, Paežerėlių valsčiuje, gausioje vidutinio ūkininko šeimoje. Mokėsi Vilkijos progimnazijoje. Kaune baigė mokytojų kursus. Ištekėjusi už Lekėčių pradinės mokyklos vedėjo Juozo Merčaičio, augino dvi dukras. Vėliau mokytojavo. Tai buvo gera organizatorė, gabi pedagogė, Šaulių sąjungos narė. Mokykloje vadovavo saviveiklai, vertino grožį, tvarką. Lekėčiuose prie Nepriklausomybės paminklo 1930 metais, kartu su mokiniais, pasodino keturis ąžuoliukus, iš kurių trys ir dabar tebežaliuoja. 1944 metų rudenį artėjant frontui pasitraukė į Vakarus, bet nesėkmingai – 1945-aisiais svetimoje žemėje palaidojusi savo vyrą, su dukromis grįžo į Lietuvą. 1948-1960 metais ji dirbo Pavilkijo ir Šėtijų mokyklose.

Mokytoja Elena Matusevičiūtė-Merčaitienė mirė 1970 metų rugsėjo 25-ąją. Palaidota Kauno Eigulių kapinėse.

Mokytoja E.Matusevičiūtė-Merčaitienė su Šėtijų pradinės mokyklos mokiniais 1958 metais

Mokytojos E.Matusevičiūtės-Merčaitienės iniciatyva papuošti garbės vartai Lekėčiuose 1928 metais

Zanavykų Liekės tarpgirio Lekėčių krašto žmonės buvo tautiškai stiprūs bei susipratę, nors dideliais turtais ir nesigirdavo. Jie, ko gero, pirmieji Lietuvoje dar 1918 metais pastatė medinį paminklą besikuriančiai Lietuvos kariuomenei. Pietinėje paminklo pusėje buvo įrašyta:

Lietuva – laisva ir nepriklausoma!
Lietuva – demokratinė respublika!
Lietuva – darbo žmonių valstybė!

Šiaurinėje paminklo pusėje buvo palinkėjimas:

Žmogau, siek laisvės,
Bet pirmiau save susivaldyk!
1918 m. lapkričio 23 d.

Didžiausias Zanavykuose Lietuvos Nepriklausomybės dešimtmečio paminklas, pagal E.Achembako projektą, taip pat buvo pastatytas Lekėčiuose.

Abudu šiuos paminklus matome 188 p. kairėje nuotraukos pusėje.

Lekėčių šauliai po 1930 metų. Pirmoje eilėje iš kairės: Elena Langytė, Jonas Guoga, mokytoja Elena Merčaitienė, Petras Grublikas, Kuprašauskaitė-Kaptainienė. Antroje eilėje: Pranas Bastys, Vyčio Kryžiaus ordininkas Jonas Prasauskas, Valteris Kaptainis, valsčiaus raštininkas Pranas Klimaitis. Trečioje eilėje: Stasys Povilaitis, Vyčio Kryžiaus ordininkas Abdonas Rinkevičius, Adolfas Enzelis ir ūkininkas Jonas Vitkauskas

Juozas SKAISGIRIS

Miškininkas Juozas Skaisgiris gimė 1901 metų kovo 9-ąją Bažnytgirio kaime, Jankų valsčiuje. Mokėsi Kauno ir Marijampolės gimnazijose. 1919 metų sausį savanoriu įstojo į besikuriančią Lietuvos kariuomenę. Baigė Lietuvos karo mokyklos pirmąją laidą. Dalyvavo garsiosiose Zarasų kautynėse su bolševikais. 1922 metais Kauno „Aušros" gimnazijoje eksternu išlaikė brandos egzaminus. 1923-iaisiais metais pradėjo studijuoti Lietuvos universiteto Agronomijos ir miškininkystės fakultete. Vėliau tęsė mokslus Dotnuvos žemės ūkio akademijos Miškininkystės skyriuje, kurį baigė 1927-aisiais metais. Dirbo Žemės ūkio ministerijos generaliniu sekretoriumi, ministro pavaduotoju, žemės ūkio ministru. 1940 metų liepą buvo suimtas ir kalintas Sibire. Iš tremties į Lietuvą grįžo 1956-aisiais. Dirbo miškotvarkininku.

Mirė Juozas Skaisgiris 1977 metų sausio 25-ąją Kaune. Palaidotas Romainių kapinėse.

J.Skaisgiris

J.Skaisgiris su dukromis prie savo namų Kaune

Juozas KUDIRKA

Teisininkas Juozas Kudirka gimė 1901 metų kovo 3-iąją Žvirgždaičiuose. 1919-aisiais iš Marijampolės gimnazijos savanoriu išėjo į Lietuvos kariuomenę. Pasibaigus Nepriklausomybės kovoms, vėl grįžo į gimnaziją, kurią baigė 1925 metais. Kauno universitete studijavo mediciną, o vėliau perėjo į Teisių fakultetą. Universitete aktyviai veikė pavasarininkų, ateitininkų organizacijose. Dirbo Lietuvos gimnastikos ir sporto federacijos instruktoriumi. Propagavo sportą tarp pavasarininkų, ateitininkų ir šaulių. Teisėjaudavo lengvosios atletikos varžybose.

Mirė Juozas Kudirka 1962 metų birželio 5-ąją Kaune.

J.Kudirka (iš dešinės pusės gulom) su Lietuvos universiteto ateitininkų tarybos nariais 1925 metais

Vilius AMONAS

Karo aviacijos lakūnas Vilius Amonas gimė 1901 metų balandžio 2-ąją Gelgaudiškio dvare. Lietuvos kariuomenėje pradėjo tarnauti 1920 metų lapkričio 15-ąją. Baigė Karo mokyklos ketvirtąją laidą. 1921-ųjų gruodį jam suteiktas leitenanto laipsnis. Lietuvos karo aviacijoje pradėjo tarnauti 1924 metų rugsėjo 18-ąją. Savarankiškai pirmą kartą pakilo į orą 1925-ųjų liepą. Tarnavo Trečiojoje eskadrilėje.

Mirė leitenantas Vilius Amonas 1926 metų gegužės 24-ąją po motociklo katastrofos netoli Pagėgių miestelio, pasibaidžius arkliui. Perlaidotas Senavos kapinėse.

V.Amonas

Lietuvos karo aviacijos lakūnai su užsienio šalių karininkais

Antanas MYKOLAITIS

Lietuvos kariuomenės savanoris Antanas Mykolaitis gimė 1901 metais Viltrakių kaime, Žvirgždaičių valsčiuje, Petronėlės Daugėlaitės-Mykolaitienės, kilusios iš Ežeriūkų kaimo (Sintautų vls.), ir Antano Mykolaičio šeimoje. Iš šešių augusių vaikų Antanas buvo ketvirtas. 1918 metų lapkričio 23-iąją išleidus pirmąjį Lietuvos kariuomenės įsakymą, septyni Viltrakių kaimo jaunuoliai 1919 metų sausio 1-ąją išsiruošė į Kauną, kad savanoriais galėtų stoti į Lietuvos kariuomenę. Tarp jų buvo ir trys broliai – Juozas, Justinas ir Antanas – Mykolaičiai. Antanas tuomet dar ir aštuoniolikos neturėjo. Antrojo pėstininkų pulko karių gretose broliai Mykolaičiai kovėsi narsiai, tačiau Antanas Mykolaitis, pasibaigus Nepriklausomybės kovoms, negrįžo į gimtuosius Zanavykus. 1919 metų birželio 21-ąją prie Liūdynės dvaro (Panevėžio aps.) jį pakirto priešo kulka. Buvo palaidotas senosiose Liūdynės kaimo kapinaitėse, greta kitų aštuonių kovos draugų.

Lietuvos kariuomenės savanorio A.Mykolaičio kapas Liūdynės kaimo kapinaitėse

Liūdynės kaimo kapinaitės 2000-aisiais metais

Kun. Antanas Augustinas DIRVELĖ

Kunigas Antanas Augustinas Dirvelė OFM gimė 1901 metų balandžio 3-iąją Juodupėnų kaime, Slavikų valsčiuje. Baigęs Jurbarko „Saulės" progimnazijos keturias klases, įstojo į pranciškonus, gavo Augustino vardą. 1924-aisiais buvo priimtas į Kauno kunigų seminariją, o po metų išvyko į pranciškonų seminariją Vokietijoje. 1925 metų rugsėjo 14-ąją priėmė amžinuosius vienuolio įžadus, 1928-ųjų liepą buvo įšventintas į kunigus. Grįžęs į Lietuvą, gyveno Kaune ir garsėjo savo pamokslais, itin aktyvia bei vaisinga dvasine veikla, rūpinosi jaunimo švietimu, redagavo religinio turinio leidinius. Bolševikams okupavus Lietuvą, buvo suimtas, kalintas Kauno sunkiųjų darbų kalėjime, o 1941 metų kovą išvežtas į Rusiją.

Kun. Antanas Augustinas Dirvelė OFM 1948 metais neaiškiomis aplinkybėmis buvo nušautas. Palaidojimo vieta nežinoma.

Kun. A.A.Dirvelės rūpesčiu statyti Kretingos šv. Pranciškaus namai

Kun. A.A.Dirvelė OFM

Kun. A.A.Dirvelės rūpesčiu statyta Kretingos pranciškonų gimnazija

Lurdo grota Kretingoje

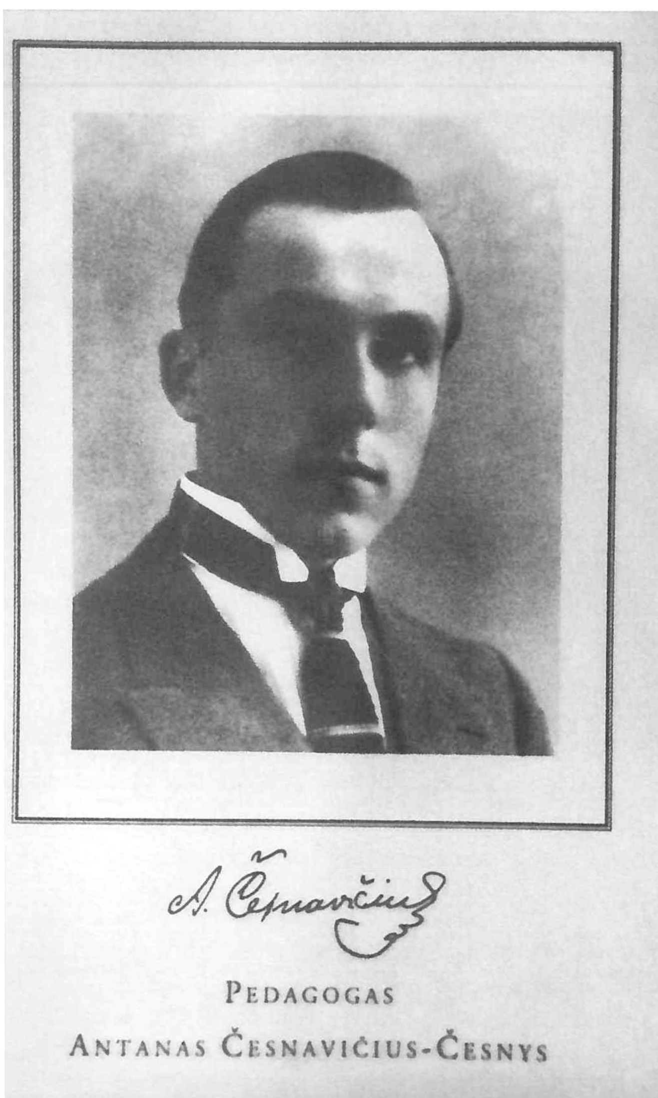
Antanas ČESNAVIČIUS-ČESNYS

Mokytojas, mokyklų inspektorius ir visuomenininkas Antanas Česnavičius-Česnys gimė 1901 metų gegužės 14-ąją Šilvėnų kaime, Plokščių valsčiuje. Vėlokai baigęs pradžios mokslus, dirbęs ūkyje, bet trokšdamas didesnio išsilavinimo, mokėsi Kauno „Saulės" mokytojų seminarijoje, kurią baigė 1927 metais. Mokytojavo Panevėžio ir Šiaulių apskrityse, o nuo 1933 metų rugpjūčio 1-osios buvo paskirtas Marijampolės apskrities antrojo rajono pradžios mokyklų inspektoriumi. Aktyviai veikė įvairiose lietuviškose organizacijose. Vėliau pradinių mokyklų inspektoriumi dirbo Raseinių apskrityje. Kraupią 1940 metų liepos 12-osios naktį į Česnių namus įsiveržė ginkluoti vyrai, kalbėję rusiškai. Išvertė iš lopšio vos pustrečio mėnesio amžiaus sūnelį (dabar – profesorius Gintautas Jurgis Česnys), ieškojo ginklo. Inspektorių suėmė ir išsivarė.

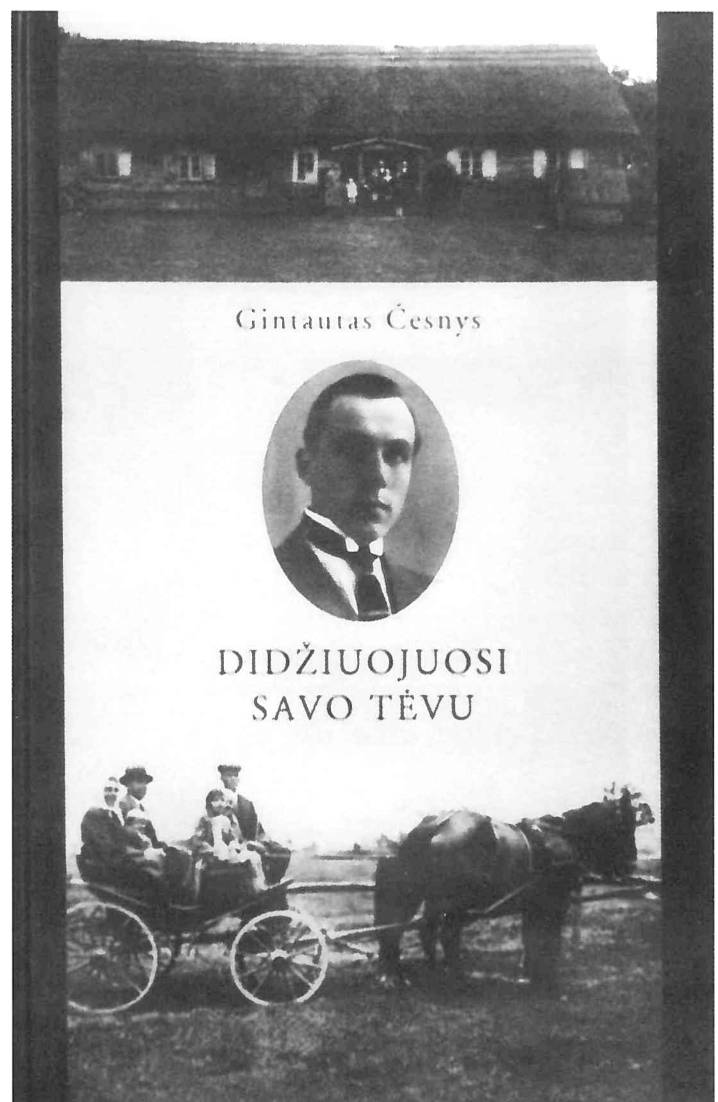
A.Česnavičius-Česnys kalėjo Raseinių kalėjime. Prasidėjus karui – per Panevėžį, Daugpilį, Vitebską, Smolenską – atsidūrė Rusijos gilumoje. Vėliau šeimai atsiuntė dokumentą, kuriame buvo rašoma, jog Antanas Česnys mirė 1945 metų sausio 30-ąją nuo širdies smūgio Taišetlage.

Atgimimo metais Vilniaus Rokantiškių kapinėse, greta motinos kapo, sūnūs Antanas ir Gintautas pastatė Rūpintojėlį ir įrengė imituotą tėvo kapą. Per Vėlines čia uždegamos žvakutės Česnių atminimui.

A.Česnavičius-Česnys

Prof. G.Česnio knygos apie savo tėvą viršelio faksimilė

Viktoras SABALIAUSKAS

Ūkininkas Viktoras Sabaliauskas gimė 1901 metų birželio 3-iąją Žardvietos kaime, Lukšių valsčiuje, stambaus ūkininko Juozo Sabaliausko šeimoje. Daug dėmesio buvo skiriama laikraščiams ir knygoms, nes jo senelis ir tėvas buvo apsišvietę žmonės, bendravę su dr. Vincu Kudirka ir Petru Kriaučiūnu. Tad ir Viktorui daugiau rūpėjo kultūrinė bei visuomeninė veikla. Vedęs Antaniną Naujokaitytę iš Švarplių kaimo, Šakių valsčiaus, ūkio tvarkymą pavedė žmonai, o pats prisidėjo prie Lietuvos nepriklausomybės dešimtmečio paminklo statymo Sutkuose. Drožė iš medžio, iš molio lipdė įvairias skulptūrėles, vadovavo Sutkų šaulių būriui, organizavo jaunimo renginius.

Viktoras Sabaliauskas mirė 1976 metų vasario 20-ąją. Palaidotas Gelgaudiškio kapinėse, greta slaptai iš Sibiro pargabentų artimųjų palaikų.

V.Sabaliauskas su savo bičiuliais

Antaninos Naujokaitytės ir Viktoro Sabaliausko vestuvės. Antroje eilėje iš kairės stovi: Marcelė Naujokaitytė, Kostas Naujokaitis, Ona Naujokaitytė

Juozas DAUGĖLA

Ūkininkas, visuomenininkas Juozas Daugėla gimė 1901 metų birželio 10-ąją Pieščių kaime, Paežerėlių valsčiuje. Jaunystėje aktyviai dalyvavo Šaulių sąjungos Žemosios Panemunės skyriaus veikloje. Vedęs Antaniną Stalioraitytę iš Jagėliškių kaimo (Lekėčių vls.), įsigijo ūkį prie Šakių (Girėnuose). Buvo Tautininkų partijos narys, bendravo su šio krašto šviesuoliais: mokytoju J.Orentu, Šakių viršaičiu A.Kaunu, agronomu J.Vasinausku. 1935-aisiais tapo Girėnų kaimo seniūnu ir šias pareigas ėjo dešimt metų. 1938-aisiais apdovanotas DLK Gedimino V laipsnio ordinu. Antrosios bolševikų okupacijos metais apšauktas buože ir liaudies priešu, buvo įkalintas Griškabūdžio kalėjime, o paleistas slapstėsi, kad išvengtų Sibiro tremties.

Mirė ūkininkas ir visuomenininkas Juozas Daugėla 1983 metais.

J.Daugėla

Šakių miesto parkas

Per Rūdšilio beržyną...

Antanina NAUJOKAITĖ-ALEKNAVIČIENĖ

Partizanų rėmėja Antanina Naujokaitė-Aleknavičienė gimė 1901 metų liepos 20-ąją Valių Girinių kaime, Jankų valsčiuje. Antaninos Kutkaitytės-Naujokienės, kilusios iš Baganskų, Višakio Rūdos parapijos, ir našlio Igno Naujoko, kilusio iš Šedvygų, Griškabūdžio parapijos, šeimoje. Gimus Antaninai, tėvai netrukus persikėlė gyventi į Karčrūdės kaimo dalį, vadinamą Bukta (Jankų vls.). Čia, prie Novos, ir prabėgo jos vaikystė. Sudegus gyvenamajam namui, vaikai ėjo pas gimines ganyti gyvulius. Penkerius metus piemene ir pusmerge tarnavo Bliuviškių kaime pas ūkininką Juozą Baltrušaitį. Šio ūkininko žentas Juozas Naujokas iš Šedvygų buvo Antaninos pusbrolis. Paskutinieji tarnavimo metai buvo 1922-ieji. Jie praėjo Paskarlupiuose prie Višakio Rūdos pas eigulį Jonušą. Eigulio žmona Marija Kutkaitukė-Jonušienė, kilusi iš Vandenių kaimo (prie Višakio Rūdos), buvo Antaninos pusseserė. Pas tetas, pusseseres, pusbrolius ir kitus ūkininkus ištarnavusi vienuolika metų, 1923-iųjų liepą Antanina Naujokaitė atitekėjo į Lekėčių kaimą, pas tokį pat beturtį vaikiną Vincą Aleknavičių. Čia ir praėjo visas jos gyvenimas. Pagimdė dvylika vaikų, iš kurių užaugino dešimt. Uogavo, grybavo, sukosi kaip voverė rate, o sovietmečiu 1945 metų sausio 2-ąją suėmus ir įkalinus vyrą, gyvenimas dar pasunkėjo. Nepaisant visų negandų, auklėjo vaikus Dievo ir tėvynės meilės dvasioje. Rėmė partizaninį judėjimą. Laisvės kovotojams nuolat kepdavo duoną. Partizanai jos namuose buvo įsirengę maisto atsargų sandėlį.

Mirė Antanina Naujokaitė-Aleknavičienė 1992 metų vasario 5-ąją. Palaidota Lekėčių kapinėse.

A.Aleknavičienė su savo dukromis Anele ir Zita apie 1950 metus

Tautodailininko P.Peleckio kūrinys „Motina Sopulingoji" Rūdšilio skausmo kalnelyje, Linmarke

A.Aleknavičienė su vaikais. Ant kelių laiko jauniausią dukrą Anelę, dešinėje – Zita, kairėje – sūnus Antanas. Stovi Bernardas, Viktoras, Onutė, Elvyra, Vincentas, Danutė ir Jonas. Tėviškėje, 1946 metais...

...ir po 45-erių metų (1991) kartu su vaikais, marčiomis, žentais, anūkais bei proanūkiais minint savo 90-ąjį gimtadienį

Jonas LIORENTAS

Karo lakūnas pulkininkas Jonas Liorentas gimė 1901 metų rugpjūčio 11-ąją Žvirgždaičiuose. 1919 metų sausio 15-ąją iš Marijampolės gimnazijos savanoriu išėjo į Lietuvos kariuomenę. Netrukus kuopos vadas karininkas Pranas Kaunas išsiuntė jį į tėviškę organizuoti savanorių. Grįžo į pulką su dvidešimčia savo apylinkės vyrų, tarp kurių buvo ir jo brolis Petras. Tarnavo Aštuntajame pėstininkų Kernavės kunigaikščio Vaidoto pulke. Už narsumą buvo apdovanotas Vyčio Kryžiaus ordinu. 1920 metais baigė Karo mokyklą. 1927-aisiais baigęs Aukštųjų karininkų kursų Aviacijos skyrių, tapo lakūnu. 1934 metų birželio 25 – liepos 19 dienomis dalyvavo ANBO-IV grandies rekordiniame skrydyje aplink Europą.

Pasitraukęs į Vakarus, iki 1953 metų gyveno Šveicarijoje. Nuvykęs į JAV, apsigyveno Floridoje.

Mirė Jonas Liorentas 1991 metų liepos 8-ąją Čikagoje (JAV).

J.Liorentas

ANBO IV lėktuvų grandies skridimo aplink Europą dalyviai: motoristas Rinkevičius, kpt. J.Liorentas, plk. ltn. A.Gustaitis, j. ltn. R.Marcinkus, kpt. J.Namikas ir ltn. J.Mikėnas

Mūsų sakalai gimtinės padangėje

Jonas MATIJOŠAITIS

Mokytojas, žurnalistas Jonas Matijošaitis gimė 1901 metų rugpjūčio 17-ąją Kuodžių kaime, Sintautų valsčiuje, ūkininkų šeimoje. 1925 metais baigė Šakių „Žiburio" gimnazijos pirmąją laidą. Lietuvos universitete studijavo matematiką. Aktyviai reiškėsi politiniame gyvenime. 1933-1936 metais Vytauto Didžiojo universitete Teologijos-filosofijos fakultete studijavo istoriją. Priklausė ateitininkams, buvo Vytauto klubo narys, aktyvus Zanavykų pavasarininkų organizatorius. Dirbo „Lietuvos ūkininko", „Ryto", „Mūsų laikraščio" redakcijose administracinį darbą ir rašė straipsnius. 1932 metais išleido monografiją „Knygnešių tėvas kun. Martynas Sederevičius". Vėliau dėstė matematiką, dirbo statistikos srityje.

Mirė Jonas Matijošaitis 1971 metų rugpjūčio 16-ąją Vilniuje. Palaidotas Rokantiškių kapinėse.

J.Matijošaitis

Pavasarininkai Kuodžiuose 1932 metais. Iš kairės sėdi: Marija Matijošaitienė, Petras Matijošaitis, neatpažintas studentas, Jonas Matijošaitis, kun. Viktoras Pavalkis, Marcelė Matijošaitytė ir kun. Pranas Riauba

1930 metų liepos 19-20 dienomis Šakiuose vyko pirmasis Zanavykų katalikiško jaunimo kongresas, kuris tapo didžiule krašto jaunimo švente. Tomis dienomis Zanavykuose svečiavosi renginio Garbės komiteto nariai: J.E. Telšių vyskupas Justinas Staugaitis, J.E. Vilkaviškio vyskupas koadjutorius Mečislovas Reinys, prof. dr. kan. Pranas Kuraitis, Domininka Vailokaitienė, prof. dr. Juozas Eretas, prof. Pranas Dovydaitis.
Zanavykų katalikiškosios akcijos komitetas išleido „Pirmojo Zanavykijos katalikiško jaunimo kongreso vadovą" (parengė J.Matijošaitis), kuris tapo bibliografine retenybe. Čia publikuojama iliustracija, paimta iš šio leidinio, esančio Matijošaičių šeimos archyve

Feliksas KUDIRKA

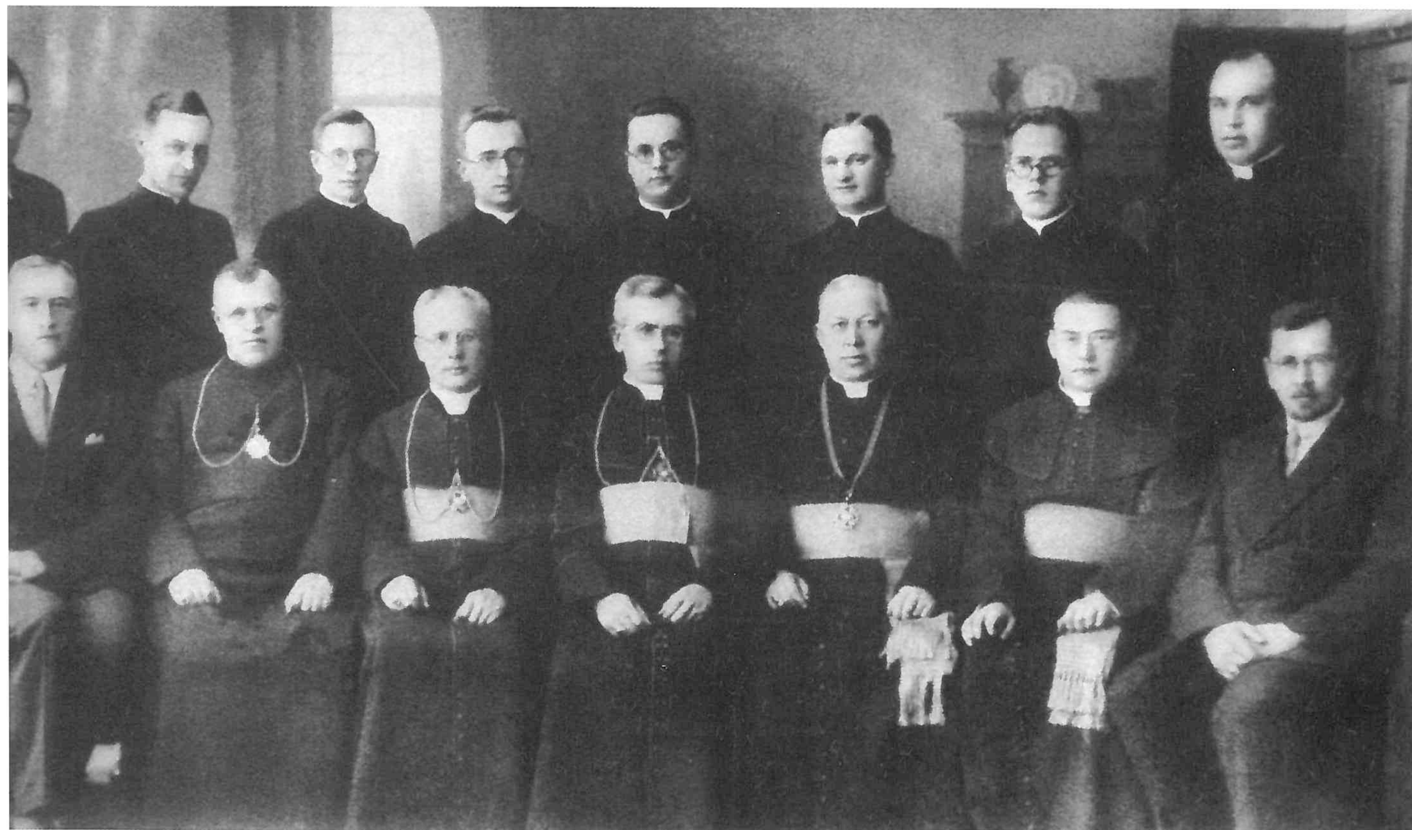

Mokytojas Feliksas Kudirka gimė 1901 metų rugpjūčio 28-ąją Ramoniškių kaime, Žvirgždaičių valsčiuje. Mokėsi Vilkaviškio ir Marijampolės gimnazijose. Lituanistikos mokslus baigė Kauno universitete. 1927-1940 metais lietuvių kalbą ir literatūrą dėstė Telšių vyskupo Valančiaus valstybinėje gimnazijoje ir Kunigų seminarijoje. Žemaičių mokinių literatūrinei kalbai tobulinti Telšių gimnazijoje mokytojas įkūrė Literatų būrelį, kuris reguliariai leido šapirografuotą žurnalą „Šešios Žaros". Iš šio būrelio išaugo rašytojai Paulius Jurkus, Jurgis Tornau, žymus aktorius Aleksandras Žaseikis ir kiti. 1942-1944 metais dirbo Raseinių gimnazijos direktoriumi, o bolševikams artėjant prie Lietuvos, pasitraukė į Vakarus. 1949 metais atvyko į JAV ir apsigyveno Los Angeles. Dirbo lituanistikos srityje. Taisė Broniaus Kviklio veikalo „Mūsų Lietuva" kalbą.

Mirė Feliksas Kudirka 1967 metų gegužės 7-ąją Los Angeles. Palaidotas Čikagoje (JAV).

F.Kudirka

Mokytojas F.Kudirka (stovi pirmasis iš kairės) su Telšių kunigų seminarijos dėstytojais

Jadvyga MAMAITYTĖ

Mokytoja Jadvyga Mamaitytė gimė 1901 metais Žemojoje Panemunėje, Paežerėlių valsčiuje. Pradinę mokyklą baigė Žemojoje Panemunėje, vėliau mokėsi „Aušros" gimnazijoje Kaune. Trylikos vaikų šeimoje privalėjo padėti tėvams, todėl dar nebaigusi gimnazijos pradėjo mokytojauti. Dirbo netoli Veliuonos, o vėliau persikėlė į Šakių apskritį ir mokytojavo Slavikuose. Aktyviai dalyvavo šaulių veikloje. Jos pamokose visados vyravo pavyzdinga drausmė.

Išėjusi į pensiją, Jadvyga Mamaitytė apsigyveno Žemojoje Panemunėje, susidraugavo su mokytoja Cecilija Bindokaite.

Mirė mokytoja Jadvyga Mamaitytė 1979 metais Žemojoje Panemunėje. Čia ir palaidota.

J.Mamaitytė

Žemosios Panemunės dvaro liekanos 1994 metais

Petras STRIMAITIS

Gydytojas Petras Strimaitis gimė 1901 metų rugsėjo 8-ąją Bliuviškių kaime, Griškabūdžio valsčiuje. 1925 metais baigė Vilkaviškio „Žiburio" gimnaziją. Mediciną studijavo Kauno universitete, kurį baigė 1930-aisiais. 1932-1936 metais specializavosi Vytauto Didžiojo universiteto Chirurgijos klinikoje. Buvo vienas iš studentų ateitininkų medikų korporacijos „Gabija" steigėjų. 1936-1938 metais dirbo Utenos apskrities ligoninėje, o 1939-1944-aisiais – naujai pastatytos Vilkaviškio ligoninės direktoriumi.

1944 metais pasitraukė į Vakarus. 1946-1949-aisiais dirbo Vokietijos Hanau stovyklos ligoninės Chirurgijos skyriaus vedėju, dėstė medicinos seserų kursuose. 1949 metais atvyko į Jungtines Amerikos Valstijas. Gydytojo praktika vertėsi Čikagoje. Išleido studiją „Sarkomos ir jų gydymas".

Mirė Petras Strimaitis 1973 metų rugsėjo 18-ąją Čikagoje (JAV).

Bliuviškių kaimo Naujokų gyvenamasis namas, kuriame po Antrojo pasaulinio karo veikė Šakių apskrities ligoninė

Justinas Juozas MAŠIOTAS

Karininkas, pedagogas, poetas Justinas Juozas Mašiotas (Justas Tyla) gimė 1901 metų rugsėjo 13-ąją Vaitiškių kaime, Būblelių valsčiuje. Mokėsi Kybartų ir Marijampolės gimnazijose. 1921 metais baigė Karo mokyklos IV laidą, 1924-aisiais – Kūno kultūros kursus, o 1928 metais – dar ir Aukštuosius karo technikos kursus. Tarnavo technikos dalyse ir daliniuose. Karinį parengimą ir kūno kultūrą dėstė Marijampolės realinėje gimnazijoje, Kvietiškio žemės ūkio mokykloje, Marijampolės Marijonų gimnazijoje ir Aukštuosiuose kūno kultūros kursuose. Nuo 1918 metų pradėjo rašinėti straipsnius, eilėraščius, feljetonus į moksleivių laikraščius, vėliau bendradarbiavo „Pavasaryje", „Karyje", „Karde" ir kituose leidiniuose, dažniausiai pasirašinėdamas Justo Tylos pseudonimu. Jo sukurtos dainos buvo populiarios Lietuvos kariuomenėje. Apdovanotas DLK Gedimino ordinu. 1944 metais pasitraukė į Vakarus. Nuo 1950-ųjų gyveno JAV.

J.J.Mašiotas

Lietuvos kariuomenės nauja kovinė technika

Antanas RUGYS

Karininkas, visuomenės veikėjas Antanas Rugys gimė 1901 metų spalio 10-ąją Rūgių kaime, Sintautų valsčiuje. 1919-aisiais iš penktosios gimnazijos klasės savanoriu išėjo į Lietuvos kariuomenę. Baigė Karo mokyklą. 1923 metais aktyviai dalyvavo Klaipėdos krašto išvadavime. Iki 1940-ųjų tarnavo Didžiojo Lietuvos kunigaikščio Gedimino Pirmajame pėstininkų pulke švietimo vadovu. Apdovanotas DLK Gedimino ordinu.

1944 metais pasitraukė į Vakarus. 1949-aisiais atvyko į Jungtines Amerikos Valstijas. Aktyviai dalyvavo Petersono lietuvių bendruomenės veikloje, rėmė BALF, Lietuvių fondą, Lietuvių parapiją, rinko aukas, platino knygas, organizavo įvairius renginius.

Mirė Antanas Rugys 1984 metų rugsėjo 22-ąją Petersone (JAV).

A.Rugys

Raitoji baterija parade. J.Miežlaiškio nuotrauka

Pedagogas, spaudos darbuotojas, visuomenės veikėjas Juozas Cimbolaitis gimė 1901 metų spalio 9-ąją Šilgalių kaime, Slavikų valsčiuje, kalvio šeimoje. Mokyklą lankė Slavikuose. Vokiečių okupacijos metais baigė pradžios mokyklos mokytojų kursus Marijampolėje. Įgijęs pradinės mokyklos mokytojo cenzą, nuo 1918-ųjų metų mokytojavo Voniškiuose, Pusdešriuose, Mockupiuose, Lukšiuose, 1926-1933 metais – Barzduose, Kriūkuose, Kiduliuose. Rinko žodžius ir vietovardžius lietuvių kalbos žodynui. Spaudoje bendradarbiavo nuo 1918 metų. Už pedagoginį darbą ir visuomeninę veiklą apdovanotas DLK Gedimino ordinu ir Šaulių žvaigžde.

1941 metais buvo suimtas ir su visa šeima ištremtas į Altajaus kraštą, vėliau į Jakutiją. 1943 metais, žuvus žmonai Antaninai, vedė Stefaniją Šakėnaitę, susilaukė dukros Jūratės. 1958 metais grįžo į Lietuvą ir apsigyveno Panevėžyje.

Mirė Juozas Cimbolaitis 1984 metų rugsėjo 4-ąją.

J.Cimbolaitis

Mokytojas J.Cimbolaitis su savo šeima grįžęs iš tremties

Kun. Juozas ADOMAITIS

Kunigas, teologijos licenciatas Juozas Adomaitis gimė 1901 metų spalio 26-ąją Pašilių kaime, Plokščių valsčiuje. Baigęs Plokščių pradžios mokyklą, 1918 metais įstojo į Šakių „Žiburio" gimnaziją, 1923 metais – į Vilkaviškio kunigų seminariją, kuri tuo metu buvo Gižuose. Kartu studijavo ir Kauno universitete. 1929-ųjų birželio 16-ąją įšventintas į kunigus. Iš prigimties būdamas darbštus bei ryžtingas, nevengė ir atsakomybės. Studijuodamas Kauno universitete, ėjo Zitiečių ligoninės kapeliono pareigas, rūpinosi ligonių sielovada. 1932 metais baigęs universitetą teologijos licenciato laipsniu, buvo paskirtas Alytaus parapijos vikaru ir Žemės ūkio mokyklos kapelionu. Vėliau dirbo Vilkaviškio ir Šakių gimnazijų kapelionu, Vilkaviškio vyskupijos viceoficiolu, buvo Katalikų veikimo dvasios vadovas. Antrojo pasaulinio karo metu dirbo Marijampolės mergaičių gimnazijos kapelionu, dvasios tėvu, lotynų kalbos mokytoju. 1945-1951 metais – Griškabūdžio parapijos klebonas.

1951 metais buvo suimtas ir kalintas Sibiro lageriuose. Į Lietuvą grįžo 1956-aisiais. Dirbo Alytaus, vėliau Bazilionių (Šiaulių r.) parapijų klebonu, o 1963 metais grįžo į gimtuosius Plokščius. Kurį laiką klebonavo, o vėliau buvo altaristas. Parašė „Atsiminimus 1941-1956", kurių originalas saugomas Vilkaviškio vyskupijos kurijoje.

Kun. Juozas Adomaitis mirė 1983 metų gegužės 3-iąją Plokščiuose. Palaidotas Plokščiuose, tėvų kapavietėje.

Kun. J.Adomaitis grįžęs iš tremties

Kun. J.Adomaičio kapas Plokščių kapinėse

Klaipėdos medelio sodinimas Šakiuose 1935 metais

Šakių „Žiburio" gimnazijos VII klasės gimnazistai su literatūros mokytoju Aleksandru Žirguliu (1909-1986) prie dr. Vinco Kudirkos klėtelės. Kun. J.Adomaičio nuotraukos

Kazys MAILA

Karo lakūnas Kazys Maila gimė 1901 metų lapkričio 2-ąją Mergbūdžio kaime, Barzdų valsčiuje. Baigęs pradinę mokyklą, mokslus tęsė Marijampolės gimnazijoje, bet 1914-aisiais juos teko nutraukti ir kurį laiką padirbėti brolio ūkyje. 1917 metais baigė Šakių „Žiburio" gimnazijos penkias klases. 1922-aisiais įstojo į Lietuvos kariuomenę. 1923 metais baigė Karo mokyklą ir buvo paskirtas į karo aviaciją. 1924-aisiais baigęs Aviacijos kursus, pasirinko žvalgo specialybę. Skraidė neilgai. 1924 metų liepos 31-ąją nukrito viršilos Boriso Kraucevičiaus pilotuojamas lėktuvas, kuriuo skrido ir K.Maila.

Mirė leitenantas Kazys Maila 1924 metų rugpjūčio 1-ąją. Palaidotas Kauno miesto kapinėse (Vytauto pr.), kurias naikinant, palaikai perkelti į Aukštosios Panemunės kapines.

Karo lakūnų kapai Aukštojoje Panemunėje

K.Maila

Andrius ŠMUILYS

Partizanas Andrius Šmuilys gimė 1901 metais Eiciūnų kaime, Paežerėlių valsčiuje. Mokėsi Eiciūnų pradinėje mokykloje. Tarnaudamas besikuriančioje Lietuvos kariuomenėje, įgijo puskarininkio laipsnį. Ūkininkavo. Aktyviai veikė Paežerėlių valsčiaus šaulių būryje. Buvo išrinktas būrio vadu ir šias pareigas ėjo iki 1940 metų. Antrosios bolševikų okupacijos metais buvo pradėtas persekioti už dalyvavimą Šaulių sąjungos veikloje. Išėjo partizanauti. 1945 metų rugpjūčio 31-ąją žmoną Oną Šmuilienę nėščią išvežė į Sibirą. Teko ne tik slapstytis, bet ir rūpintis savo mažamečiais vaikais. 1946 metų sausio 30-ąją jis nakvojo pas seserį Eleną Pakinkienę. Ryte, Kriūkų enkavedistų ir stribų apsuptas, bandė prasiveržti, tačiau žuvo.

Partizano Andriaus Šmuilio palaikai buvo užkasti Nemuno pašlaitėje, o prasidėjus Atgimimui, 1989 metais perlaidoti Paežerėlių kapinėse greta žmonos, Sibiro tremtinės Onos Šmuilienės.

A.Šmuilys

A.Šmuilys (pirmas iš dešinės) su savo būrio šauliais

Jonas Saliamonas ŪSAITIS-ŪSAS

Mokytojas Jonas Saliamonas Ūsaitis-Ūsas gimė 1901 metais Smilgių kaime, Griškabūdžio valsčiuje, ūkininkų Onos Sidaravičiūtės-Ūsienės ir Jono Ūso (apie 1853-1931) šeimoje. Jono Saliamono tėvas J.Ūsas buvo raštingas ir apsišvietęs žmogus. Aplinkinių kaimų vaikus mokė lietuviškai skaityti ir rašyti, buvo kaimo daraktorius. Iš septynių užaugusių vaikų Saliamonas buvo jauniausias. Vyriausiasis sūnus Antanas po 1905 metų maišto išvyko į Ameriką, o Juozas, 1901-aisiais baigęs Veiverių mokytojų seminariją, mokytojavo Suvalkijos kaimuose. Pirmojo pasaulinio karo metais sudegė Ūsų sodyba. Šeimai teko glaustis pas kaimynus. 1919 metais vyresnysis Saliamono brolis Justinas savanoriu išėjo į besikuriančią Lietuvos kariuomenę, tačiau netrukus grįžo suluošintas. Kai Saliamonas, išvykdamas mokytis, norėjo atsisveikinti su tėvu, tai šis net rankos

J.S.Ūsaitis-Ūsas Pageležiuose 1940 metų birželio 4-ąją

Pašilės 27 šaulių būrys, kuriam vadovavo mokyt. J.S.Ūsaitis, 1930 metų gegužės 18-ąją

nepadavė, nes iš keturių sūnų ūkį paveldėti neliko kam.

Baigęs Mokytojų seminariją, Saliamonas išvyko mokytojauti į Pašilės pradinę mokyklą (Giedraičių vls., Ukmergės aps.). Buvo energingas. Baigė Karo mokyklą. Pašilėje vadovavo šaulių būriui, buvo aktyvus Tautininkų partijos narys. Už aktyvią visuomeninę veiklą apdovanotas aukščiausiu Šaulių sąjungos apdovanojimu – Šaulių žvaigžde ir DLK Gedimino ordino medaliu. 1940 metais gyventi ir dirbti persikėlė į Pageležius (Veprių vls., Ukmergės aps.).

1941 metų birželio 14-ąją Saliamonas Ūsaitis su žmona Veronika, dukromis Danute ir Birute bolševikų okupantų buvo suimti ir ištremti. Mokytojas Saliamonas Ūsaitis-Ūsas nuo šeimos atskirtas ir įkalintas Rešiotų lageryje (Krasnojarsko kr.). 1943 metų sausio 20-ąją Ypatingojo pasitarimo nuteistas dešimčiai metų katorgos. Dar tais pačiais metais jis žuvo lageryje. Žmona su dukromis iš tremties vietos pabėgo ir 1948-aisiais grįžo į Lietuvą.

Veronika ir Jonas Saliamonas Ūsaičiai prie Pašilės pradžios mokyklos 1931 metų birželio 30-ąją

Mokytojo J.S.Ūsaičio šeima apie 1940 metus

Justinas KUDIRKA

Mokytojas Justinas Kudirka gimė 1901 metais Murinų kaime, Būblelių valsčiuje, stambaus ūkininko šeimoje. 1910 metais pradėjo lankyti Žėglių kaimo pradžios mokyklą, kurioje mokytojavo Dėdynas iš Sintautų. Prasidėjus Pirmajam pasauliniam karui, mokykla buvo uždaryta, o mokytojas mobilizuotas į caro armiją ir žuvo fronte. J.Kudirka Naumiestyje lankė „Žiburio" progimnaziją. 1921-1923 metais tarnavo Lietuvos kariuomenėje. 1923-1924 metais mokėsi Naumiesčio mokytojų kursuose, o kitais mokslo metais jau lankė Marijampolės mokytojų seminariją, kurioje įgijo pradžios mokyklos mokytojo cenzą. 1926-ųjų rudenį paskirtas Vidgirių (Plokščių vls.) pradžios mokyklos vedėju. Po trejų metų buvo perkeltas į Vaitiekupius, vėliau į Leoniškius. 1934 metų gruodį paskirtas Šakių pradžios mokyklos mokytoju. Dalyvavo įvairių organizacijų veikloje.

1941 metų birželio 14-ąją jį su šeima ištrėmė. Teko vargti Rusijos lageriuose – Krasnojarsko krašte, Altajuje ir prie Lenos upės. Grįžo į Lietuvą po šešiolikos metų jau paliegęs.

Mirė mokytojas Justinas Kudirka 1985 metais. Palaidotas Šakių kapinėse.

J.Kudirka 1932 metais

Mokytojo J.Kudirkos kapas Šakių kapinėse

Mokytojas J.Kudirka (kairėje) su bičiuliu mokytoju Pauliumi Sinkevičiumi-Sinkumi

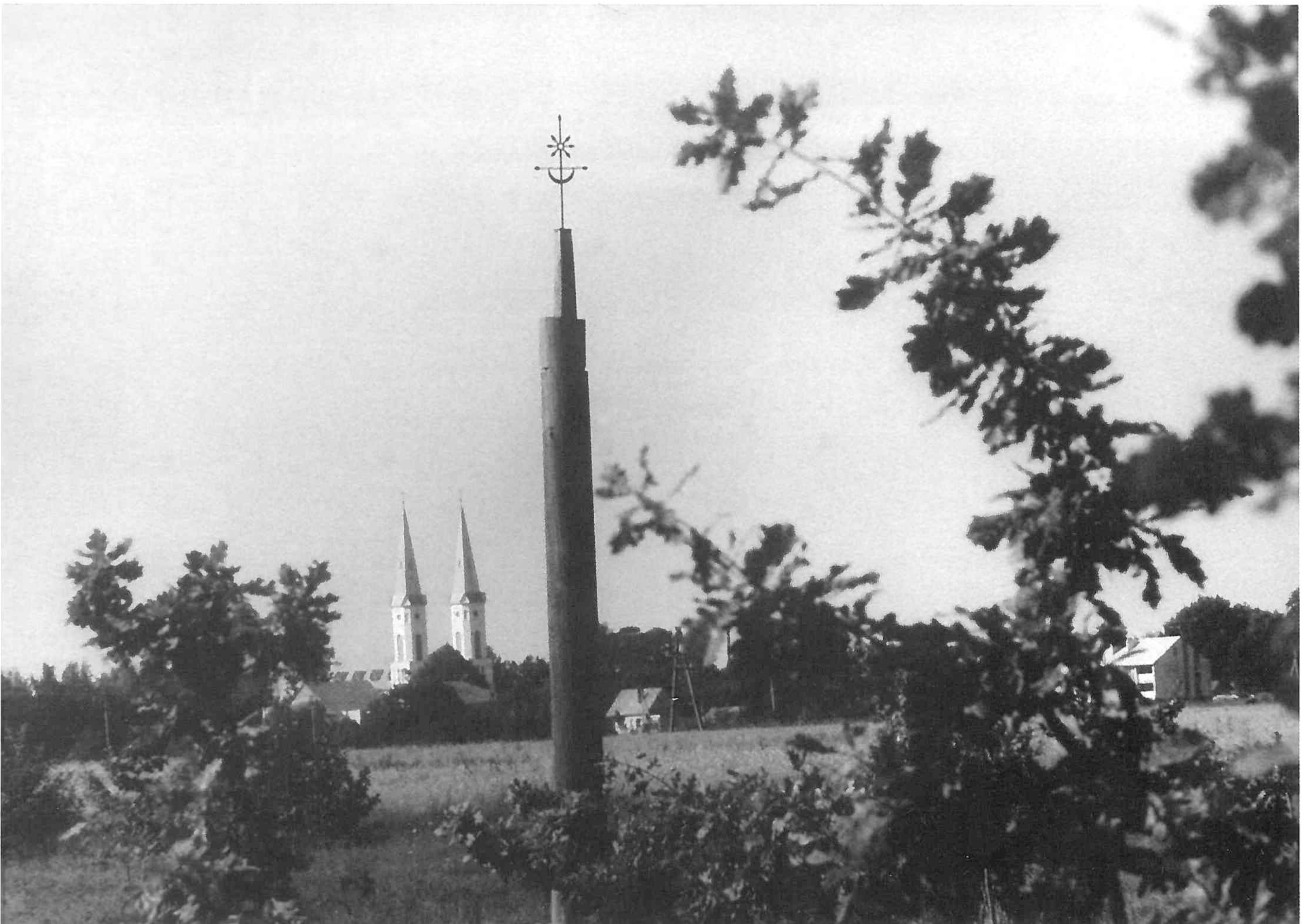
Vidgirių pradinės mokyklos mokiniai su savo auklėtoju J.Kudirka 1927 metų gegužės 10-ąją

Justinas NAUJOKAS

Teisininkas Justinas Naujokas gimė 1901 metais Žvirgždaičiuose. Nuo 1921 metų mokytojavo Jurbarko gimnazijoje, Naumiesčio progimnazijoje. 1926-aisiais Kauno universitete baigė teisės studijas. Bendradarbiavo spaudoje. Buvo „Laisvės" ir „Ūkininko patarėjo" redakcijų darbuotojas. Išleido knygą „Naudingas žemės ūkio tvarkymas" (1925).

Sintautų Nepriklausomybės ąžuolynas 1995 metais

Juozas NAUJOKAITIS

Mokytojas Juozas Naujokaitis gimė 1901 metų gruodžio 5-ąją Klepų kaime, Sintautų valsčiuje. Pradinę mokyklą baigė Sintautuose, gimnaziją – Marijampolėje, o 1919-aisiais metais Jurbarke – Mokytojų kursus. Mokytojavo Katiliuose, Sintautuose, Žvirgždaičiuose ir Keturnaujienoje. Iš čia buvo perkeltas į Šakius. Jaunystėje rašė eilėraščius ir juos publikavo tuometinėje spaudoje. Kai kurie iš jų, pavyzdžiui, „Gaudžia trimitai", virto populiariomis dainomis.

Kriūkuose organizavo progimnaziją ir tapo jos direktoriumi. Kaip nepatikimas sovietiniam režimui, 1949 metais iš mokyklos vadovo pareigų buvo atleistas. Dirbo Vilkijos knygyno vedėju. 1952 metais persikėlė į Kauną, kur taip pat dirbo knygyno vedėju. 1967-aisiais gyventi persikėlė į Vilnių.

Mirė mokytojas Juozas Naujokaitis 1984 metų kovo 23-iąją. Palaidotas Sintautų kapinėse.

J.Naujokaitis su anūke

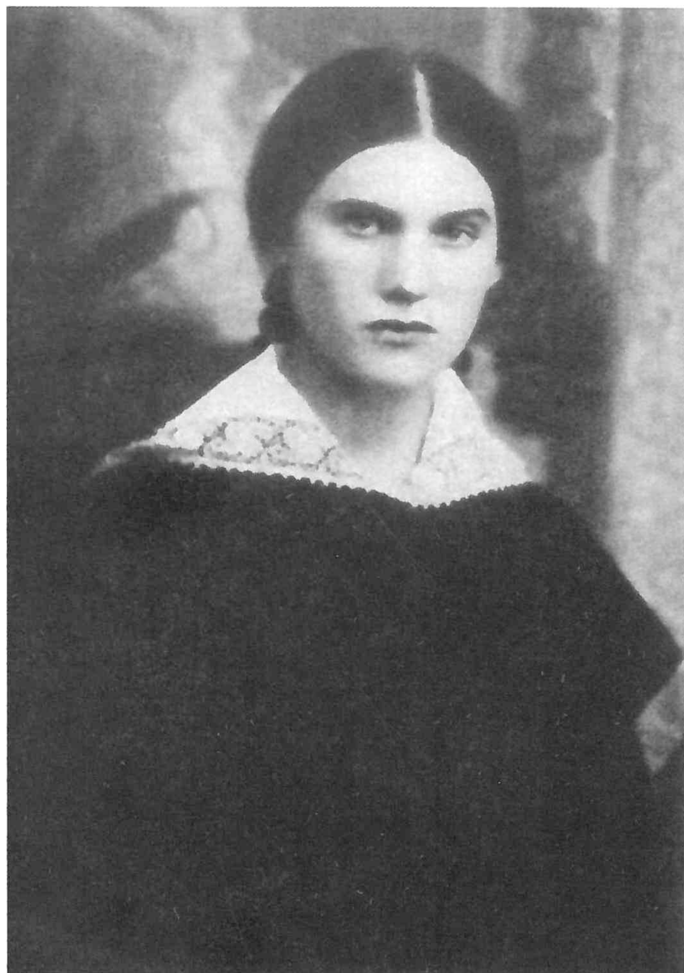
Kriūkų gimnazijos mokytojai ir mokiniai 1948 metų birželio 25-ąją

Bronė VALUCKAITĖ

Mokytoja vienuolė Bronė Valuckaitė gimė 1901 metais Stulgių kaime, Plokščių valsčiuje, ūkininkų Onos Petkevičiūtės ir Konstantino Valucko daugiavaikėje šeimoje. Buvo vyriausia dukra. Baigusi pradinius mokslus, su sesute Marija ir broliu Andriumi mokėsi Šakių „Žiburio" gimnazijoje. Baigęs penkias gimnazijos klases, brolis išvyko mokytis į Dotnuvą, o seserys mokslą tęsė toliau ir 1925-aisiais tapo Šakių „Žiburio" gimnazijos pirmosios laidos abiturientėmis. Dar tais pačiais metais mirė motina. Rūpestingo tėvo remiamos, dukros vis dėlto pradėjo studijuoti lituanistiką Kauno universitete. Deja, dėl silpnos sveikatos Bronei aukštojo mokslo diplomą teko įsigyti vėliau. Mokėjo latvių, lenkų, rusų, vokiečių kalbas. Mokytojavo Anykščių apskrityje. 1956-aisiais persikėlė gyventi į Vilnių. Dirbo Respublikinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje. Priklausė Šv. Jėzaus Širdies vienuolijai.

Mirė ses. Bronė Valuckaitė 1969 metais Vilniuje.

Šakių „Žiburio" gimnazistė B.Valuckaitė

Mokytoja sesuo B.Valuckaitė

Kunigunda KAUNAITĖ-DAUPARIENĖ

Agronomė, mokytoja Kunigunda Kaunaitė-Dauparienė gimė 1901 metais Balseliškių kaime, Sintautų valsčiuje. Šeimoje buvo jauniausia. Iš vaikystės troško mokslo žinių. Kai Šakiuose buvo įkurta „Žiburio" gimnazija, pradėjo ją lankyti. Vėliau studijavo Dotnuvoje ir Belgijoje, įgijo agronomės specialybę. Mokytojavo Antalieptės, Dotnuvos, Joniškėlio ir Zyplių žemės ūkio mokyklose. 1935 metais su agronomu Juozu Dauparu (1903-1970) sukūrė šeimą, išaugino du sūnus.

1944 metais su šeima pasitraukė į Vakarus. Vėliau persikėlė į Jungtines Amerikos Valstijas ir apsigyveno Čikagoje.

Mirė mokytoja Kunigunda Kaunaitė-Dauparienė 1982 metų lapkričio 14-ąją. Palaidota Čikagoje (JAV).

K.Kaunaitė-Dauparienė

Mokytoja K.Dauparienė (centre) tarp savo anūkų ir giminaičių 1965 metais

Stasys PECKUS

Mokytojas, savanoris Stasys Peckus gimė 1901 metais Sintautuose. Baigęs pradžios mokyklą, mokėsi muzikos pas J.Domeiką. Marijampolėje baigęs trumpalaikius mokytojų kursus, 1919 metais savanoriu įstojo į Lietuvos kariuomenę. Mokėsi Karo mokykloje. Turėdamas viršilos laipsnį, išėjo į frontą.

Stasys Peckus 1920 metais žuvo kautynėse su lenkais.

Lietuvos karo mokyklos pirmosios laidos būsimieji karininkai po topografinių užsiėmimų 1919 metais

Kun. Antanas ADOMAITIS

Kunigas, muzikos profesorius, daktaras Antanas Adomaitis gimė 1902 metų sausio 24-ąją Naumiestyje. Nuo vaikystės turėjo polinkį į muziką. Pirmasis jo muzikos mokytojas buvo Naumiesčio parapijos vargonininkas Z.Skirgaila. Baigęs Naumiesčio progimnaziją, mokėsi Vilkaviškio kunigų seminarijoje, kuri tuomet buvo Gižuose. 1926 metų birželio 20-ąją įšventintas į kunigus, 1926-1927 metais dirbo Simno, o 1927-1929 metais – Vilkaviškio katedros vikaru. Apsigyvenęs Kaune, studijavo Vytauto Didžiojo universiteto Teologijos-filosofijos fakultete, o vikaro pareigas ėjo Aleksote. 1931-1932 metais lankė Kauno muzikos mokyklą, prof. J.Naujalio vargonų klasę. 1932 metais muziką pradėjo studijuoti Romoje. Parašė mokslinį darbą ir 1935-aisiais gavo bažnytinės muzikos daktaro laipsnį. 1935 metais pradėjo dirbti Kauno kunigų seminarijoje muzikos mokytoju. Dėstė ir Vilkaviškio kunigų seminarijoje. Su bažnyčios choru pasirodydavo visuomenei, giedojo Kauno radiofone. Globojo įvairias katalikiškas organizacijas ir pats dalyvavo jų veikloje. Buvo Šv. Cecilijos draugijos vicepirmininkas, Kauno metropolijos vargonininkų sekcijos vedėjas. Kun. Antanas Adomaitis – vienintelis tuometinis bažnytinės muzikos daktaras. 1936 metų vasarą lankėsi JAV. Pabuvojo pas tris ten gyvenusias seseris, skaitė paskaitas vargonininkams. Sukūrė giesmių vyrų ir mišriems chorams.

Mirė kunigas Antanas Adomaitis 1936 metų lapkričio 22-ąją Kaune. Palaidotas Kudirkos Naumiesčio kapinėse.

Kun. prof. dr. A.Adomaitis

Kun. A.Adomaičio kapas Kudirkos Naumiestyje

Juozas PAVALKIS

Ūkininkas Juozas Pavalkis gimė 1902 metų vasario 2-ąją Akėčių kaime, Lukšių valsčiuje. Iš šešių vaikų šeimoje buvo antrasis. Tėvai, Juozas Pavalkis-Vijūnas ir Marija Jurkšaitytė-Pavalkienė, rūpinosi vaikų švietimu. Dukros Marytė, Onutė ir sūnus Jurgis tapo mokytojais, Antanas – gydytoju, o jauniausiasis Viktoras – kunigu. Sūnui Juozui pagal tradiciją atiteko tėviškė. Eidamas trisdešimtuosius gyvenimo metus, vedė devyniolikmetę Prancišką Užupytę iš Švediškių kaimo, su kuria susilaukė penkių sūnų ir dviejų dukterų. Nors ir labai sunkiomis okupacijos sąlygomis, visi vaikai baigė aukštuosius mokslus ir šiandien žinomi Lietuvoje.

Nors Juozas Pavalkis buvo baigęs tik pradinę mokyklą, bet savišvietos būdu buvo išsilavinęs

J.Pavalkis

Lukšių parapijos katalikiškų organizacijų vadovai pasitarime dėl Vytauto Didžiojo jubiliejaus paminėjimo surengimo Lukšiuose

žmogus ir turėjo didžiulį autoritetą ne tik Akėčių kaime, bet ir visame Lukšių valsčiuje. Rašė eiles, giedojo Lukšių bažnyčios chore, aktyviai dalyvavo šaulių ir kitų organizacijų veikloje. Antrosios bolševikų okupacijos pradžioje buvo žiauriai tardomas ir priverstas pasitraukti iš ūkio. Apsigyveno pas savo seserį prie Kauno. Žmonos dėdė, buvęs Sibiro tremtinys kun. Juozas Vailokaitis savo giminaitį pamokė buhalterijos, tad netrukus J.Pavalkis pradėjo dirbti Sargėnų plytinės vyriausiuoju buhalteriu. Dirbti vienoje vietoje buvo pavojinga, todėl maždaug kas dveji metai keitė darbovietes. Iš Sargėnų gyventi ir dirbti kėlėsi į Garliavą, po to į Panevėžiuką, vėliau ir vėl į Sargėnus.

Mirė Juozas Pavalkis 1970 metų rugpjūčio 9-ąją Sargėnuose. Palaidotas Lukšių kapinėse.

Pranciškos Užupytės ir Juozo Pavalkio sutuoktuvės 1931 metų rugpjūčio 16-ąją Lukšiuose

Pavalkių giminė

Nepriklausomybės kryžius Akėčiuose

1997 metų rugsėjo 13-ąją Akėčiuose (Lukšių vls.) buvo atstatytas ir pašventintas Lietuvos Nepriklausomybės 10-mečio kryžius.
Prie šio kryžiaus stovi: Romualdas Pavalkis, Laimutė Pavalkytė-Ambrazaitienė, vienas iš senojo (1928 m.) kryžiaus statytojų Stasys Ankevičius ir Viktoras Pavalkis

Senojo kryžiaus vietoje rasti šie dokumentai:

1.Nepriklausomybės dešimtmečio sukaktuvių iškilmėms rengti Vyriausiojo komiteto pirmininko pavaduotojo J.Savicko raštas.

2. Miškų departamento aplinkraštis Miškų urėdijoms Nr.124.
3. Aukotojų sąrašas su jų parašais.
4. Maldos tekstas į nukryžiuotąjį Jėzų.
5. Pastatyto paminklo-kryžiaus aprašymas (istorija).
6. Paminklo statybos komiteto pirmininko Juozo Pavalkio padėka.

Padėkos tekstas

Aš, kaipo Tautos Nepriklausomybės atgijimo dešimties metų sukaktuvių minėjimo Akėčių Komiteto pirmininkas, nuoširdžiai dėkoju mano tėvučiams už tai, kad leido man darbuotis kryžiaus statybos reikalais, gaišuojant nuo kitų darbų. Už tai, Dieve duok, jiems ir jų sūnums-dukterims sveikatą, ilgų pagyvenimų šiame pasaulyje, o po to laimingą mirtį. Po to, visų pirma dėkoju Komiteto nariams – gerb. mok. Ankevičiui, paaukojusiam penkiasdešimts (50) litų, Juozui Starkauskui, o taip pat Zypliabūdžio Aleksams ir Matulaičiams, daugiausiai kuom tame darbe man padėjusiems. Nuoširdžiai dėkoju savo mylimam broliui studentui Antanui, kuris mane į tą garbingą darbą įtraukė, sulaikydamas mane nuo mažesnės vertės užsiėmimų, ir tame darbe man padėjo. Už tai, Dieve duok, jam sveikatą ir dvasią šventą.

Tegul visiems, prie šio kryžiaus pastatymo prisidėjusiems aukomis ar darbu, atlygina gerasis Dievas.

Su pagarba – Juozas Pavalkis (sūnus Juozo ir Marės Jurkšaitytės) Akėčių kaimo, Lukšių valsčiaus, Šakių apskrities.

1928 metų rugpjūčio mėn. 26 d.

Lietuvos Nepriklausomybės 10-mečio paminklo-kryžiaus statybos Akėčių kaime (Lukšių vls.) komiteto narys mokytojas Stasys Ankevičius, komiteto pirmininkas Juozas Pavalkis (Akėčiai) ir komiteto narys Juozas Starkauskas (Zypliabūdis) 1928 metais

Juozas TAMULEVIČIUS-TAMULIS

Mokytojas Juozas Tamulevičius-Tamulis gimė 1902 metų vasario 2-ąją Sintautuose. 1926-aisiais baigė dvimečius mokytojų kursus, o 1935-aisiais – Keramikos mokyklą Čekoslovakijoje. 1940-1941 metais lankė Vilniaus pedagoginį institutą. Dirbo pradžios ir amatų mokyklose. Tarnavo Prekybos, pramonės ir amatų rūmuose referentu. Buvo Kauno pirmosios amatų mokyklos direktorius. Rašė į „Amatininką" ir „Darbą". Vienas iš knygos „Kaimo statyba" autorių. Išleido knygą „Taupykime kurą".

1944 metais iš Lietuvos pasitraukė į Vakarus. 1949-aisiais atvyko į Jungtines Amerikos Valstijas. Dirbo modeliuotoju keramikos fabrike Čikagoje. Įsijungė į lietuvių visuomeninę veiklą. Daug dirbo švietimo srityje. Buvo Lietuvių mokytojų sąjungos narys ir valdybos pirmininkas, Švietimo tarybos narys.

Poeto Prano Vaičaičio muziejus Sintautuose

Jonas ADOMAITIS

Karo lakūnas Jonas Adomaitis gimė 1902 metų vasario 4-ąją Norvaišų kaime, Būblelių valsčiuje. Baigė Karo mokyklą ir Karo aviacijos kursus. 1934 metais buvo paskirtas 5-osios naikintuvų eskadrilės vadu. 1935-aisiais jam suteiktas majoro laipsnis. 1940 metais rusams okupavus Lietuvą, išleistas į atsargą.

1944 metais pasitraukė į Vokietiją, vėliau gyveno JAV ir Kanadoje. 1978-aisiais lankėsi okupuotoje Lietuvoje.

Gyvendamas toli nuo tėvynės, aktyviai dalyvavo ne tik išeivijos gyvenime, bet visomis išgalėmis padėjo ir atgavusiai laisvę Lietuvai.

Mirė dim. majoras Jonas Adomaitis 1996 metų spalio 25-ąją Kanadoje.

J.Adomaitis

J.Adomaitis (languotu švarku), 1978 metais viešėdamas Lietuvoje, Kudirkos Naumiestyje pabuvojo ir prie savo tėvų bei artimųjų kapų

Antanas RINKEVIČIUS

Vargonininkas Antanas Rinkevičius gimė 1902 metų vasario 4-ąją Judraičių kaime (?), Lekėčių valsčiuje, neturtingo ūkininko Juozo Rinkevičiaus šeimoje. Mokėsi Juozo Naujalio vargonininkų kursuose Kaune, fortepijono įgūdžių įsigijo pas E.Laumenskienę. Vėliau vargonininkavo Sasnavoje, Gudeliuose (Marijampolės aps.), Gelgaudiškyje. Po Antrojo pasaulinio karo tapo žemdirbiu tik dėl to, kad žmona galėtų mokytojauti. Išaugino tris sūnus. Justinas tapo mokytoju, saviveiklininku, vaikaitis Gintaras Rinkevičius – žymus dirigentas. Sūnus Zenonas – mokslininkas, socialinių mokslų (muzikos pedagogika) daktaras. Vaikaitė Daiva Rinkevičiūtė – Žurnalistų sąjungos narė, dienraščio „Lietuvos rytas" apžvalgininkė. Sūnus Česlovas – inžinierius.

Mirė muzikas Antanas Rinkevičius 1984 metais. Palaidotas Vievyje.

A.Rinkevičius

Mokytoja Veronika Rinkevičienė ir vargonininkas Antanas Rinkevičius 1975 metais Vievyje

Jadvyga JABLONSKAITĖ-TARASONIENĖ

Tarnautoja, visuomenininkė Jadvyga Jablonskaitė-Tarasonienė (kalbininko Jono Jablonskio dukterėčia) gimė 1902 metų vasario 16-ąją Žemojoje Panemunėje. Anksti mirus tėvui (1911), šeima 1914 metais persikėlė gyventi į Marijampolę. Baigusi pradinius mokslus, Jadvyga lankė gimnaziją, dainavo Jono Bendoriaus chore. 1921-1923 metais dirbo Lietuvos užsienio reikalų ministerijos pasų skyriuje. 1923-iaisiais ištekėjo už Penktojo pėstininkų pulko leitenanto Vlado Tarasonio. 1930 metais kpt. V.Tarasonio šeimą perkėlė į Vilkaviškį. Augino keturis vaikus, dalyvavo karininkų žmonų-birutiečių visuomeninėje veikloje.

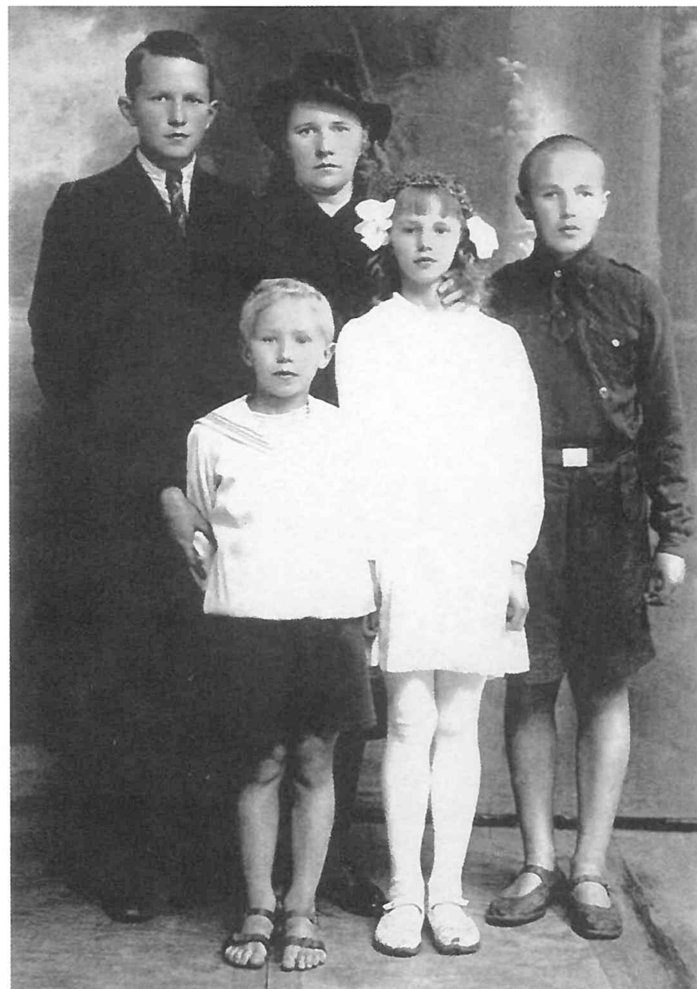
1941 metais Tarasonių šeima buvo ištremta į Sibirą. Vyras – į lagerį Krasnojarsko krašte, žmona su keturiais vaikais – į Altajaus krašto, Akutickos gyvenvietę. Dirbo durpyne, stiklo fabrike. 1956-aisiais grįžo į Lietuvą, apsigyveno Mažeikiuose. 1977 metais mirus vyrui, persikėlė į Marijampolę, gyveno dukros Zitos šeimoje. Parašė vaikystės atsiminimus „Iš praeities tavo sūnūs te stiprybę semia" ir Sibiro tremties atsiminimus „Esate ištremti pagrįstai".

Mirė Jadvyga Jablonskaitė-Tarasonienė 1990 metais. Palaidota Marijampolėje.

J.Jablonskaitė-Tarasonienė 1970 metais

J.Tarasonienė su savo vaikais Vytautu, Valentu, dukra Zita ir sūnumi Vladu 1941 metais

Petronėlė Birutė SLIESORAITYTĖ-NARBUTIENĖ

Mokytoja, visuomenininkė Petronėlė Birutė Sliesoraitytė-Narbutienė gimė 1902 metų kovo mėnesį Griškabūdyje. Baigė „Saulės" mergaičių mokytojų seminariją ir Valstybinę dramos mokyklą. Buvo gabi jaunimo laisvalaikio organizatorė. Rašė į jaunimo leidinį „Pavasaris", 1925 metais redagavo „Klaipėdos žinias".

Mirė Petronėlė Birutė Sliesoraitytė-Narbutienė 1936 metų liepos 4-ąją Kaune.

Rašytojo kun. Antano Tatarės muziejinė ekspozicija Sintautuose

Izidorius Jurgis KAUNAS

Gydytojas Izidorius Jurgis Kaunas gimė 1902 metų balandžio 7-ąją Balseliškių kaime, Sintautų valsčiuje. 1922 metais Marijampolėje baigė Rygiškių Jono gimnaziją. 1922-1927 metais Lietuvos universitete studijavo mediciną. 1930-aisiais gavo gydytojo licenciją. Dirbo Vilkaviškio apskrities gydytoju. Nuo 1940-ųjų liepos – Vilkaviškio ligoninės Vidaus ligų skyriaus vedėjas.

1944 metais pasitraukė į Vakarus. 1949-aisiais emigravo į Australiją. Studijų metais buvo vienas ateitininkų studentų Kęstučio korporacijos steigėjų. Lietuvoje bendradarbiavo „Kosmos", Australijoje – „Tėviškės aiduose".

Senoji Vilkaviškio ligoninė 1999 metais

Kun. A.Sidaravičiaus primicijų diena Lukšiuose

Kun. A.Sidaravičiaus primicijų pokylio svečiai 1925 metais

Kun. Antanas SIDARAVIČIUS

Kunigas Antanas Sidaravičius gimė 1902 metų balandžio 7-ąją Liepalotų kaime, Lukšių valsčiuje. Mokėsi Lukšių pradžios mokykloje, Marijampolės gimnazijoje, o nuo 1920 metų – Seinų kunigų seminarijoje, kuri tuomet buvo Zypliuose. Į kunigus įšventintas 1925-ųjų liepos 26-ąją. Būdamas kunigu, mokslą tęsė Lietuvos universiteto Teologijos fakultete, kurį baigė 1928 metais licenciato laipsniu. 1928-1932-aisiais sociologiją studijavo Liuveno universitete, kuriame 1933 metais jam suteiktas filosofijos daktaro laipsnis. 1933-1940 metais Vilkaviškio kunigų seminarijoje dėstė sociologiją, prancūzų kalbą ir kitus dalykus. Vėliau dirbo Alytuje ir Vilniuje.

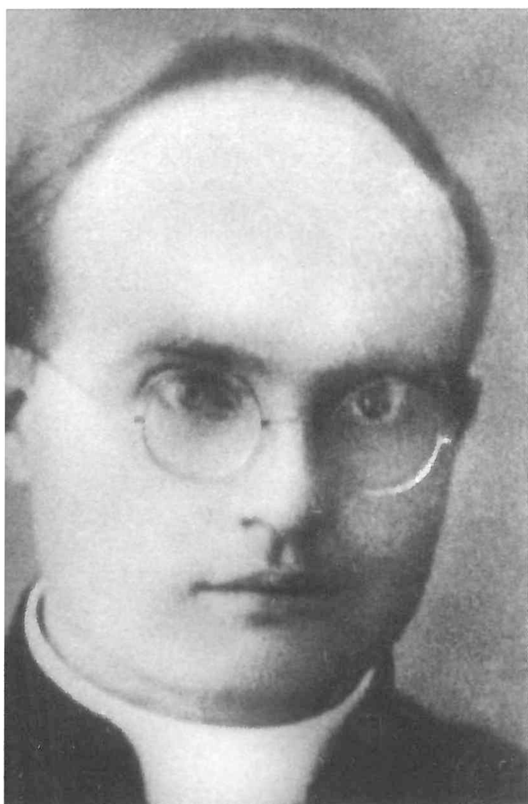
1944 metais pasitraukė į Vakarus. 1948 metų vasarą atvyko į Jungtines Amerikos Valstijas.

Mirė kun. Antanas Sidaravičius 1951 metų rugsėjo 21-ąją Petersone (JAV). Palaidotas Bruklino šv. Jono kapinėse.

Kun. A.Sidaravičius

Zanavykų kunigai. Antras iš dešinės sėdi kun. A.Sidaravičius

Kun. Justinas GRIGAITIS

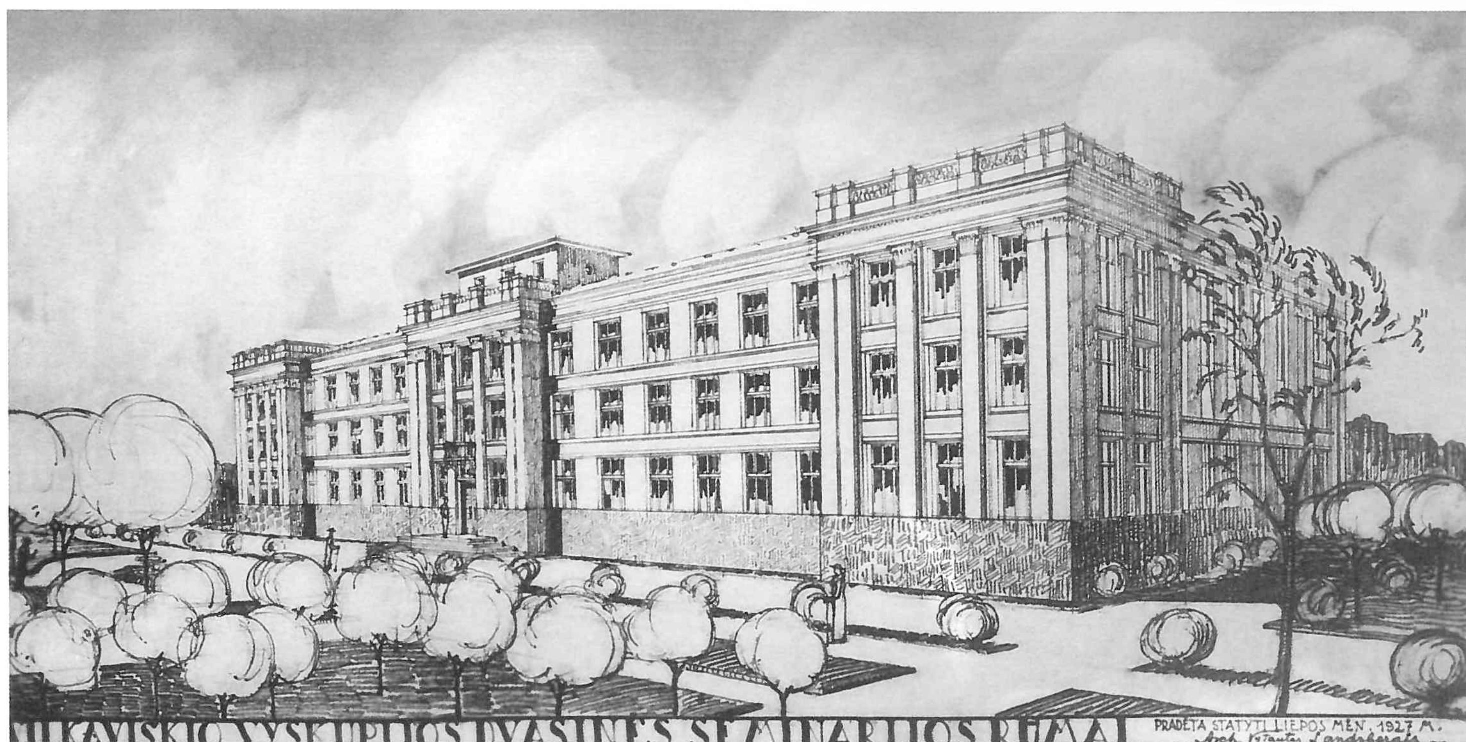
Kunigas Justinas Grigaitis gimė 1902 metų balandžio 28-ąją Gudaičių kaime, Būblelių valsčiuje, daugiavaikėje Jono Grigaičio ir Onos Kudirkaitės-Grigaitienės šeimoje. Iš keturių brolių Aleksandras, Justinas ir Jonas tapo kunigais, o Pijus – teisininku. Justinas 1921 metais baigęs Marijampolės gimnaziją, studijavo Insbruko ir Liuveno universitetuose. 1925-ųjų birželio 26-ąją gavo kunigo šventimus. 1927 metais Liuveno universitete apgynė filosofijos daktaro, o 1928-aisiais Insbruko universitete – teologijos daktaro disertacijas. 1928-1944 metais buvo Vilkaviškio kunigų seminarijos profesorius, o nuo 1941-ųjų ir šios seminarijos vicerektorius.

1944 metais pasitraukė į Vakarus. Gyveno Vokietijoje, o 1950-aisiais persikėlė į JAV. Dirbo Bensenvile.

Mirė kun. Justinas Grigaitis 1957 metų rugsėjo 17-ąją Čikagoje (JAV).

Kun. J.Grigaitis

Kun. J.Grigaitis tarp zanavykų pedagogų

Vilkaviškio vyskupijos kunigų seminarijos rūmų piešinys. Sugriauta karo metais

Vilkaviškio vyskupijos kunigų seminarijos profesorių ir klierikų 1931 metų vinjetė

Žemosios Panemunės bažnyčia

TURINYS

Bernardas Aleknavičius
Vincentas Aleknavičius

Novužės krašto vaikai 3

Redaktorius Zenius Šileris
Techninė redaktorė Rima Kelpša
Korektorė Nijolė Bagdonienė
Maketuotoja Edita Augustanavičiūtė

ISBN 9986-851-76-9 (knyga 3)
9986-851-27-0 (bendras)

Pasirašyta spaudai 2002 02 20
30 sp. l. Tiražas 1000 egz. Užs. Nr. 2.551
Leidykla „Ramona", Vytauto g. 32, LT-4520 Marijampolė
Spaudė AB spaustuvė „Spindulys",
Gedimino g. 10, 3000 Kaunas, www.spindulys.lt